

Izhaja vsak dan zjutraj razven
v ponedeljkih in dneh po praz-
nikih. — Posamezna številka
Din 1.—, na 16 straneh Din 2.—,
mesečna naročnina Din 20.—, za
tujino Din 30.—, Uredništvo v
Ljubljani, Gregorčičeva ulica 23.
Telefon uredništva 30-70, 30-69 in
30-71.

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo.
— Oglasi po tarifi in dogovoru.

Uprava

v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68.
Podružnica v Mariboru, Aleksan-
drova cesta št. 24, telefon 29-60.
Podružnica v Celju, ...

Št. 108

Ljubljana, nedelja, dne 5. oktobra 1930

Leto I.

Zaključek enajste skupščine Društva narodov

Skupščino je zaključil včeraj njen letošnji predsednik Titulescu - Vprašanje spremembe pakta je ostalo nerešeno in pride prihodnje leto vnovič pred skupščino - Velika važnost konvencije o pomoči napadenim državam

Zeneva, 4. oktobra. AA. Zadnja seja skupščine Društva narodov je bila posvečena poročilu prve komisije o spremembi, da se izenači pogodba o Društvu narodov s paktom, imenovanem po Briandu in Kelloggu. Poročevalec je poudaril, da je zaenkrat nemogoče glasovanje o tem, da pa je naloga vseh vlad, da še enkrat prouče politično stran tega vprašanja, tako da bi mogla skupščina leta 1931 sprejeti spremembo, ki naj spravi v sklad oba pakta. Poročevalec je naposled izjavil, da bo treba vse storiti, da se uveljavi obče načelo, ki se z njim države odrekajo vojni in sprejemajo obvezno miroljubno urejanje vseh sporov. Zadnji je govoril lord Cecil, ki je pozval vse vlade, naj doprinesejo vse močnejše žrtve za mir.

Zeneva, 4. oktobra. AA. Zadnja seja Društva narodov je pretresala poročilo prve komisije glede spremembe pakta o Društvu narodov, kako bi se ta pakt prilagodil Briand-Kelloggovem paktu. Poročevalec odbora je prečital tozadevno resolucijo odbora in jo tolmačil. Naglasil je,

da se ni moglo priti že zdaj do sporazuma in dejal, da je treba pozvati vse vlade, naj na novo razložijo vse politične prilike, tako da bi se moglo to vprašanje rešiti na zasedanju 1931.

Na koncu je Titulescu kot predsednik imel zaključni govor, v katerem je rezimiral dela v tem zasedanju ter čestital Društvu narodov k doseženim rezultatom, ki prikazujejo jasen napredek. Aludirajoč na vprašanje manjšin, je izjavil, da bo najboljša solucija tega vprašanja v sodelovanju in odkriti lojalnosti med manjšino in vlado, od katere manjšina obvisi. Naglasil je, da mora biti zdaj skupščina Društva narodov pripravljena na novo etapo, v kateri bo reševala velike gospodarske in politične probleme.

Zeneva, 4. oktobra. Med najvažnejšimi konvencijami, ki so bile spravljene pod streho na letošnji skupščini Društva narodov, je konvencija o finančni pomoči državi, ki bi bila neizvzvano napadena. Konvencijo so podpisale že na seji sledeče

države: Jugoslavija, Češkoslovaška, Avstrija, Belgija, Bolivija, Anglija, Bolgarija, Kuba, Danska, Španija, Estonija, Etiopija, Finska, Francija, Grčija, Albanija, Litva, Norveška, Holandija, Peru, Perzija, Poljska, Portugalska, Romunska, Švedska, Avstralija, Irska.

Med evropskimi državami niso podpisale konvencije: Madjarska, Nemčija, Švica, Italija in Luksemburg. Med onimi državami, ki so jo podpisale takoj, se nahajajo tudi tri južno-ameriške republike (Bolivija, Kuba, Peru), en britanski dominijon (Avstralija) in dve drugi izvenevropski državi (Etiopija in Perzija).

Med državami, ki niso podpisale konvencije, so navedle posamezne različne razloge in pridržke. Švica se je sklicevala na svojo nevtralnost, radi česar ne more biti deležna pri tem mednarodnem činu. Nemški delegat je opozarjal na napore Nemčije za gospodarsko ozdravljenje države. Državni svet bo sklepal o tem, ali Nemčija pristopi h konvenciji ali ne. Italijanska delegacija je stavila najrazličnejše re-

zerve že pri izdelovanju načrta te konvencije, a ob času podpisa je izjavila, da ni prejela od svoje vlade nikakih navodil, tako da konvencije ne more podpisati.

Pomen konvencije je podčrtal grški delegat, ki je naglašal, da je ta mednarodni čin velik uspeh, radi katerega je treba čestitati v prvi vrsti finski vladi, ki je dala inicijativo za konvencijo ter sodelovala pri njenem vstvarjanju z največjo marljivostjo. Govornik je rekel dalje, da bo ta konvencija velike važnosti predvsem za revnejše države. Te države bodo imele takojšnjo pomoč in nagle kredite v primeru, da bodo nezasluženo napadene. Za velike države pa je važna moralna stran konvencije in velika njena vrednost je v tem, da se bo nudila napadeni državi skupna pomoč potom Društva narodov.

Govornik je zaključil, izražajoč željo, da ne bo treba te konvencije sploh nikoli uporabiti, toda njen obstoj kot tak je že na sebi svečan opomin na naslov držav, ki bi se hotele podajati v kake tragične avanture.

Veliko odposlanstvo iz Vojvodine na grobu kralja Petra Osvoboditelja

Novi Sad, 4. oktobra. Jutri odpotuje iz Vojvode Sada velika deputacija iz Vojvodine na grob blagopokojnega kralja Petra Osvoboditelja, da se pokloni njegovim manom. Deputacija šteje okrog 350 članov z zastopniki oblasti in kulturnih društev na čelu. Deputacijo vodi podban g. Nikolić. Vlak odide ob 4.40 zjutraj in bo vozil z veliko brzino ter ne da bi se ustavil, razen v Topčideru. V Mladenovac prispe ob 7. uri. Deputacija bo od tam z avtomobilom krenila na Oplenec. Ob 23. uri se vrne v Novi Sad.

Angleški parlament se sestane 28. t. m.

London, 4. oktobra. AA. Parlamentarno zasedanje se bo začelo 28. oktobra. Lloyd George bo predložil Macdonaldu zakonski predlog, tičeč se pobijanja gospodarske krize in stavk. Šest članov zakonskega predloga govori o delih za modernizacijo Anglije, posebno prometnih sredstev v nezdarih krajih in o telefonih.

Kancelar Brüning nadaljuje pogajanja

Berlin, 4. oktobra. AA. Brüning nadaljuje pogajanja s šesti strank za bodoče delo vlade. Socijalistična stranka je pokazala voljo sodelovati pri pobijanju sedanje krize.

Potovanje grofa Bethlena

Budimpešta, 4. oktobra. d. Grof Bethlen bo 29. oktobra nastopil potovanje v Ankar. Ob istem času pričakujejo v Ankari grškega ministrskega predsednika Venizelosa in grškega zunanjega ministra Mihalokopulosa. Z grofom Bethlenom se bodo pogajali o gospodarskih vprašanjih. Sredi novembra odide grof Bethlen v Berlin in na Dunaj.

Komisije za izpraševanje glasbenih učiteljev odpravljene

Beograd, 4. oktobra. AA. Na podstavi čl. 132 zakona o srednjih šolah je minister prosvete razveljavil določbe bivše hrvatsko-slavonske pokrajinske vlade, oddelek za bogoslužje in pouk z dne 25. decembra 1912 o izpraševanju kandidatov za glasbene učitelje. Obenem so razrešeni dolžnosti dosedanjih člani izpraševalnega poverjenstva za pevske učitelje in učitelje glasbe v Zagrebu. Isti odlok se nanaša na podobno komisijo v Ljubljani.

Gospodarska kriza in bankirji

Cleveland, 4. oktobra. AA. Hoover je na seji zveze banknikov, govorec o gospodarski krizi, dejal, da bo ta kriza zelo skrajšana, če bodo bankirji imeli več zaupanja do svojih klijentov.

Tudi Hitler hoče veljati za odrešenika Evrope

»Nemški nacionalistični pokret je življenjska potreba ne samo za Nemčijo, temveč tudi za vso Evropo«

London, 4. oktobra. n. »Times« prinaša razgovor svojega dopisnika s Hitlerjem, ki je dejal, da ne more dati jasnega odgovora na vprašanje o reviziji mirovnih pogodb, ker pri tem ne gre za to, kar bi on hotel, marveč za to, kar bo mogoče storiti, če pride resnično do revizije. Na vsak način, je dejal Hitler, je bilo nepošteno od državnikov, ki so podpisali mirovne pogodbe, da si so vedeli, da jih nemški narod ne bo mogel izvršiti. Nemški nacionalisti nočejo prevzeti nikakih obveznosti, ki bi jih ne mogli izpolniti. Glede besed o pobijanju glav, ki jih je izrekel Hitler na procesu v Leipzigu, je dopisniku »Timesa« pojasnil, da je vsako-

mur lažje razumeti Nemčijo in njene poti kakor Veliki Britaniji, ker ona ni doživela poraza, kakršnega je Nemčija leta 1918. Nemški nacionalisti niso za revolucijo. Ob priliki volitev so postali druga najjačja stranka in nove volitve jih bodo postavile na prvo in odločilno mesto v nemškem parlamentu. Svoje politične cilje bodo dosegli z zakonitim sredstvi. Današnja Nemčija se mora boriti proti boljševizmu, ki preti, da zavlada od Vladivostoka do Rokaškega preliva. Nemški nacionalistični pokret je spričo tega življenjska potreba ne le za Nemčijo, nego za vso Evropo.

Zamotana politična kriza v Avstriji

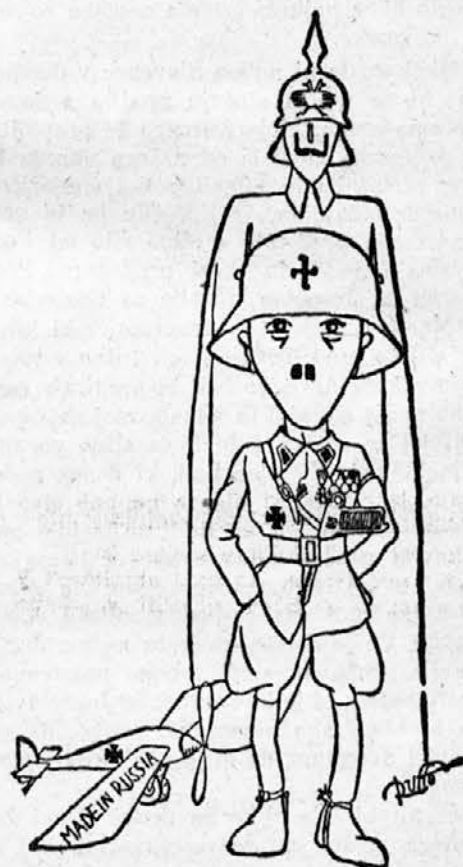
Blok srednjih meščanskih strank z dr. Schobrom na čelu — Narasčajoč razkol med heimwehrovci glede skupnega nastopa s krščanskimi socijalci

Dunaj, 4. oktobra. d. Danes dopoldne so se v slavnostni dvorani nižje - avstrijskega obrtnega društva na Dunaju vršila posvetovanja avstrijskih meščan. Srednjih strank, katerih se se udeležili Velenec, kmečka zveza, demokratična srednja stranka, kakor tudi vse vodilne gospodarske zveze in korporacije. Prejšnji trgovinski minister dr. Schuster je govoril o potrebi, da se ustanovi meščanski volilni blok, katerega naloga bi bila zbrati meščanske demokratične in napredne stranke. Pritegniti bi bilo tudi kroge nevolilcev. Za vodstvo takega volilnega bloka bi ne bil nihče drugi bolj primeren, kakor prejšnji zvezni kancelar dr. Johann Schober. Če zbor sprejme odločitev, ki se pripravlja, bi takoj odšla deputacija v Perg, ki bi tam na kratkem dopustu mudedečega se dr. Schobra prosila, naj stopi na čelo tega bloka za volilni boj. Vsi govorniki so se predlogu pridružili, med njimi tudi predsednik trgovinske zbornice Tilgner. V soglasno sprejetem sklepu se prejšnji zvezni kancelar dr. Schober, ki bi edini mogel zagotoviti red in mir v državi in vzpostavitev avstrijskega gospodarstva, naproša, da stopi na čelo volilnega bloka. Skupščina je takoj tudi izvolila deputacijo, ki je odšla k dr. Schobru v Perg in mu predložila prošnjo skupščine. Dr. Schober je odgovoril pritrdilno. Ta odločitev je za prihodnji avstrijski volilni boj velike važnosti in pomeni težak udarec za Vaugoinov kabinet in tudi za krščansko - socijalno stranko.

Dunaj, 4. oktobra. d. Danes so se začela pogajanja med krščanskimi socijalci in heimwehri o skupnem nastopanju pri novembarskih volitvah. Posvetovanja še niso končana. Toliko pa je že gotovo, da bodo le

deli Heimwehra podpirali krščansko socijalno listo; to velja za dunajsko, nižje avstrijsko, tirolsko in vorarlberško Heimwehr, ki stoje blizu krščanskim socijalcem. V drugih deželah pa bodo Heimwehri postavili lastno kandidatno listo, posebno na Štajerskem, Koroškem in Gradiškem. Samostojna heimwehrovska lista je sicer naperjena proti Velenecem in proti kmečki zvezi, vendar pa bo tudi krščanskim socijalcem zelo škodovala. Položaj krščanskih socijalcev se komplicira še z vmešavanjem Adolfa Hitlerja v avstrijske volitve. Hitler je danes dopoldne iz Münchena brzojavno ukazal avstrijskim nacionalnim socijalistom, da gredo samostojno v volilni boj in da z nobeno stranko ne sklepajo zvez. Zato bo velik del Heimwehrov glasoval za Hitlerjance.

Dunaj, 4. oktobra. n. Politični položaj v Avstriji se glede na odnose med krščanskimi socijalci in Heimwehri in spričo volilnih izsledov čedalje bolj zapleta. Povsem izoleđa, da je med Heimwehri prišlo končno do razkola. Znatno del Heimwehrov je sklenil, da gre samostojno v volitve, in sicer ne samo na Štajerskem in Koroškem, temveč tudi po drugih deželah in celo na Dunaju. Razkol je tako velik, da je pretežni del dunajskih Heimwehrov opovedal svojo udeležbo pri včerajšnji bakljadi pred stanovanjem kancelarja Vaugoina. Nezadovoljstvo je zašlo tudi v gornje-avstrijske Heimwehre, in sicer zaradi imenovanja dr. Straffella za glavnega ravnatelja zveznih železnic. Nezadovoljni pa so tudi krščansko - socijalni krogi, ki se protivijo kandidaturi nekaterih eksponiranih članov Heimwehra na krščansko - socijalnih listah.

Najnovejša nevarnost za evropski mir

Danes se otvori prva balkanska konferenca

Beograd, 4. oktobra. l. Danes dopoldne sta odpotovala v Atene tajnik ljubljanske zbornice g. Mohorič in tajnik centralne industrijske korporacije g. Gregorič. Udeležila se bosta balkanske konference, ki se bo vršila v Atenah od 5. do 12. oktobra. Predsednik naše delegacije prof. Donić in ostali člani delegacije se že nekaj dni mudijo v Atenah. Konferenco bodo jutri svečano otvorili. V ponedeljek pa se prične njeno poslovanje. Prečitali se bodo posredni referati. Referat ljubljanske zbornice bo podal g. Mohorič.

Atene, 4. oktobra. AA. Sem je dospela naša delegacija za balkansko konferenco, kakor tudi romunska in bolgarska delegacija ter predstavnik Belgije senator La Fontaine in zastopnik tajništva Društva narodov Zamir. Vsi listi prinašajo slike in izjave naših delegatov in spremljajo njihovo kretanje z zanimanjem. Jugoslovanska delegacija je prisostvovala svečanemu kosilu v »Akropolis Palasu«. Kosilo je priredil na čast delegacijam grški odbor za balkansko konferenco. Kosilo je prisostvoval tudi jugoslovanski odpravnik poslov Milan Jovanović.

Če ne bi bilo Jugoslavije

Silni in neovrgljivi so razlogi, valed katerih je nastala Jugoslavija in zaradi katerih smo s ponosom in poštrevnostjo za Jugoslavijo. Toda še jasnejše se vidi, kako je Jugoslavija za nas Slovence edina rešitev, če se vprašamo, kako bi se godilo nam, če ne bi bilo Jugoslavije. Trdno smo prepričani, da more na to vprašanje odgovoriti vsak Slovenec le z vzdihom, da v tem primeru ne bi imeli prav nobene druge dolžnosti in prav nobenega drugega interesa, kakor da bi z vsemi močmi delali za ustvaritev Jugoslavije. In samo zato, ker nobeno vprašanje tako jasno ne odkriva, kako je Jugoslavija naša edina rešitev, samo zato postavljamo to vprašanje.

Postavljamo ga pa tudi z vso pravico, ker ni dosti manjkalo in Slovenci bi ostali izven Jugoslavije. Močna struja je bila med zavestnimi diplomati, ki so na vsak način hoteli rešiti Avstro-Ogrsko. In če ne bi mogli vrediti na svojo tehtnico vseh ogromnih zaslug Srbije, bi najbrže danes nikdar več ne godrnjali čez razmere v Jugoslaviji, temveč bi se nam te zdale naravnost paradiz, pa če bi bile stokrat slabše, kakor so one, v katerih živimo danes.

Če ne bi bilo Jugoslavije... Pri Vrhniku so ustavili prodirajočo italijansko vojsko srbski vojaki. Če teh ne bi bilo, bi najbrže italijanska vojska prodirala naprej in se ustavila, kakor so že pisali italijanski listi, šele za Zidanim mostom.

Če ne bi bilo Jugoslavije... Potem bi tudi na severu izgledala stvar čisto drugače. Ko je propadla naša koroška ofenziva, je bila vsa severna meja odprta in nobene dvoma ni, da bi se ta fronta podaljšala še na vso južno štajersko. Kje pa bi mi vzeli vojsko, da bi to fronto držali, če ne bi bilo Jugoslavije in srbske vojske? Zaman bi bil ves heroičen podvig generala Maistrina in njegovih vojakov, zaman bi bil ves napor naših dobrovoljcev in pri Zidanem mostu bi se najbrže srečala nemška vojska z italijansko.

Mislimo, da ni noben Slovenec v dvomu, kaj bi se v tem slučaju zgodilo z nami. Germanizacija, ki je Koroško že prepojila, bi jo docela odtrgala od našega naroda in brez plebiscita bi bila Koroška enojezična nemška pokrajina. Iz Koroške pa bi germanizacija prodirala s silno silo od Podkorena navzdol in skozi predor pri Področici na Jesenice in dalje na Gorenjsko. A Maribor, Celje in vsi drugi štajerski kraji bi bili že pred desetimi leti trdno v nemških rokah. A vedno bolj bi prodirala germanizacija navzdol in jemala vsej naši kulturi tal za obstoj. Kdo bi to silno germanizacijo ustavil? Mar tisti, ki danes godrnajo, mar tisti, ki niso z nobeno stvarjo zadovoljni? Ne, od teh ljudi ne bi bilo pričakovati nobene rešitve, temveč samo od onih, ki so vedno pripravljeni na žrtve in ki so tudi danes med graditelji Jugoslavije. Če je danes, ko je tu močna Jugoslavija, treba še silno mnogo poštrevnosti, potem bi je bilo treba, če Jugoslavije ne bi bilo, tako neverjetno veliko, da po pravici dvomimo, da bi jo naš narod sploh zmogel.

In ali bi bila slika na drugi strani Zidanega mosta kaj razveseljivejša? Naj si vsak sam odgovori na to vprašanje, ker je itak jasno, kako se mora glasiti odgovor.

Če ne bi bilo Jugoslavije... Silno poročila bi se naše vrste in samo žalostni ostanki nekdanjih narodnih ljudi bi se zbirali v zaprtih stanovanjih, da bi na tiho vzdihnil, zakaj ni Jugoslavije. Vse, prav vse bi bili pripravljeni dati, da bi smeli imeti vsaj utemeljeno nado, da pridemo enkrat pod Jugoslavijo, ki bi nam bila paradiz vseh paradizov. Tako kruto in brezobzirno bi pritiskala peta zavojevalcev naših tlinik.

Tako v slabih trenutkih, ko mislimo, da je zabavljanje dejanje, bi bilo dobro, da bi se vprašali, kaj bi bilo, če ne bi bilo Jugoslavije. Potem bi morda pravilno spoznali ne samo to, da bi bilo brez Jugoslavije konec našega narodnega življenja, temveč tudi to, da grešimo proti lastnim interesom, če ne delamo z vsemi silami za napredek Jugoslavije. Kajti mi smo na meji in mi smo prvi na vrsti, če bi bila Jugoslavija le za hip slabotna.

Če bi ne bilo Jugoslavije... Ali si morete misliti kaj hujšega! Ali pa tudi kaj bolj nespametnega, če ne delamo z vsemi silami za Jugoslavijo!

Večna vzpodbuda k delu je vprašanje: kaj bi bilo če ne bi bilo Jugoslavije in samo zato je bilo napisano.

Zaroka kralja Borisa s hčerjo italijanskega kralja

Zaroka je bila včeraj uradno objavljena v Rimu in v Sofiji — Prvi komentarji italijanskih listov

Trst, 4. oktobra. V pretekli noči je izdala italijanska uradna agencija »Stefanica« naslednje kratko poročilo: »Nj. Veličanstvi kralj in kraljica sta s veseljem privolili v zaroko svoje hčere Nj. kraljevega Vis. princee Ivane s bolgarskim kraljem Nj. Vel. Borisom III.«

Papež Pi XI. je dovolil potrebno dispens za verski zakon, ker je kralj Boris pravoslavne vere.

Sofija, 4. oktobra. AA. Predsednik bolgarske vlade je uradno objavil zaroko kralja Borisa s italijansko princeso Giovanno. Vest se je bliskoma razširila po celi državi. Povsod vlada veliko veselje. Prebivalstvo prireja kralju navdušene manifestacije.

Sprejem novice na Bolgarskem

Sofija, 4. oktobra. AA. Vest o zaroki kralja Borisa s italijansko princeso se je danes opoldne hitro razširila po mestu. Kralj Boris se je vozil z avtomobilom z adjutantom po mestu. Množice, ki so že vedele za zaroko, so prirejale kralju velike manifestacije, tako da je avtomobil le težko vozil po cesti. Kralj je očividno prijetno iznenađen množici prijazno odzdravljaj.

Sofija, 4. oktobra. AA. Več listov je priredilo danes posebne izdaje z ozirom na vest o zaroki kralja Borisa s italijansko princeso Giovanno. Vsi listi simpatično k mentirajo kraljev korak. Vsi listi naglašajo, da so s tem postale prijateljske zveze med Bolgarijo in Italijo še jačje. List »Dnevnik« naglašja, da je princeza Giovanna črnogorske krvi in da je že tri leta v Bolga iji zelo priljubljena. List »Nacionalno podne« pravi, da je zaroka kralja Borisa s italijansko kraljico pojačala za vedno pozicijo monarhije v Bolgariji. »Makedonija« pravi, da je to po vojni prvi vesel dan za Bolgarijo.

Množice so priredile pred italijanskim poslanstvom manifestacije. Italijanski poslanik Piacentini je imel govor, v katerem je dejal, da so se s tem prijateljske zveze med Italijo in Bolgarijo pojačale.

Zvečer se bodo vršile pred kraljevim dvorcem velike manifestacije.

Sofija, 4. oktobra. AA. Danes ob 9:30 je bolgarski minister pravde odredil, da se sporoči vsem sodiščem v Bolgariji vest o zaroki kralja Borisa s princeso Giovanno.

Dvanajsti kongres jugoslovanskih zdravnikov

Kongres je bil otvorjen včeraj v Splitu — Profesor dr. Alojzij Zalokar iz Ljubljane izvoljen za predsednika

Split, 4. oktobra. k. Danes popoldne ob 3:30 je bil otvorjen XII. kongres združenja jugoslovanskih zdravnikov v dvorani občinskega gledališča v Splitu. Kongresu prisostvujejo delegati iz raznih krajev naše države. Otvoril je kongres predsednik dr. Blažković, ki je pozdravil zastopnika ministrstva za narodno zdravje, zastopnika splitske občine, zastopnike tiska, kakor tudi vse navzoče zdravnike. Zahvalil se je tisku, ki je mnogo pripomogel, da se ta kongres tako lepo vrši. Na koncu svojega govora je vzkliknil kralju in Jugoslaviji, čemur so se pridružili vsi navzoči. Ob viharjem odobravanju je bil sprejet predlog, da se Nj. Vel. kralju pošlje vdanostna brzojavka, ki se glasi:

»Jugoslovanski zdravniki, ki so zbrani na svojem XII. letnem kongresu v Splitu, prosijo Vaše Veličanstvo, da sprejmete izraze njihove neomajne zvestobe in vdanosti.«

Nato je bila poslana še brzojavna pozdravka predsedniku beograjskega zdravniškega društva, ki je bil zaradi bolezni zadržan, da se ni mogel udeležiti kongresa.

Potem je govoril podnačelnik splitske mestne občine, ki je pozdravil kongres v imenu zadržanega mestnega načelnika.

Tajnik združenja dr. Milutin Zdelić je

Otvoritev razstave tiska v Zagrebu

Razstava je prirejena povodom 60-letnice Hrvatskega tipografičnega društva

Zagreb, 4. oktobra. k. Danes ob 11:30 dopoldne je bila svečano otvorena razstava tiska v dveh paviljonih Zagrebskega zbora. Slavnostni otvoritvi so prisostvovali ban dr. Silović, podban Stojanović, mestni načelnik dr. Skrlj, predsednik zbora, zastopniki civilnih in vojaških oblasti, zastopniki cerkve, kakor tudi zastopniki delodajalskih grafičnih organizacij, tuji konzuli itd. Zastopnik zagrebske podružnice Zveze grafičnih delavcev Jošt je udeležence pozdravil s kratkim nagovorom, potem pa na kratko opisal delo zveze grafičnih delavcev in njeno delovanje na kulturnem, socialnem in humanitarnem področju. Opisal je tudi delo hrvatskega tipografičnega društva, ob katerega 60-letnici je bila prirejena ta razstava. Tajnik združenja je v kratkih potezih opisal razstavo in naglasil njen pomen. Govoril je še v imenu zveze delegat centrale zveze grafičnih delavcev Stark. Ban dr. Silović je naglašal zasluge hrvatskega tipografičnega društva, čestitaj zvezi na uspehih in izrazil željo, da bi zveza grafičnih delavcev še nadalje tako uspešno delovala.

V znak veselja so danes v vseh cerkvah zvonili zvonovi.

Komentarji laških listov

Ves italijanski tisk pozdravlja zaroko in posebej dogodku dolga poročila s uvodnimi komentarji in več ali manj dolgi življenjepisi obeh zaročencev. Vsi listi pa so si v svojih komentarjih edini v tem, da bo ta dogodek še bolj učvrstil že obstoječe prisrčne stike med Bolgarijo in Italijo.

»Vsi dve dinastiji so pobratile dva prijateljska naroda, pravi današnji »Piccolo« v svojem petkolonskem poročilu. V svojem kratkem komentarju povečuje list zaroko princee Ivane, ki jo tršaško mesto prav posebno ljubi, ker mu je s svojimi obiski že tolikokrat izkazala svojo naklonjenost. Proti koncu komentarja je rečeno: »Velika simpatija, ki nagiba Italijane h bolgarskemu narodu, se bo spričo zveze med obema vladajočima rodbinama le še bolj poglobila in bo trajala le še dalj časa. Ze nekaj časa so posebno Bolgari z najbolj globokim navdušenjem govorili o tej zaželjeni zvezi. Zaradi tega bo sedaj velikodušni bolgarski narod — prav tako kot italijanski — s tem večjim veseljem zvedel za uradno poročilo, da sta vladarja Italije privolila v to višje poroko.«

Temu komentarju sledita v listu življenjepisa bodoče bolgarske kraljice princee Ivane Savojske in kralja Borisa III. Koburškega. Obe poročili sta prepleteni z zanimivimi dogodki iz življenja obeh zaročencev. Namen obeh poročil je bil, da se v čim bolj priprosti luči osvetli veseli značaj princee Ivane ter dobrohotna resnost, čut dolžnosti in končno državniške sposobnosti kralja Borisa, ki ga list označuje kot plemenitega vladarja močnega naroda.

Fašistično glasilo »Il Popolo di Trieste« pa prinaša pod naslovom »Vez ljubezni med Italijo in bolgarskim narodom« pod uradno vestjo o dovolitvi zaroke zaenkrat le daljši komentar s prav kratkimi podatki iz življenja kralja Borisa. V svojem komentarju pravi med drugim, da izroča italijanski narod svojo ljubljeno princeso narodu, ki je v zgodovini Evrope pokazal svoj plemeniti značaj in ki je na Balkanu predstavnik znamenitih kulturnih tradicij, zaradi česar ga je Italija vedno spoštovala in občudovala. Ko bo princeza Ivana zasedla bolgarski prestol, začne list, se bodo srca vseh Italijanov instinktivno orientirala za to državo v veri, da bo prijateljski bolgarski narod s živim plamenom ljubezni čuval svojo bodočo kraljico.

Ob koncu svojega komentarja pa list pripominja: »Tako se bo praznoval v znamenju reda, ki ga je dal Italiji fašizem, in v vzorni harmoniji vsega naroda veseli in vzvišeni dogodek, da bo svečano izpričana jama sila režima in edinstvenega duha nacije, tesno zbrane okrog svoje slavne dinastije.«

Odlični prijatelj našega naroda v Beogradu

Beograd, 4. oktobra. I. V Beograd je prišel g. Herbert Taub, urednik lista »Neue Zürcher Zeitung«. G. Taub je znan kot velik prijatelj našega naroda in prihaja vsako leto v Jugoslavijo.

Lani je prepotoval Dalmacijo in napravil tam več filmov, ki so jih pozneje predvajali v Curihu.

Tako je vzbudil veliko zanimanje za našo državo. G. Taub je priobčil tudi več člankov o naši državi v svojem listu.

Sedaj namerava potovati po južni Srbiji in Črni gori. Njegovo potovanje bo trajalo tri tedne. Ko se povrne v domovino, bo spet objavil niz člankov v »Neue Zürcher Zeitung«.

Razveseljiv razvoj našega izvoza v Španijo

Beograd, 4. oktobra. k. Zadnje mesece se je naš izvoz v Španijo zelo razvil in naši izvozniki in trgovci so se začeli za izvoz naših proizvodov v Španijo bolj zanimati ter skrbeti, da se izvoz poveča. Vazne so ugodnosti, ki jih nudijo španske carinske oblasti blagu, ki dohaja iz naše države. Največ se izvozi prediva, opija, fižola, dalje volov, svinj in vseh vrst slanina, suhe in soljene. Razen tega se je tudi povečal izvoz jaje ter je Španija naš najmočnejši odjemalec za Švico. Razen tega Španija mnogo povprašuje tudi po naših slivah.

Premestitve

Beograd, 4. oktobra. I. Po odredbi poljedelškega ministra sta bila premeščena višji veterinarski pristavi I-7 Viktor Deglerja s sreskega načelstva v Kočevju k sreskemu načelstvu Ljubljana okolica, višji veterinarski pristav I-7 Maksim Sribar pa s sreskega načelstva v Sokobanji k sreskemu načelstvu v Kočevju.

Konferenca pivovarniški industriji

Beograd, 4. oktobra. AA. 15. oktobra bo imela centrala industrijskih korporacij konferenco o pivovarniški industriji. Na tej konferenci bodo razpravljali o splošnih vprašanjih te industrije. Nato bo na pobudo pivovarniške industrije širša konferenca zastopnikov te industrije, strokovnih organizacij, poljedelstva, zastopnikov velikih posestev in poljedelskih zadrug. Na konferenci bo šlo za regeneracijo ječmena, ki ga rabi pivovarniška industrija. Ker je to vprašanje važno, je ministarstvo za poljedelstvo ugodilo želji pivovarniške industrije in bo na tej konferenci aktivno sodelovalo.

Izvozne olajšave

Beograd, 4. oktobra. AA. Generalna direkcija državnih železnic je dovolila posebno olajšavo za prevoz krompirja preko naše države. Olajšava velja za tranzit madjarskega krompirja v Avstrijo, Bolgarsko in v Grčijo.

Beograd, 4. oktobra. AA. Generalna direkcija državnih železnic je dovolila olajšavo direktnih tarif za izvoz naših suhih sliv od Siska do vseh večjih tržišč v Nemčiji. Te direktne tarife veljajo od Siska za to, ker se blago prevaža do Siska neposredno po vodni poti.

Beograd, 4. oktobra. AA. Na predlog generalne direkcije državnih železnic je minister prometa dovolil posebne olajšave za izvoz sladkorja iz naših tovarn v Albanijo. Te olajšave veljajo s postaj Beograd, Beli Manastir, Čuprija, Novi Vrbas, Osijek, Usor in Veliki Bečkerek. Olajšava je združena s povračilom voznine. Prošnje je treba predložiti generalni direkciji v 90 dneh z izvirnimi dokumenti o izvozu.

Bolgarska propaganda proti mirovnim pogodbam

Sofija, 4. oktobra. I. Včerajšnji »Dnevnik« prinaša poročilo, da bodo 27. novembra o priliki 11. obletnice neuillyske pogodbe organizirali po vsej državi, pa tudi v inozemstvu akcijo proti tej pogodbi. List pravi, da je napravila neuillyska pogodba Bolgarski veliko krivico.

Zrakoplov »R 101« je nastopil polet v Indijo

London, 4. oktobra. AA. Nocoj bo startal zrakoplov »R 101« za polet v Indijo. Letel bo preko Francije in Sredozemskega morja. Pot odvisi od meteoroloških opazovanj. Zrakoplov se ustavi v Ismajliji, kjer je stolp za pristajanje, povsem podoben onemu v Cardingtonu. Zrakoplov ostane tamkaj pet ur, nakar bo nadaljeval polet preko Aleppa in Bagdada v Karachi, kjer je stolp za pristajanje, večji hangar in tvornica za vodik. Zrakoplov razpolaga s petimi samostojnimi Beard Diesel tornado motorji po 585 konjskih sil. Na zrakoplovu je tudi mali motor, ki spravlja v pogon glavni stroj.

»R 101« bo startal v početku s 4 motorji. Izkušnja je pokazala, da je dobro, če se motorji izmenično uporabljajo. Zrakoplov razpolaga sedaj z dvema premakljivima strojema. Drugi motorji bodo prirejeni v to svrhu šele pri prihodnjem poletu. S 4 motorji je dosegel »R 101« največjo hitrost 73 milj na uro in povprečno hitrost približno 63 milj. S petimi stroji bo vozil zrakoplov 75 milj na uro.

Za gorivo ima zrakoplov težko olje, ki zavzema za 25 do 30% več prostora kakor petrolej iste količine. Tona olja velja približno 5 funtov sterlingov, dočim stane tona petroleja 25 funtov.

To bo prvi polet zrakoplova v Egipt in v Indijo. Polet je za poskušnjo in naj pokaže, kako leti zrakoplov na veliko daljavo in pod izrednim tropičnim podnebjem.

VREMENSKA NAPOVED.

Dunaj, 4. oktobra. d. Vremenska napoved meteorološkega zavoda za jutri: Klaverno, od časa do časa deževno, toplejšje, toda vetrovno.

Francija proti sovjetskemu dumpingu

Pariz, 4. oktobra. AA. Jutrnji »Temps« čestita francoski vladi, da je napravila potrebne ukrepe proti sovjetskemu dumpingu. Naglašja, da je na ta način branila pošteno trgovino pred nelegalno konkurenco, ki nikakor ne odgovarja principom, na katere gradi zveza narodov svojo gospodarsko akcijo.

Banovinske in državne davščine

Zanimiva in pomembna izjava vršilca dolžnosti bana dr. Pirkmajerja

»Politika: od 3. oktobra je objavila izjave vseh gg. banov in tako tudi zanimivo izjavo vršilca dolžnosti bana dr. Pirkmajerja, ki govori o odnosih med banovinskimi in državnimi davščinami. Ker je to vprašanje danes eno najvažnejših vprašanj, pričujemo ta del izjave g. dr. Pirkmajerja v celoti.

... »Kar se tiče banovin kot področja s svojstvom pravne osebe, ki ima svoje posebne funkcije lokalnega značaja z lastnim banovinskim proračunom, moramo pripomniti, da je bilo njeno funkcijoniranje v prvi dobi ovirano zlasti vsled finančnih težav, ker se je delalo na podlagi bivših oblastnih proračunov, v katerih je bil večji del izdatkov fiksnog angažiran, dočim niso dohodki prihajali v proračunanih zneskih. Novo proračunsko leto od 1. aprila dalje je v tem pogledu izboljšalo stanje, tako da banovina vsaj svoje fiksne obveznosti plačuje redno. Ni dvoma, da smo se v pogledu banovinskih financ v prejšnjem letu obogatili z važnimi izkušnjami. Je mnogo dragocenega materiala, ki ga bo treba uporabiti ob priliki novih zakonov, če hočemo, da se banovinske in občinske finance postavijo na sigurno podlago.

Vprašanje lokalnih financ je državno vprašanje prve vrste, ki se mora rešiti; do tega prepričanja smo prišli gotovo vsi ki smo imeli priliko, da v banovinskih poslih opazujemo materijalne skrbi banov in občin. V tem vprašanju je jedro odnošajev med banovinami in državo. Zato smatram za potrebno, da ob priliki oblistne banovin rečem nekoliko besed o tem vprašanju.

Gledano s psihološkega stališča mase, moramo paziti, da se razdelitev bremen določi čim pravičnejše in to tako glede razdelitve na posamezne panoge, kakor tudi glede na posamezne stanovne. Državne finance imajo povsodi prednost in tvorijo temelj za prireze, s katerimi si pomagajo lokalne upravne enote za kritje svojih potreb. Država pokriva potrebe za vse državno področje in zato so njej naravno potrebni največji dohodki, ker ima tudi delokrog večjega obsega najvažnejše naloge in največje ozemlje. Država mora imeti prednost v vsakem pogledu, ker ona nikakor ne more trpeti, da bi bile njene potrebe nepokrite. Potrebe lokalnih uprav se ravnaajo po važnosti delokroga, ki so ga prevzele. In tudi tu so izdatki, za katere se mora na vsak način najti kritje, ker država prenaša nekatere posle na lokalno upravo ne vsled tega, ker jih smatra za manj važne, temveč zato, ker se je prepričala, da se morejo ti posli dostikrat ceneje upravljati od lokalne uprave, dočim je njih važnost z državnimi posli v isti vrsti. Poleg tega so zopet stvari, ki so enako važne, kakor one, ki jih vzdržuje država, toda imajo pred vsem svojo življenjsko važnost za ožje področje in zato je treba, da te stroške nosijo v prvi vrsti zainteresirani kraji.

Tako prihajamo do zaključka, da ima država brez dvoma pravico in dolžnost, da za sebe zasigura dohodke in da vzame to, kar njej na podlagi pravične razdelitve pripada. To so v prvi vrsti državni davki, v pogledu katerih je za državo važno, da so čim manje obremenjeni z lokalnimi prirezi, da bi na ta način bili tem sigurneje uplačevani.

Kje treba iskati vire dohodkov za lokalne uprave?

Ti morajo biti praviloma neodvisni od državnih dohodkov.

Lokalni upravi je treba zagotoviti dohodke, ki imajo posredne ali neposredne zveze z delokrogom, ki je določen lokalni upravi. Trošarine so od nekdaj tvorile

glavni del dohodkov. Država s stališča pravične finančne politike že vsled osnovnih pravil finančne vede ne bi smela obdačiti konzuma, ker se s tem podražuje vse življenje. Če to stori lokalna uprava, potem se ta posluži tega sredstva, da izvede pravično razdelitev bremen za namene, ki služijo konzumentom. Ona jim vrača trošarino posredno ali neposredno se ekvivalentom v onih javnih sredstvih, za katere se trošarine uporabljajo. Trošarina na alkohol in na sladkor pripada faktorjem, ki nosijo izdatke za lokalno asanacijo, za vodovode in bolnice, za duševno bolne, izdatke za vzdrževanje siromašnih in onemoglih, zavode za zaostalo deco itd. Trošarina na mineralna olja in pnevmatiko mora enako pripasti lokalni upravi, ker ona vzdržuje glavni del cest. Njej morajo pripasti tudi vse takse na prevozna sredstva. Davek na poslovni promet ne more ostati čisto državni davek, na katerem ne bi vsaj deloma participirale tudi banovine. Sedaj pa banovine ne morejo niti prireza pobirati na ta davek. Ta davek daje najboljšo sliko o intenzivnosti gospodarskega prometa in splošnega gospodarskega življenja na določenem področju. Iz tega prmetaja virejeto gotove obveznosti in to zlasti s strani lokalne uprave. Intenzivno gospodarsko življenje zahteva boljša prometna sredstva (ceste, elektrifikacijo, strokovne šole), poveča število prebivalstva in s tem tudi število šolskih otrok, kar zahteva nove šolske zgradbe, povečuje število bolnikov in onemoglih in s tem zahteva nove bolnice in dome za sirote. Z eno besedo intenzivno gospodarsko življenje zahteva tudi večje kulturne potrebe, ki jih v največji meri mora pokrivati lokalna uprava.

Najbolj pošteno Vas postreže
z zimskimi oblaci

J. MAČEK

Ljubljana, Aleksandrova cesta 12.

Lužarska dolina

Dolina je revna - Že letos dobe novo šolo
Ustanoviti bo treba še Sokola in gasilsko društvo

Letošnja letina je bila še dovolj dobra. Ljudje sedaj pospravljajo že zadnje pridelke. Kar se tiče sadja, ga ni nič. Pritisnil je že mraz, znamenje, da dobimo v kratkem zimo. Ljudje si pridno napravljajo sedaj stelo za živino in drva. Lesna trgovina je tudi bolj slaba, in narod nima nobenega zasluga. Zemlje lastne imajo malo, po večini imajo zemljo od agrarne reforme. Nekateri izdelujejo leseno robo, n. pr. škafe, kuhovnice, žlice in zobotrebe, da si s tem opomorejo do vsakdanjega kruha. Revščina je velika, ker si nekateri niti najpotrebnejšega lesa za izdelavo te robe ne morejo kupiti.

Kakor čujemo bodo spomlad prišli v Lužarjih (Karlovica) graditi novo šolo. Sedanja poslopja, ki so privatna last ne odgovarjajo iz zdravstvenih ozirov, ker so preveč vlažna. Šola v Dvorski vasi bo tudi kmalu gotova, z delom se pridno napreduje, tako, da bo že s 1. decembrom vse gotovo in da se prične že v novih prostorih reden pouk. Bile so velike zapreke pri tej šoli, pa sedaj se mora izgotoviti do 1. decembra. Tako je prav. Saj imajo otroci res predaleč hoditi po zimi v Lašče v šolo. Sedaj jim ne bo potreba, ker imajo šolo doma. Ker je pa v šoli dovolj prostorov, bi bilo pri-

ELIDA
BATH
SOAP

Daje bogato
blago peno

poročljivo, da bi se vpeljal kak strokovni tečaj. Kaka domača obrt bi bila najbolje, da bi ljudstvo kaj zaslužilo. Veselilo bi nas, da bi Dvorčani, kaj ukrenili in naredili kakšen tak tečaj ene ali druge vrste. Hvaležni jim bodo vsi revnejši sloji, ako jim pridobijo kakšen tak tečaj, da jim ne bo treba iskati kruha po svetu.

Tudi Sokol naj bi se ustanovil, ker je v šoli telovadnica. Misliti bi bilo treba na lastno »Gasilsko društvo«, da bi s tem večkrat rešili požarov, ker so hiše in hlevi po večini kriti s slamo, vodovoda pa tudi ni v bližini.

Avtobusni promet je tudi vpeljan v Velike Lašče in Bloke dnevno, kar nam je družba Pečnikar jako ustrelega. Še bolj bi se ustreglo ljudem, posebno starejšim, ako bi gospod Pečnikar dovolil, da bi ob nedeljah in praznikih avtobus vozil vsaj 20 minut preje, tako, da bi prišel v Lašče 10 minut pred 6. uro, da ljudje pridejo pravilno v cerkev. Oglasimo se zopet kaj kmalu.

Prvi sledovi za novomeškimi cerkvenimi tatovi

Novo mesto, 4. oktobra.

O veliki tatvini v tukajšnji frančiškanski cerkvi smo pred dnevi poročali. Policijski pes je vohal sled za nekim bivšim samostanskim uslužbencem, ki so ga aretirali. Izkazalo pa se je doslej, da on ni zakrivil zločina. Neumorni orožniki pa preiskujejo bližnjo in daljno okolico. V petek proti večeru so našli v gozdu za Bircno vasio, dobro uro od Novega mesta, več mašnih rutic. Natančnejši ogled jim je odkril sveže nametano prst, ki je skrivala odlomljeni spodnji del ukradene frančiškanske monštrance. Gornji dragocenejši del je manjkal. Stojalo oz. ročaj monštrance je bilo vse odrgnjeno in napiljeno, ker je tat raziskoval pozlačeno podlago! Ta je bila iz medenine in ne iz zlata, kakor je tat pričakoval. Naokrog po grmovju je bilo raztresenih več svetinjc z napisom »III. red frančiškanski«. Dalje je ležal tam manj vreden cigaretni ustnik in električna svetilka, veržica ter več drobnarije. Sledovi vodijo na več strani. Upajo, da pridejo brezbožneži te dni pravici v roke.

Avtobusni promet iz Kranja na Jezersko

Od maja dalje je oskrbovalo avtobusni promet na državni cesti Kranj-Jezersko podjetje Paar-Straus, dvakrat dnevno. Dopoldne je odhajal avtobus iz Kranja ob pol 10. uri in zvečer ob 20. uri. Ker ob tem času prihajajo ravno vlaki, je bil ta vozni red nadvse ugoden za izletnike kakor za domačine, bodisi, da se mude v Kranju ali v Ljubljani. Dokaz za to je bil vedno natrpani večerni avtobus, tako, da je moral mnogokrat rabiti dva voza, posebno ob nedeljah zvečer in ponedeljkih, ko je tržni dan v Kranju. Z 20. septembrom pa je podjetje že upeljalo zimski vozni red in s tem ukinilo eno vožnjo, kar je lansko leto storilo šele z novembrom. Ker odhaja sedaj avtobus ob 13. uri iz Kranja, malo koristi daljšim in bližnjim Kranjskim okoličanom.

Zato smo se prav razveselili novice, da pred par tedni pisane v »Jugoslovanu«, da je zaprosil nov podjetnik Ciril Gražar za dovoljenje avtobusne vožnje na tej prog. Kakor omenjeno v dopisu, mu je sresko poglavarstvo v Kranju prošnjo zavrnilo, upamo pa, da bo banska uprava, kamor je baže zaprosil sedaj, uvidela potrebo in mu izdala dovoljenje v javno korist in povzdigo tujkega prometa.

Prosimo pa oblast in podjetnika samega, da pri tej dovolitvi upošteva progo Kranj-Kokrica (tu pridejo v poštev vasi Bobovek s tovarno. Šrakovlje, Tatince, graščina Brdo) —Predoslje— Britof od tu po drž. cesti na Jezersko.

Prosilca pa še opozarjamo, da je ta cesta mnogo boljša kot državna in jo še zasebniki raje uporabljajo s svojimi avtomobili, in pa brez konkurence je, kar je tudi menda važno.

Grozna nezgoda 10letne deklice

Svojo odrezano roko je prinesla deklica v bolnico

Poljčane, 3. oktobra.

Ko je privozil včerašnji ljubljanski vlak na tukajšnje postajo, sta med drugim izstopili tudi dve ženski, živahno se razgovarjajoče. Eno je drugi razlagala očitno žalostno zgodbo, ker si je med pripovedovanjem neprestano brisala debele solze, ki so ji tekale po licu...

Pripovedovala je, da prihaja iz Celja, kjer je bila na obisku pri svojem 10letnem otroku hčerki Agati, ki se je v torek hudo ponesrečila.

»Veste, otroci so se igrali pri slamoreznici, je pravila, »pa je moja mala vtaknila roko tako nesrečno vanjo, da jo ji je odrezalo. Hitro sem zavila odrezan kos desne roke v rober in deklico poslala v bolnico, misleč, da ji bodo mogli odrezan del tam priti nazaj...« Seveda je tako upalo tudi dekletce, kar pa se na žalost obeh ni moglo zgoditi. Tarnajoča, češ: »Kaj bo zdaj z mojim otrokom brez roke,« se je odpeljala nesrečna mati s Konjičanom v Brezovico, kjer je doma. Ubogo dekletce pa je ostalo v bolnici še dalje v bolniški oskrbi.

Detomor

V petek dne 3. t. m. je neki gospod obvestil stražnika Urdih Alojzija, da je v hiši v Šelenburgovi ulici št. 4 neka ženska porodila. Stražnik se je takoj podal na lice mesta in res tam našel na dvorišču pletilko Vrhunč Marijo, ki stanuje za Bežigradom v mestni hiši. Pri sebi je imela pločevinasto posodo, v kateri je bil mrtvec otrok. Soprog pleskarskega pomočnika Justina Gartner je izjavila, da je Vrhunčeva rodila živo dete, ker je slišala, kako je zajokalo. Najbrž je otroka zadušila na ta način, da ga je potlačila v školjko klobeta ter nato spustila vodo. Vrhunčeva je močno kriva vela ter je bila videti zelo slaba. Zato je stražnik poklical rešilni avto, ki je prepeljal mrtvega otroka v otroško bolnico.

Vlom v trgovino

V noči od 3. na 4. t. m. je neznan tat vlomil v trgovino Kolman Roberta na Mestnem trgu. Ko je prebrskal vse predale in ni našel nič, kar bi se dalo odnesti, se je spravil nad železno blagajno. Imel pa je smolo, ker se mu je zlomil ključ. Zadovoljiti se je moral samo z 5 Din gotovine, nekaj cigaretnimi in cigarami ter z usnjato listnico. Skupna škoda znaša 100 dinarjev.

Tatvina ročne torbice

Hostnik Alojzija je 3. t. m. nakupovala v trgovini Breznik & Frisch v Stritarjevi ulici posodo. Svojo torbico, v kateri je imela 11 komadov bankovcev po 100 Din, 8 komade po 10 Din ni neka drobiža, je položila zraven sebe na pul. Ker ni zadostno pazila, jo je neznan tat spretno izmaknil in izginil.

Zdaj

UGODEN NAKUP

Čevlji

Čevlji za otroke, teksani . . . od Din 24— dalje
Čevlji za otroke, zbiti . . . od Din 36— dalje
Čevlji za otroke, šivani . . . od Din 62— dalje
Čevlji za otroke, od št. 29—35 . . . od Din 77— dalje
Čevlji za dečke od št. 36—39 . . . od Din 110— dalje
Čevlji za gospode, visoki . . . od Din 148— dalje
Čevlji za gospode, nizki . . . od Din 143— dalje
Čevlji za gospode, šivani . . . od Din 176— dalje
Čevlji za dame . . . od Din 116— dalje
30 vrsta damskih kombiniranih čevljev z leseno in usnjato peto, šivani . . . od Din 188— dalje

Velika izbira snežnih čevljev, galoš in domačih čevljev (copat)

MESTNI TRG

26

Moško perilo

Navadne srajce . . . od Din 35— dalje
Boljše srajce . . . od Din 70— dalje
Fine srajce . . . od Din 115— do Din 120—
Kravate pletene . . . a Din 10—
Kravate svilene . . . od Din 18— dalje
Robci, komad . . . od Din 3— dalje

Pletenine

Damske jopice volnene (vestje) . . . od Din 85— dalje
Moške jopice, volnene (vestje) . . . od Din 85— dalje
Otroške jopice, volnene . . . od Din 32— dalje

Ročne torbice

Damske ročne torbice: (kombineže) Din 13—, 17—, 24—, 34— itd.
Ia usnje . . . Din 78—, 80—, 110—, itd.
Trapez . . . Din 45—, 47—, 50—, 52— itd.
Ia boks . . . Din 68—, 72—, 75—, 82— itd.
Damski ročni kovčgi od Din 25— dalje.
Termos ½ l Din 22—, ¾ l Din 42—, 1 l Din 52—.

Trikotaža

Skoki (žabice za otroke) . . . od Din 20— dalje
Ženske maje . . . od Din 32— dalje
Ženske hlače . . . od Din 32— dalje
Moške srajce . . . od Din 36— dalje
Moške maje . . . od Din 32— dalje
Moške hlače . . . od Din 32— dalje
Damske triko hlače . . . od Din 32— dalje

Nogavice — rokavice

Damske nogavice a Din 7:50, 14—, 16—, 19— dalje
Moške nogavice a Din 6—, 8— dalje
Otroške rokavice od Din 6— dalje
Damske rokavice od Din 20— dalje
Moške rokavice od Din 20— dalje

STRITARJEVA

1-3

Oglejte si cene v izložbah!

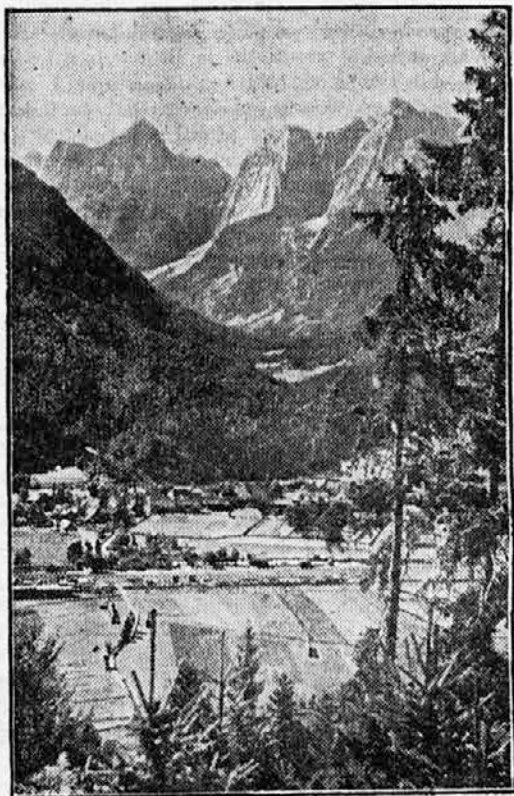
Ant. Krisper — Ljubljana

Iz Kranjske gore

Ze pred letom dni je občinski odbor soglasno sklenil, naj se proglasi celokupna občina za letovišče, toda naša vloga še do danes ni rešena. Gotovo čaka na sankcijo novega zakona o letoviščih in zdraviliščih. Kot letovišče je bila dosedaj znana samo Kranjska gora kot del občine, med tem ko so bile malo znane podobne, ki pridejo v poštev, namreč Log, Podkoren, Srednji Vrh in Gozd (Rute). Vsi ti kraji se z isto vneto trudijo za povzdigo tujkega prometa, kakor njihova centrala. Zlasti prednjači Gozd, ki je bil letos do zadnjega kotička zaseden. Je pa tudi selo tako romantično, s svojim impozantnim ozadjem, katero tvori špikova skupina, da ne najdeš kmalu primere. V Gozdu se gradi pravkar hotel z 12 sobami, ki bo vsaj zaenkrat odpomogel naraščajočemu prometu.

Nekdo je načel vprašanje, da naj se proglasi Martuljek za narodni park. Zadevo je že pred letom rešilo županstvo in podružnica SPD, ko sta obe korporaciji soglasno sklenili, da od tega kraja roke proč, pa bodi z barvo, žico ali klini, pa tudi z vsako oštarijo in vsakim zaveziščem, ki je z ozirom na lego kraja popolnoma nepotrebno, kajti naši Dolomiti so pristopni samo najsmelejšim plezalcem, zletniki pa rabijo do zadnjega slapa jedva eno uro. Pač so postavili naši bogoslovci v samotnem, idiličnem kotičku nad Jaseni primerno zgradbo in kapelico, kjer v ljubem miru uživajo zasluženi odmor. Ti ne kale gorskega miru. Privoščimo jim to.

Zelo lep kraj je nad Gozdom ležeči Srednji Vrh (1000 m). Je lahko dostopen. Tudi avtomobil je že strašil gori. Letos so bili oddani vsi razpoloženi prostori. Za prihodnje se pripravljajo restavracija in tako bo zopet odprt za širše občinstvo prekrasen košček Karavank, kjer vladata sonce in mir, za nameček imaš pa razgled v Julijsko skupino od Triglava do Montaža.

Naši sosedi Ratečani so dobili z 15. sept. nakladalno postajo, za katero so moledovali nad 10 let. Zelo jim je ustrezno, kajti dosedaj so morali voziti vse blago od Kr. gorske postaje, kar jim je vzelo mnogo časa in podraževalo življenjske potrebe.

Vrhnik

Zlobna roka zažgala kozolec. V petek zvečer se je nenadoma zasvetilo v smeri proti stari Vrhnik. Zagorel je kozolec, v katerem je bilo sena. Kozolec je pogorel do tal. Prišli so gasilci iz Verda in Vrhnik, pa je bilo prepozno in tudi voda predaleč. Na pogorišču je bilo polno ljudi in prvi očitvidci, ki so potegnili ostanke voza izpod kozoica, so pravili, da se je ogenj razširil iz voza. Požar je zanesel gotovo neka zločinska roka. Saj je ravno istemu posestniku Cirilu Osredkarju lani zaradi zlobnosti požgala zgorala hiša. Orožniki so sicer pridno pozvedovali za storilcem, pa ni sledu za njim.

Cankarjeva stavba sadruga »Dome« priredi danes v nedeljo veliko vinsko trgatve pri g. Jurci, v stari gostilni ob Ljubljani. Čisti dobiček večera je namenjen za zgradbo delavskega doma.

Trbovlje

Prijava rentnikov, ki so delali svoječasno v Nemčiji. Tukajšnja bratovska skladnica poziva potom razglašene vse vpokojence, ki so svojočasno delali v Nemčiji, da prinesejo čim preje vse tozadevne originalne dokumente.

Kino-Sokol predvaja v soboto ob 20. uri in v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri veliki zvočni film »Zakon Konga« z dvema zvočnima šalogrami, pri katerih se bo publika izborna zabavala.

Preureditev poslovnega lokala. Posestnik g. Pust, p. d. Volaj v Lokah, je na novo uredil vinsko klet z vinotočem. Adaptiral je tudi vse pritržne prostore poleg vinotoča, ki bodo služili novemu poslovanju za stanovanje.

»Jugoslovan« se v revirju vedno bolj širi in z njim nova jugoslovanska miselnost med prebivalstvom. Zlasti ga rado čita delavstvo, ker vidi v »Jugoslovanu« glasnika nove dobe, ki bo prinesla tudi delovnemu ljudstvu boljše in srečnejšo bodočnost. Žal da vsled krize delavstvu ni moglo stalno naročiti lista in tako ga čitajo v skupinah. Zeleti bi bilo, da bi se tudi naša inteligenca v večjem številu naročila na »Jugoslovana«, ki si je nadel nalogo, da prepoji ves narod z novim jugoslovanskim duhom in narodno miselnostjo in s tem pomaga graditi temelje močni in nepremagljivi Jugoslaviji.

Nj. Vel. kraljica med našo mladino

Mladina ljubljanskih šol in dobrodelnih zavodov je s solnčno radostjo in prekipevajočim navdušenjem pozdravila v svoji sredini kraljico Marijo

Ljubljana, 4. oktobra.

Dopoldne je Nj. Vel. kraljica posetila Ljubljano in obiskala nekatere šole in dobrodelne zavode. Kljub temu, da ni prišla popolnoma nepričakovano, kajti v šolah so jo pričakovali že prejšnji dan, vendar se je vest o visokem obisku bliskovito razvedela po Ljubljani. Navdala je z radostjo vse, ki so pohiteli pred to

so gojenke telovadile, v Mladiko. Tu jo je sprejela ravnateljica gđ. Zemljanova in ji razkazala zavod ter ji postregla z malo zakusko. Kraljica si je z zanimanjem ogledala delo gojenk, ki so ravno pripravljale kosilo, ter je nato med gostim špalirjem odšla, potem ko se je poslovila od direktorja Juga, gospodične Zemljanove ter proforskega zbora in tudi s

Nj. Vel. kraljici Mariji izročajo zaščitne sestre v Dečjem domu ob slovesu šopek cvetic. Za kraljico je dvorna dama dr. Švrljugova, poleg nje pa šef zavoda dr. Dragaš.

ali ono šolo ali zavod, da so videli od blizu našo dobro in blago kraljico.

Okoli 9.30. ure se je ustavil dvorni avtomobil, v katerem je bila kraljica v spremstvu dvorne dame dr. Švrljugove in adjutanta g. Branka Pogačnika, pred portalom uršulinske šole. Mimoidočim je padel v oči lep avto, ki je stal pred šolo s šoferjem, vsak se je ozrl, ko so pa opazili krono na avtu, se je pred šolo nabrala množica ljudstva in od ust do ust je šlo: »Kraljica se je pripeljala!« Množica je bila vedno gostejša in stražniki so morali že delati red, kajti vsak bi rad videl kraljico prav od blizu.

V razredih Uršulinske šole

Pri uršulinkah je Nj. Vel. kraljico pozdravila in sprejela ga. prednica m. Elizabeta Kremžarjeva. Peljala jo je najprvo v razred IV. letnika, ki je imel ravno uro srbohrvaščine. Kraljico je pozdravila učenka Justa Podržajeva. Ob slovesu iz razreda so učenke zapele Trozveznico. V gimnazijskem razredu je kraljico pozdravila učenka Patik, v I. razredu pa Marta Vrančičeva. Kraljica se je prijazno razgovarjala s sestrami in učenkami. Ko si je ogledala še samostanske dvorane, je odšla iz samostana med špalirjem redovnic in učiteljskega zbora. Tedaj jo je pozdravil še direktor dr. Debevec in ji na kratko orisal razvoj zavoda. Pred samostanom je tedaj vračajoči se kraljici množica klicala navdušeno: »Živijo kraljica!« Kraljica je prijazno odzdravljala z roko in ravnotako z veseljem smehljajočim se obrazom, ki je očaral vse prisotne. Med tem ko je dvorni avto odpeljal izpred samostana, se je v gruči že razvedelo, da se pelje kraljica v žensko realno gimnazijo in v Mladiko na Bleiweisovi cesti. Mnogi so šli tja, mnogi so pa že pričakovali dvorni avto pred licejem in ravnotako navdušeno pozdravili visoke goste, ko so izstopali iz avta.

Prisrčen sprejem v liceju in Mladiki

Ob vhodu v realno gimnazijo je Nj. Vel. kraljico pozdravil direktor Jug in jo s spremstvom vodil v več razredov, kjer je kraljica z zanimanjem sledila pouku in se razgovarjala z učenkami v srbohrvaščini. V III. a razredu, kjer je gđ. Stanovnikova ravno imela uro ročnih del, so deklice kraljici izročile kvačkan kodrast kožuh za najmlajšega princa Andreja. Iz gimnazije je kraljica odšla preko vrta, kjer

smehljajem od brhkih kuharic, ki so napravile špalir od avtomobila. Gđ. Vida Fettichova je izročila kraljici tudi krasen šopek vrtnic. Zopet je vstopila kraljica v dvorni avto ob radostnih in navdušenih klicih Mladikaric in občinstva okoli dvornega avtomobila.

V zavodu za zdravstveno zaščito mater in dece

Pred zavodom je Nj. Vel. kraljico sprejel šef dr. Dragaš z gojenkami šole za zaščitne sestre. Razkazal ji je nato vse prostore dispanzerja za deco ter dečjega in mladinskega doma Kraljice Marije ter šolo za zaščitne sestre. Kraljica se je zanimala za razmere v zavodu. Ogledala si je tudi kuhinjo ter s posebnim sočutjem ogledovala dojenčke ter se ni mogla nadejati, da nudijo v zavodu letno nad 20.000 otrokom zdravniško pomoč. Po razgovoru s šefom, med katerim se je kraljica zanimala o delovanju zavoda, je zapustila zavod zopet ob špalirju zaščitnih sester, ki so ji podarile lep šopek.

V šolski kuhinji v Prečni ulici

Tudi tu je kraljico pričakalo številno občinstvo, v zavodu pa odsek Atene z dvorno damo go. Tavčarjevo, z županjo dr. Pucovo, go. Kroftovo, dr. Vrančičevo, gospo Kristanovo in go. Gašperlinovo ter zdravniško nadzornico kuhinje g. dr. Slavo Lunček z voditeljico kuhinje zaščitno sestro Viktorijo Keceel. V kuhinji je bila navzoča tudi ga. dr. Nikolajevičeva, šefinja šolske poliklinike v Beogradu, ki je organizirala šolske kuhinje po vsej kraljevini, tako v Beogradu, Zagrebu, Ljubljani, v Skoplju in Sarajevu. Pripravljala pa ustanovitve kuhinje v Splitu in Cetinju ter je izpostavila podporo tudi celjski in mariborski kuhinji.

Otroci so kraljico obsuli s cvetjem in po pozdravu ge. Tavčarjeve se je seznanila z vsemi navzočimi, tako tudi z županom dr. Dinko Pucem in šefom higijenskega zavoda dr. Pircem. V kuhinji je kraljica poskusila pripravljena jedila ter jih pohvalila, kakor tudi red in snago, ki vlada v njej. Ob slovesu je zopet sprejela krasen šopek in ko je sela v dvorni avto s spremstvom, so ji vsi priredili navdušene ovacije, za katere se je kraljica zahvalila s prijaznim, milim in kraljevskim odzdravom, ki bo ostal vsem v spominu. Bilo je okoli poldneva, ko se je dvorni avto zopet vrnil na Bled.

Zagorje

Trgatev prirede zagorski gasilci danes zvečer v gostilni g. Koprivca zraven farne cerkve. Pričetek ob 17. uri. Sodelujejo tamburaši.

Mraz. Izredno hladno je bilo petkovo jutro; dan poprej je deževalo, ponoči se je zjasnilo in proti jutru je bilo tako hladno, da je padla po obronkih griča Malovrha slana. Vsekakor malo prezgodaj za mraz, saj imajo kmetovalci še skoraj polovico poljskih pridelkov zunaj.

Praznovanje. Pri tukajšnjih premoženjskih se bo tudi tekoči mesec praznovalo eno do dve štihi tedensko kakor pretekli mesec. Vse prekovanje in upanje na skorajšnjo normalno obratovanje se ni izpolnilo in delavstvo čaka nestrno rešitve tega perečega vprašanja.

Zaposlitev naših brezposelnih rudarjev. Kakor doznavamo, se je zgledil pretekli teden v Zagorju agent s Hrvatske, kateri je iskal rudarje za premogokopno n. d. »Mirna« v Hrv. Zagorju. Govori se, da je zbral 27 rudarjev, kopačev in pomožnih kopačev, s katerimi je 1. oktobra odinil na omenjeni premoženjski. Naši brezposelni rudarji so sprejeli z veseljem ponujano službo, katera je prišla še ravno o pravelem času.

Sokolske gledališče. Sokolsko društvo bo otvorilo svojo letošnjo gledališko sezono z Nestrojevo veseligr v treh dejanjih, »Utopljen-

ca«. V minuli sezoni je ta veseligr privabljala v ljubljansko dramo polno občinstva, katero sta posebno zabavljala ženitve in modne trgovine željan Smola in vedno o glavi tožeči Buča.

Tombola. Danes se bo ponujala vsakemu sreča, če si bo nabavil nekaj tablic sokolske tombole. V trgovini Ahčan je razstavljen glavni dobiček, 3 »jurji«. Marsikater poželjiv pogled se vpre v izložbeno okno, kjer čakajo zapeljivi tisočaki na novega gospodarja. Čim več tablic, tem več sreče!

Škof ja Loka

Izprememba uradnih ur pri okrajnem sodišču v Škofji Loki. Od 1. oktobra dalje veljajo pri sodišču tele uradne ure: ob delavskih razven sobote od 8. do 12.30 in od 15.30 do 18.; ob sobotah od 8. do 14. in ob nedeljah od 9. do 11. Vložnice je odprto pol, odnosno eno uro manj. Izpremembe ur veljajo do 30. aprila 1931.

Novi trgovini. Bivši trgovski sodnik pri g. Antonu Savniku v Škofji Loki g. Ivan Romih je otvoril masofaktorno, galanterijsko in modno trgovino nasproti farne cerkve v Zireh. Mlademu trgovcu želimo mnogo uspehov. — Lastno prodajalnice vseh električnih aparatov, naprav in potreb, otvori škofjeloška elektrarna. Dosedanje skladišče se novim namenom primerno adaptira.

F. Fajdiga sin

Ljubljana, Sv. Petra cesta 17
Zaloga pohištva in tapetniških izdelkov

Spodnji trg v Škofji Loki bo torej za trgovino bogatejši.

Popisovanje v škofjeloško obrtno nadaljevalno šolo je v nedeljo od 9. do 11. ure v poslopu deške osnovne šole. Obrtno šolo so dolžni posešati vsi vajenci v območju 4 km od izhodišča v Škofji Loki. Vsak vajenec plača 23 Din vpisnine in šolnine. Redni pouk se prične v ponedeljek 6. oktobra.

Z drevesa je padel. Mladina posebno jesenski čas s pridom izrablja, da si prisluži z nabiranjem raznih plodov par dinarjev. Janez Pokorn, sin kovaškega mojstra, je zlezal na divji kostanj. Nepričakovano pa se je otroku zlomila veja, da je treščil svojih pet metrov na tla.

Predavanje. V vrsti predavanj, ki so se pričela z ustanovitvijo sokolske čete v Retečah, je tudi četrtkov večer prav lepo izpadel. Načelnik loškega Sokola br. Horvat je nadaljeval pred okoli 30 domačini svojo razpravo o fizičnih, moralnih in etičnih vrlinah sokolske vzgoje. Retečani so z zanimanjem sledili. S predavanji se bo nadaljevalo. — Tudi v telovadbi Sokol pod večjim vodstvom br. Bojana Drenika vidno napreduje.

Priroda ima jeseni večkrat svoje posebnosti, ki si jih zemljani ne vedo razlagati. Poleg cvetočih češpljevih vej, cvetočih jablan in španski bezgov, smo dobili novo čudo. Otroci so stikali za samostanskim gradom in so prinesli v mesto kopek lepih, rdečih jagod! Pač lep znak poznega življenja narave.

Litija

Izjava. Podpisani izjavljam, da članka, ki je izšel v Jugoslovanu dne 13. sept. t. l. pod naslovom Kresnice, nisem napisal in nisem v nikaki zvezi z njim. Ker smatram ta dopis podpisani sam kot napad na učitelstvo in železniško osobje obenem, bom vse razširjevalce neresničnih in mene kompromitirajočih vesti pozval na sodno odgovornost. — Josip Tavčelj, dopisnik.

Za jesensko in zimsko sezijo
se priporoča
krojaški atelje FRAN IGLIČ
LJUBLJANA, Pražakova ul. 10.

Spomenik vojnim žrtvam

ki so padle v svetovni vojni iz župnije Sv. Antona v Slov. goricah.

V nedeljo, 28. septembra, je bil odkrit spomenik vojnim žrtvam. Odkritje spomenika, na katerem so v marmor vklesana imena vseh 91 žrtv, se je pričelo ob 10. uri dopoldne. Na-

vzoči so bili razen številnega ljudstva boreci, ki so člani društva starih vojakov pri Sv. Antonu ter člani veteranskega društva v Ptuj. Spomenik je postavilo društvo starih vojakov župnije Sv. Antona.

Svečanost je vodil bivši vojni kurat g. Bervar, sedaj kaplan v Slivnici pri Mariboru. Asistirala sta mu domači gospod župnik Fr. Škof ter g. Gomilšek, župnik pri Sv. Benediktu. Najprej je govoril g. Bervar. Uvodoma je razložil pomen spomenika. Spominjal se je vojnih žrtv ter poudarjal njihove zasluge za našo domovino. Omenjal je tragični dogodek na Bazovici ter nas je opomnil, koliko hvaležnosti smo dolžni svojemu kralju, kateri nas vodi v teh težkih dneh. Žrtve svetovne vojne in žrtve na Bazovici je prikazal kot vzgled vsemu narodu, kaj je vse treba žrtvovati za domovino.

Nato so pevec ob spremljanju godbe od Male Nedelje zapeli žalostniko. Po blagoslovitvi so zapeli pesem »Oj Doberdob...«.

V imenu veteranskega društva v Ptuj je govoril navdušen g. Vestenik Ugon. Zatem se je vršilo pobiranje darov za kritje stroškov za postavitev spomenika.

V tesno natrpani cerkvi se je nato vršila masa zadušnica za mrtvimi vojaki. Popoldne se je vršil srečolov, čigar čisti dobiček je šel za spomenik.

Celje

* **Profesor Strohshneider** se vedno ne da miru Celjanom, pa tudi Ljubljancem in Mariborčanom ne. Trdovratno se vzdržuje vest, da je s svojim sinčkom — po drugih zopet s punčko — strmoglavil v globino ter da sta oba mrtva. Po enih se je to zgodilo v Budimpešti, po drugih v Inomostu. Vprašali smo pri celjski tovarni raket »Pyroha«, pri kateri je profesor jemal svoj ognjemetni aparat in smo zvedeli, da nastopa te dni v Varaždinu, kamor mu je tovarna v četrtek poslala večjo količino raket. V naročilnem pismu trditi pravi profesor, da so vsi zdravi in čili. Toliko v vednost vsem oboževalkam, ki so bridko pomilovale mrtvega profesorja.

* **Občinske naklade.** Mestno načelstvo celjsko opozarja hišne posestnike, da je zapadel dne 1. oktobra t. l. v plačilo že zadnji obrok samostojnih občinskih naklad (gostščina, kanalska pristojbina in vodarina). Stranke so pozivljajo, da zapadle obroke plačajo pri mestni blagajni celjski najkasneje do 15. oktobra t. l.

* **Gradnja stanovanjske hiše za železničarje.** Železniška uprava namerava graditi za cerkvijo sv. Maksimilijana večjo stanovanjsko hišo za železniške uslužbence. Gradbene stroške bodo krili iz vsote 11 milijonov Din, ki so preostali pri likvidaciji Nabavljalne zadruge železničarjev. V poonedeljek si je komisija ogledala stavbišče.

* **Spremembe v celjskem občinskem svetu.** Ker je v zadnjih mesecih šest občinskih odbornikov priložilo kr. bansko upravo za razrešitev dolžnosti in se je tem prošnjam, izvzemši oni g. Prekorška, ugodilo, je banska uprava imenovala za nove občinske odbornike gg. šolskega upravitelja Bizjaka Joška, prof. Mastnaka Martina, lesnega trgovca Borlaka Josipa, oskrbnika Skaleta, trgovca Leskovička Franca in delavca Požuna.

* **Smrtna kosa.** 4. t. m. je umrla na Mariborski cesti št. 5 ga. Helena Kranjc, žena kočijaža, 47 let stara. — Na Lavi št. 17. je umrl 4. t. m. g. Josip Umek, vpokojeni železničar, star 58 let. Oba pokopljejo jutri popoldan.

* **Sumljiva zgodba s podpis.** Pred tedni so nekateri listi poročali, da se je 23. avgusta t. l. zgledil v občinskem uradu v Petrovčah neki okrog 30 let star možki, ki je predložil občinskemu tajniku v overitev garancijsko pismo, glaseče se na ime Franc Kager za Hranilno in posojilno društvo v Celju. Radi tega, da se je proti g. Kagerju uvedbo postopanje. Naš list tedaj o stvari, ki se je zdela malo verjetna, ni poročal, sedaj pa izvem, da se je po obširnih poizvedbah celjskega okrožnega sodišča in zaslišanju cele vrste prič izkazala popolna nedolžnost g. Kagerja in se je tudi ustavilo postopanje proti njemu.

* **Se en hlapec Jernej.** Pred dnevi smo poročali o onemoglem hlapcu, ki je hotel iti pod vlak. V petek pa je prišel za vlakom v Celje 50-letni delavec Franc Pintar. Skoraj vse svoje življenje je delal po tovarnah v Avstriji. Ko pa je postal delanezmožen, so ga odgonsko poslali v njegovo domovinsko občino. Ko je stopil iz vlaka, se je od onemoglosti nezavestno zgrudil in so ga morali z rešilnim vozičkom peljati v bolnico.

* **Izgube in najdbe.** Alfred Kostanjšek je izgubil v mestu zlato zapestnico vredno 2000 Din. — Delavka Kristina Kavčič je v Gaberju izgubila 100-dinarski bankovec. — Pred kavarno Pečuh v Gaberju sta se našla 2 100-dinarska bankovca. — Na Gradu se je pred 14 dnevi našel moški športni jopič. — Vse se dobi na policiji.

JOSIP OLUP

LJUBLJANA, Stari trg 2.

Za gospode in dečke velika izbira oblek, klobukov, čepic, kravat in perila lastnega izdelka. Po najnižjih konkurenčnih cenah.

Poljčane

Igra narave. Razen cvetočih jablan v Bregarjevem in Gajškovem sadovnjaku, smo poleg cvetočih jagod opazili te dni pri Kuneju v Sp. Poljčanah in še pri nekem drugem posestniku par cvetočih trsov, kar je ob času trgatve pravi fenomen.

Ljutomer

Obrobni. Mestna občina je pričela s polaganjem betonskih obrobnikov ob banovinski cesti, od trgovine Senčar do Katoliškega doma. S tem bo cesta dobila lepše lice in pasanti ne bodo hodili po blatu. Prevozi in jarek ob obrobnih bodo tlakovani z debelejšim kamenjem iz Mure. Ta ukrep mestne občine moramo pozdraviti, dasi ni po volji biciklistom, ki jim je zdaj odlokalno. Zato pa bo varnost pešcev, osobito otrok, večja.

Sadja nimata bližnja okolica Ljutomer in Medžimurje letos skoro nič. Zato pa ga je bilo pri Mali Nedelji, okoli Sv. Jurija ob Ščavnici in v okolici Negove. Po parkrat na teden nakladajo nakupovalci jabolka v Butčevcih, v Križevih in Gornji Radgoni. Zdaj gredo v denar osobito kanadke, mošanci in bobovec; za te plačujejo tudi do 4 Din, za druge in mešane sorte 2—3 Din za kg. Mnogo pošiljk gre na Holandsko.

Pričetek trgatve v našem okolišu je bil prvotno določen na dan 15. t. m. Sresko načelstvo pa je zdaj svojo odredbo preključilo ter določilo 8. t. m. Podbiranje gnilega grozdja se je že pričelo. Vinogradniki, ki zdaj podbirajo, bodo gotovo čakali z bratvijo, če bo vreme količkaj ugodno. Kupčije z mostom še ni nobene.

Osebnost. Na meščanski šoli je nastopila službo strokovna učiteljica gđe. Alfonza Lindner. Delovala je na tej šoli že poprej nekaj let, lani je proslila za premostitev v Št. Vid nad Ljubljano, zdaj pa se je zopet vrnila.

Obrtna nadaljevalna šola prične šolsko leto dne 15. t. m. z opisovanjem v oba razreda. Vajenci(ke) se naj ta dan ob 4. uri popoldne zglasijo v meščanski šoli, kjer dobijo nadaljnja navodila. Šolo morajo obiskovati vsi vajenci oziroma vajenke, ki se učijo pri mojstrih v Ljutomeru in v okoliških krajih, ki niso več kot 3 km v zračni črti od mesta oddaljeni. Prispevek za učila znaša 20 Din.

Z našo vojsko na garnizijskih manevrih

Sovražnik je prekoratil mejo

»Diži, diži se, namesti krevete!« Na vse zgodaj so zapele po ljubljanskih vojašnicah trobente. Prav megleno jutro je bilo nad Ljubljano. Med častniki in vojaštvom vlada živahno vrvenje. Na vseh obrazih je videti napetost, iz oči sije borbenost. Kaj se je zgodilo? Sovražnik je prodrl preko Škofje Loke in hiti proti Savi. Ze prodira v smeri Šmarne gore, zavzemajoč na pohodu vse važne postojanke in višinske točke. Sila je velika, ako ne pride pomoč, bo sovražnik nevdržno prodiral proti Ljubljani.

Domovina ne boj se! Naša vojska je pripravljena in že brze močni oddelki kolesarskega bataljona proti priljubljeni izletni točki Ljubljancem — proti Šmarni gori. Kot bi trenil, so prednje straže na ogroženih točkah.

Hajdi hitro na avto, ki nas bliskovito povede skozi megleno jutro. Mirno, nič hudega sluteč, zapuščajo vrli gorenjski poljedelci svoje domove in so na potu na njive, da si s trdim delom pribore vsakdanji kruhek. Mimovozeč povprašamo, kje je sovražnik. Vsakdo nas začudeno pogleda, češ, kaj je vojska? Nikdo ne sluti nevarnosti, neprijatelj je zviti kot kozji rog in operira tako previdno, da ga sploh niso opazili. Pojasnimo jim položaj — mimo nas vozi močan odred kolesarjev. Nekam za ničljivo in brezbržno nas poslušajo naši vrli Gorenjci. Njih zaupanje v našo armado je trdno, zdi se jim neverjetno, da bi sovražnik uspel. Srečna domovina, ki hraniš take sinove in žene!

Prve praske.

V Št. Vidu nam požirek pristnega domačega ogreje dušo in telo in že imamo za hrbtno Skaručno. Bližamo se Smledniku. Piš, piš, piš... Ljubljanske prednje straže so že zadele na sovražne patrle. Komandir prednje straže, poročnik Mladenič, pošlje ojačenje in zasede vse važnejše prehode ter ustavi sovražnika v njegovem prodiranju.

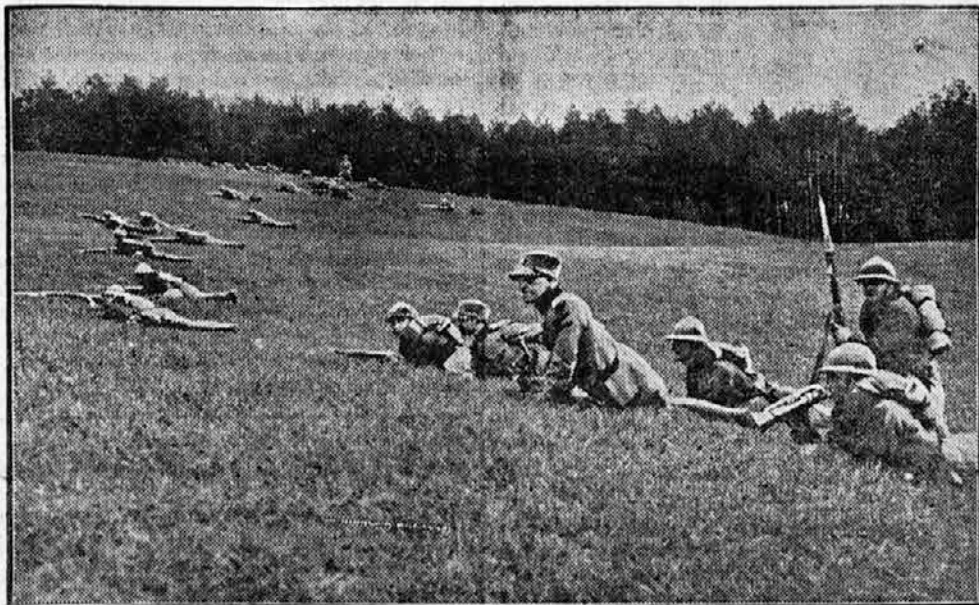

Za nekaj časa je nevarnost odstranjena. Sovražnik se je ustavil na črti Sv. Nikolaj-Svilje-Smlednik, zasedel je dominantne višinske točke, kote 417-517-467 in obvlada s topovskim ognjem vso dolino.

V sovražnem taboru.

Okoli 9. ure je prešel sovražnik pri Smledniku Savo in je skušal prodirati na levem bregu. Avto nas dovede v sovražni tabor. Na poti srečamo dve vitki srni, ki ju je prepodilo streljanje. Skoro domači sta. Mirno nas opazujeta in šele ko močnejše zabrni naš motor, odbrzita v goščavo proti Savi. Živalci se zavedata, da je sedaj čas zaščite in res sta varni celo pred sovražnikom, dasi se ustavita v njeni neposredni bližini. V Smledniku ima sovražnik rezervne čete s polkovno zastavo. Prijazen častnik divizijske komande, ki nam je raz-

kazoval in pojasnjeval bojni položaj, nas popelje na cesto, kjer stoji sovražno topništvo. Baterija je ravno v polni akciji. To je nekaj za našega fotografa. Pali! Bummm, mogočno odjekne strel. Vaš poročevalec sicer ni med aktivnimi, je pa kljub temu, da je rezervist, zelo hraber. Njegovo razpoloženje in junaštvo je očitno. Ne boji se dežja krogel (ki švigajo seveda le v domi-

slji, ker se strelja slepo) in se postavi tik drugega topa. — Gotovo! Prvi top-pali! Bummm, drugi top-pali! Bummm, bummm, in hrabrega gospoda poročevalca rezervista — ni več. Nekaj ga je streslo, zašumelo mu je v glavi, zračni pritisk ga je položil na rodno grudo! Počasi se dvigne, pritipa in prešteje dvojce kosti — hvalabogu, vse je še celo.

Na generalnem hribu.

Zopet smo pri ljubljanski armadi, ki je med tem že polnoštevilno zbrana in se pripravlja k proti napadu. Komandant Dravske divizijske oblasti, divizijski general Sava Tripkovič je s svojim štabom na koti 360, odkoder opazuje potek borbe. Njegov načelnik štaba generalštabni polkovnik Tudor Miličević ravno diktira daljnja naređenja. Narednik, sedeč naslonjen znamenje ob poti, pridno tipka na pisalni stroji. Bum, bum, bum... topništvo je na obeh straneh v polnem ognju. Oblači dima se dvigujejo iz goščave. Borba je izredno živahna. Tataatatata — težki in lahki mitraljezi streljajo z neverjetno naglico, od drevesa do drevesa se plazijo vojaki, bijejo se za vsako ped zemlje.

Zelodec se oglasa. Prav obilno si privzamemo dušo in hajdi zopet v boj. Opoldanska ura je. Tik ob bregu Save se čuje naraščajoče streljanje pušk. Izgleda, da poskuša ljubljanska armada prodor. Sovražnik pošlje na ogroženo točko vse rezerve na pomoč. Že preje si je osigural svoje levo krilo, da mu ne bi nasprotnik padel v hrbet. Na generalnem hribu nam razlože prav prijazno položaj. Pogled na generalštabno karto, nas je prepričal, da je sicer onemogočeno nadaljnje prodiranje, vendar tudi naše čete ne morejo napredovati, ker so vse važne višinske postojanke v rokah sovražnika.

Sijajna taktična poteza in nenaden preokret

Ob 12.30 je nepričakovano nastopil preobrat. Napad ljubljanske armade ob Savskem bregu je bil le fingiran in je imel namen oslabil sovražno sredino. Ljubljanski vojski, kateri je povzleval polkovnik Cvejič, je uspel naravnost briljanten taktičen manever. Komandant desnega krila, podpolovnik Marko Nikolič je v pravem trenutku izrazil oslabiljenje sovražnikovega središča. Obšel je Šmarno goro in padel nasprotni v hrbet. Močan topniški ogenj in strojnice so podpirale napadalno akcijo in zgodilo se je neverjetno, najvažnejša postojanka kota 517 je padla v naše roke.

Bitka je bila s tem odločena. Kar je sledilo, je bila le še stvar tehnike. Sovražnik je stal pred alternativno, ali da bo popolnoma zajet, ali pa da bo vržen v Savo. Ni mu preostalo drugega, kot da se je v divjem begu (kljub temu se je nekemu oddelku posrečilo, da je vjel živga zajca) spustil po obronkih navzdol proti smledniškemu mostu in zasedel na desnem bregu pozicije. Di izijski trobač pa je med tem že odsviral konec manevra, kajti naloga ljubljanske armade, da zadrži sovražnika, je bila rešena nad vsako pričakovanje dobro. Samo izvrstni taktični možnosti njenih vo-

dijelcev je pripisati, da je bil sovražnik vržen celo preko Save.

Zahvala in sijajen defile.

V Medvodah sta se nato zbrala i sovražnik i prijatelj in je zbranemu častniškemu zboru razglasil rokovalac manevra general Tripkovič svojo kritiko in mnenje sodniškega zbora. Pohvalil je vse sodelujoče, ki so pokazali in nudili več kot pa se je od njih pričakovalo.

Izredno uspešno vežbo je zaključil naravnost sijajen defile. Vse vojaške edinice so strumno korakale mimo komandanta in njegove suite, niti najmanjšo utrujenosti ni bilo opaziti na obrazih naših vrlih vojakov.

V trdnem prepričanju, da naša vojska nima enake na svetu, smo odbrzeli proti Ljubljani, obnačajoč med potoma spomine izrednega junaštva ob priliki obiska sovražne baterije. M. P.

Radio

Ljubljana, nedelja, 5. oktobra: 9.30 Prenos cerkvene glasbe. 10.00 Versko predavanje. 10.20 Kmetijska ura. 11.00 Radio orkester. Vmes poje samospeve Jos. Pavčiča gđe. Štefka Korenčanova. 12.00 Tedenški pregled. 15.00 Nasveti za kmeta. 15.15 Kuharjev šramel kvintet. 16.00 Novak: Ljubosumnost (St. Jakobski gled. oder). 17.00 Plošče. 17.30 Humoristično štivo, pisatelj Miklinski. 20.00 Gg. Roman in Tone Petrovič pojeta slov. narodne pesmi z orkestrom. 21.00 Valčkova ura, izvaja radio orkester. 22.00 Časovna napoved in poročila. 22.15 Hawaii-jazz: lahka glasba. 23.00 Napoved programa za naslednji dan.

Ljubljana, ponedeljek, 6. oktobra: 12.00 Dnevne vesti, plošče. 13.00 Čas, plošče, borza. 18.00 Koncert radio orkestra, klavir in harmonij solo. 19.00 Prof. Tine Debeljak: Poljščina. 19.30 Ing. Gerl: Higijena mleka. 20.00 Večer radio orkestra (rezervirano za prenos koncerta »Ljubljane«). 22.00 Časovna napoved in poročila, napoved programa za naslednji dan.

Ljubljana, torek, 7. oktobra: 12.00 Dnevne vesti, plošče. 13.00 Čas, plošče, borza. 18.00 Koncert radio orkestra. 19.00 Prof. Fr. Pengov: Izbrava naravnih sil za delo. 19.30 Dr. Iv. Grafenauer: Nemščina. 20.00 Ga. Bartolova: Zena v literaturi. 20.30 Prenos iz Zagreba. 22.30 Časovna napoved in poročila, plošče. 23.00 Napoved programa za naslednji dan.

Zagreb, nedelja, 5. oktobra: 11.30 Promenadni koncert vojaške godbe. 17.00 Popoldanski koncert ork. 20.30 Kulturna in društvena poročila. 20.35 Zabavni večer. 21.50 Poročila in vreme. 22.00 Nadaljevanje zabavnega večera.

Zagreb, ponedeljek, 6. oktobra: 12.30 Plošče. 13.30 Dnevne vesti. 17.00 Prenos zvočnega filma. 18.30 Dnevne vesti. 20.15 Kulturna in društvena poročila. 20.30 Mednarodni koncert. 22.30 Poročila in vreme. 22.40 Sprehod po tujih postajah.

Zagreb, torek, 7. oktobra: 12.30 Plošče. 13.30 Dnevne vesti. 17.00 Popoldanski koncert lahke glasbe. 18.30 Dnevne vesti. 20.15 Kulturna in društvena poročila. 20.30 Klavirski koncert g. prof. Gaborje. 21.40 »Človek v omarici, enodejanka. 22.30 Poročila in vreme. 22.40 Koncert zabavne glasbe.

Beograd, nedelja, 5. oktobra: 9.00 Prenos iz pravoslavne cerkve. 10.30 Poljedelsko predavanje. 11.00 Plošče. 12.30 Opoldanski koncert radio orkestra. 13.30 Dnevne vesti. 16.00 Popoldanski koncert radio orkestra. 17.05 Medicinsko predavanje. 17.30 Harmonika. 19.30 Nemčija po vojni in danes. 20.00 Srbski večer. 22.00 Čas in poročila. 22.05 Jazz na ploščah.

Beograd, ponedeljek, 6. oktobra: 10.30 Plošče. 12.45 Opoldanski koncert radio kvarteta. 13.30 Dnevne vesti. 17.05 Prenos zvočnega filma. 19.30 Francoska ura. 20.00 Plošče. 20.30 Prenos iz Berlina. 22.00 Čas in dnevne vesti. 22.15 Tanburaški koncert vojvodinskih študentov.

Dnevne vesti

— Angleški mornarji na Sušaku. Na reki je pristala angleška ladja »Coventry«. Moštvo si je ogledalo mesto, pa tudi naš Sušak.

— Največje nemško letalo v Beogradu. Danes se bo na letališču v Zemunu spustil največji nemški aeroplan »Junkers G. 38«, ki poleti iz Berlina na velik polet nad Evropo. Aeroplan ostane 4-5 ur na aerodromu, potem pa bo nadaljeval svoj krožni polet.

— Rezervni oficirji, kakor tudi oficirji v pokolu itd. se ponovno opozarjajo, da morajo vsako spremembo svojega bivališča takoj potom občine, odnosno sreza pismeno javiti komandi vojnega okrožja, kjer prebivajo. Tudi začasno preselitev ali odsotnost (n. pr. dopust) nad 30 dni je treba prijaviti. Opozarjamo, da gre tu zgolj za vojaško zglastev, ki nima ničesar skupnega z obče predpisano policijsko zglastevjo, kateri je podvrženo vsako novorojeno dete. Zato izgovor, da je rez. oficir ali voj. obveznik itak že policijsko zglasten, ne drži, in mora vsak rez. oficir in vsak voj. obveznik sam strogo paziti na to, da vsako spremembo svojega bivališča takoj sproti prijavlja tudi pristojni vojaški evidenčni oblasti. V Ljubljani se izvršuje tozadevno vojaško zglastevanje potom mestnega vojaškega urada na Ambroževem trgu št. 7, I. nadstropje. Prestopki se kaznujejo po voj. kaz. zakonu.

— Promet na progi Dunaj - Zagreb do 25. oktobra. Dne 30. septembra je Aeroput ukinil promet z letali med Dunajem in Zagrebom. Zaradi ugodnega vremena in velike frekvence je pa avstrijska zrakoplovna družba naredila aranžma s francosko letalsko družbo Cidna, tako da bosta na progi Dunaj - Zagreb in obratno oskrbovali do 25. oktobra redno zračni promet.

— Jannings pride v Jugoslavijo. Emil Jannings bo te dni odšel s slovitno igralko Hansi Niese na veliko turnejo v inozemstvo. Gostoval bo v Belgiji, na Holandskem, v Češkoslovaški in na Madjarskem. Pogaja se pa tudi za gostovanje v Jugoslaviji, in sicer v Zagrebu in v Beogradu. Če bo res prišel v Zagreb, ali ne bi kazalo, da ga povabimo še v Ljubljano.

— Izseljeniška karitativna društva. Družba sv. Rafaela za varstvo izseljencev zaključuje na dan sv. Rafaela, to je dne 24. oktobra 1930, svoje retje poslovno leto. Družba sv. Rafaela je obstojala sicer že pred vojno, bila je pa le neki mrvicek avstrijskega društva sv. Rafaela. Po združenju sklepov se bo vršil dne 24. oktobra ob 10. uri dopoldne v posvetovalnici Delavske zbornice v Ljubljani občni zbor te družbe in v doseg potrebnega razmaha 9. novembra 1930 po celi Dravski banovini Rafaelova nedelja. V Ljubljani imamo poleg družbe sv. Rafaela za varstvo izseljencev še dve organizaciji, ki hočejo po svojih pravih skrbeti za naše izseljence, in sicer »Izseljeniško ligo«, katero je pred 1 letom ustanovil pokojni g. Anton Kristan, in pa »Narodni izseljeniški odbor«, kateremu načeluje g. dr. Joža Bohinjec. Vse te tri organizacije najdejo svoje informativne virov pri izseljenškemu referentu kr. banske uprave v Ljubljani. Pričakujemo, da bodo vse tri organizacije pokazale na svojih občnih zbora svoja za naše izseljence potrebna in uspešna delovanja.

Tekstilbazar d. z o. z.

Ljubljana, Krekov trg št. 10
nudi po zelo ugodni ceni vsakovrstno manufakturno blago najbolje kvalitete za dame in gospode 447

— Omejeno izseljevanje v Kanado. Vlada v Kanadi je vestila izseljeniški komisariat v Zagrebu, da se smejo v Kanado izseliti samo tiste žene, katerih možje in očetje so se redoma izselili v Kanado in ki lahko vzdržujejo svoje družinske člane. Dovoljenja za vseletev so pa veljavna samo tista, ki so bili izdana pred 14. avgustom.

— Izkopnine v Risnu. Direktor gimnazije v Cetinju Dušan Vuksan je nedavno začel kopati v starem Risnu in posrečilo se mu je najti v globini poldruga metra sledove stare palače. Odkopal je lep 5 m dolg in 2 m širok mozaik iz večbarvnega kamena. Ko je dobil podporo, je kopal še naprej in izkopal še en lepši mozaik.

— Samo 50 jih je ostalo. Pred 40 leti dne 1. novembra 1890. je stopilo v drugi razred podoficijske »šadijske šole v Beogradu 137 gojencev. Te dni bodo proslavljali, kar jih je še ostalo živih in teh je samo 50, ki so večinoma vpokojeni in aktivni oficirji, 40 letni jubilej.

— Zverinor. V vasi Teleki pri Somboru je prišlo do strašne družinske tragedije. 60letni Mihajlo Tobijas je svojo hčerko dobesedno zaklal in jo nato zakopal v kleti. Zločin so slu, čajno odkrili. Orožniki so zverinskega morileca takoj aretirali. Ni pa še znano, zakaj je na to grozen način umoril svojo hčerko.

— Roparski napad. Nedelje od Sremske Mitrovice so roparji napadli poljedelskega delavca Petra Šviho. Pretepli so ga skoro do mrtvega in ga oropali za 2000 Din, ki jih je imel pri sebi. Težko poškodovanega so ga odpeljali v bolnico.

— Samomor na ženitovanjskem potovanju. V beograjsko bolnico so pripeljali delavca Milana Paunovića, ki je izvršil samomor na ženitovanjskem potovanju tri dni po poroki. Ustrelil se je v brovningom v sence. V bolnici je pa nesrečno umrl. Nihče ne ve, zakaj se je ustrelil.

— Kaj je čebelni med. Čebelni med je po čebelah nabrani in predelani sladki sok, ki ga nudi rastlinstvo zlasti v cvetovih. Po čebelah nabrani sladki sok se imenuje nektar in ni še med. Čebele med zgostijo in predelajo v panju. Zreli med je gostotekoč, čim gostejši je, tem boljši je.

— V smrt zaradi zaljubljenega sina. V vasi Dolnja Vrba pri Slavonskem Bronu se je nedavno zaročil sin Marijana Avdobašića z bogatim dekletom, ki je pa želelo, da bi ji zaročenec dal še dva dukata, ki ji manjkata v ogrlici. Sin je prosil očeta za denar, oče ga pa ni hotel dati, ker bi moral zaradi tega prodati del svojega zemljišča. Tak je prišlo med obema do prepira. Iz obupa, da se je s sinom sprl, se je oče pred dnevi obesil.

— Zopet nesreča z bombo. V Klenovniku pri Sarajevu so našli otroci staro bombo in so se z njo igrali. Nenadoma je eksplodirala in raznesla dečka Todorja Višnjeca.

— Obsojen na 12 let robije. V Zagrebu se je vršila razprava proti nekemu 65 let staremu Petru Popoviću, seljaku iz Velike gorice, ki je pred meseci premišljeno ubil svojo ženo. Državni pravdnik je predlagal smrtno kazen, obsodilo so pa seljaka na 12 let robije.

Najtrpežnejša

in najbolj higijenična je aluminijasta kuhinjska posoda, katero dobiš najceneje in v največji izbi pri tvrdki s železino 103

STANKO FLORJANČIĆ
LJUBLJANA SV. PETRA CESTA 35.

Napad maskiranih roparjev. V torek so maskirani razbojniki napadli v gozdu na cesti med Cazmo in Dubravo trgovca s preprogami Bega Husadića iz Bosanskega Petrova in mu odnesli 18.600 Din. Trgovca je pa spoznal enega razbojnikov. Tega in pajdaše zdaj orožniki iščejo.

— Vreme. Dobili smo mrzle, toda lepe jesenske dneve. Zaradi nenadnega močnega padanja temperature v jutranjih in večernih urah prerokujejo ljudje skorajšnjo in ostro zimo. Relativna vlaga je bila včeraj enako velika in največja v Ljubljani, Zagrebu, Beogradu in Sarajevu, in sicer 90%. Najmanjša 35% je bila v Splitu. Vetrovno večinoma ni bilo, oblačnost je pa znašala zjutraj v Ljubljani 10, povsod drugje je pa bilo jasno. Najvišja temperatura v Ljubljani je bil 12,5, najnižja pa 1,7 stopinj Celzija. Pod ničlo je padla temperatura samo v Sarajevu, kjer je kazal toplomer -0,2 stopinj C. V drugih krajih je bila najnižja temperatura od 3 do 3 stopinj Celzija nad ničlo.

— Sneg na Bjelašnici. Po vrhovih Bjelašnice vse do Velikega Polja je zapadel sneg, kakor poročajo iz Sarajeva. Radi tega snega so imeli te dni v Sarajevu zgodaj zjutraj temperaturo pod ničlo.

Ljubljana

Nedelja, dne 5. oktobra 1930., Rožnovenska. Pravoslavni: dne 22. septembra, Dumnuka.

Ponedeljek, dne 6. oktobra 1930., Bruno. Pravoslavni: dne 23. septembra, Brunoslav.

Nočno službo imata v nedeljo lekarni Piccoli na Dunajski cesti in Bakarič na Sv. Jakoba trgu. V ponedeljek pa lekarno Bahovec na Kongresnem trgu, Ustar na Sv. Petra cesti in Hočevar v Šiški.

Orkestralno društvo Glasbene Matice sporoča svojim članom, da se vrši prihodnja vaja v ponedeljek 6. oktobra ob 8. uri zvečer. Zaradi koncerta udeležba nujna in obvezna. — Odbor.

Poroka mladega sokolskega para. G. župnik F. Finžgar je v trnovski cerkvi poročil danes gospodično Vero Natek iz Celja s tamošnjim avskultantom g. Vladom Krautom, sinom bivšega kamniškega župana in odvetnika dr. Alojzja Krauta. Mlademu sokolskemu paru želimo obilo sreče.

»Merkur«, društvo trgovskih in privatnih namesčencev Jugoslavije sporoča svojim članom, da ima od ponedeljka 6. t. m. dalje uradne ure od 8. do pol 1. popoldne in od 6. do 7. ure zvečer v svojih poslovnih prostorih na Dunajski cesti 31 (Zidarjeva hiša), pritrlično. Istotam se sprejemajo tudi novi člani in dajejo vse potrebne informacije.

Otvoritev plesne šole. Delavske glasbeno društvo »Zarja« v Ljubljani otvori 5. oktobra 1930. ob 8. uri popoldne v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti svojo plesno šolo. 540

Tatvina kolesa. Kovač Bovha Franc iz Ostrožnika pri Mokronogu je ukradel dne 29. septembra t. l. Smodeju Felikušu od Savi v Suhadolu možko kolo znamke »Preziosa«, vredno 600 Din. Zandarmerija ga zasleduje.

Tatvina obleke in obuče. Delavec Alif Andrej iz Boštanj je ukradel 15. septembra t. l. tovarišu Polutniku Mihi obleko vredno 300 Din. Ostal je dolžan tudi za hrano in stanovanje posestniku Klanjšek Francu 225 Din in neznan kam izginil. Zandarmerija zasleduje premetenege uzmoviča.

Onemogel na ulici. Delavec Filaj Jakob je v petek 3. t. m. ob 7 in pol zvečer v Stritarjevi ulici pred trgovino Fabiani & Jurjevec obnemogel. Padel je in obležal na hodniku.

Manufaktura

Reberod
Ljubljana, Aleksandrova c. 8

Mi ne vodimo

slabega blaga, niti nismo zvišali cen, zato kor Vam

kreditiramo

v upanju, da si Vas ravno s tem pridržimo kot našega stalnega odjemalca. Poselite nas! Zahlevajte polnika!

Ko je prišel k sebi, je tožil, da čuti velike bolečine v trebuhu. Ker ni mogel nadaljevati svoje poti, je bil poklican rešilni avto, ki je s črneza odpeljal v splošno bolnico.

Arctacije in prijave. Včeraj je bilo aretiranih 17 oseb, moških in ženskih zaradi pijanosti in nedovoljenega beračenja. Zaradi kaljenja nočnega miru so bile prijavljene policiji 4 osebe, radi kršitve avtopredpisov 5 oseb in radi kršitve cestnopolijskega reda 5 oseb.

Gojzerce!

Nov patentiran način izdelave. Garantirano nepremočljivo. Oblika po želji in meri.

DETAJLNA PRODAJA »PRI POLLAKU«
Dunajska cesta 23 — Dvorišče

Zimske obleke

raglane, suknje, trenchcoate in usnjate suknjice kupite najceneje pri konfekcijski industriji JOSIP IVANČIĆ, Ljubljana Dunajska cesta 7. 529

Požar po eksploziji bencina. V delavnici krojaškega mojstra Ivana Kreča na Dunajski cesti št. 9 je v petek 3. t. m. čistila uradnica Ema Tomšič rokavice z bencinom. Poleg steklenice z bencinom se je nahajal v neposredni bližini z gorečim ogljem napolnjen likalnik. Nakrat je eksplodirala steklenica z bencinom ter je pričelo v delavnici goreti. Na pomoč so prišli takoj delavci, ki so zaposleni pri »American Motors«. Pogasili so ogenj z »Minimaxom«, še predno so prišli pozvani gasilci. Povzročene škode ni bilo mogoče ugotoviti. Kreč Ivan je bil zavarovan pri zavarovalnici »Slavijac«.

Danes vsi na vinsko trgatv k Košku!

Šunko, sir, Gavrilovič-salamo

ter razne druge delikatese, odprta in razna buteljna vina priporoča

F. R. KOVAČIĆ, Ljubljana, Miklošičeva 34.

Za soboslikarska,

pleskarska in trkoslikarska dela se priporoča

584 Tone Malgaj

družba z o. z., LJUBLJANA, Kolodvorska ul. 6.

Maribor

m Izjava. V »Jugoslovanu« št. 12a z dne 15. junija 1930. smo pod poglavjem »Maribor« priobčili vest, da se bo razpuščena mariborska Svoboda prihodnje leto udeležila mednarodne delavske olimpijade in da je v ta namen osnovala poseben polni sklad. To notico lojalno popravljamo tako, da mariborska Svoboda ni razpuščena, da legitimno obstoja in deluje in da je po svojih pravih upravičenih organizirati skupne izlete svojega članstva. — V Ljubljani, dne 4. oktobra 1930. — Uredništvo.

m Letala prispela v Maribor. Aeroklub poroča, da so včeraj ob 15. uri prispela iz Zagreba tri Ljubljane vsa letala, ki bodo sodelovala na našem meetingu.

m Pričetek avtogenskega tečaja v Mariboru bo v ponedeljek 6. oktobra t. l. Vsi prijavljenci naj se javijo ob 8. uri zjutraj v delavnici ključavničarskega mojstra Franca Kumerca, Maribor, Taborska ul. 10. Vsak naj prinese s seboj nekaj kovinskih predmetov, primernih za vežbanje v varenju. Zavod za pospeševanje obrta Zbornice za TOI v Ljubljani.

m Mestna garaneija Zadrugi mestnih uslužbencev. Na tajni občinski seji v petek zvečer je bilo sklenjeno, da garantira mesto za gradbeno posojilo 200.000 Din, ki ga namerava najeti Zadruga mestnih uslužbencev, ki so si jo ustanovili v svrhu zgraditve počitniškega doma na Pohorju.

m Lekarniška služba. Lekarniško nočno službo ima od danes opoldne do nedelje 12. t. m. opoldne Magdalenska lekarna, Savost na Trgu kralja Petra.

m Tujski promet. V juliju, avgustu in septembru je bilo prijavljenih v mariborskih hotelih 10.350 oseb, odjavljenih pa 0781; v privatnih stanovanjih prijavljenih 4151 oseb, 3120 Jugoslova-

nov in 231 tujecev, odjavljenih 3791 oseb, 3527 Jugoslovanov in 264 tujecev; v prenočiščih prijavljenih 5999 oseb, 4027 Jugoslovanov in 1927 tujecev, odjavljenih 4444 umlyhyrdgovmucht tujecev. Med tuji je bilo 17 narodnosti iz Evrope, Amerike, Azije in Afrike.

m Dan Jadranske straže. Jadranska straža je preločila svoj nabiralni dan na danes 5. oktobra. Znake po 1 Din bodo prodajali skviti in upamo, da ne bo nikogar, ki ne bi storil svoje narodne in patrijotične dolžnosti.

m Ljudsko gibanje. V mesecu septembru se je v Mariboru rodilo 98 otrok, 48 dečkov in 50 deklic; umrlo je 50 oseb, 21 moških in 29 žensk, poročilo pa se je 34 parov. Največ rojstev, 70, je bilo v stolni fari, največ smrtnih slučajev, 28, in največ porok, 18, pa v magdalenski.

m Brezplačna tombola na aeromitingu. Veliko darilo obiskovalcev današnje letalskega mitinga pripravi Aeroklub s tem, da podari vsakemu obiskovalcu ob nakupu vstopnice karto za tombolo. Ker predstavlja karta vrednost 2 dinarjev in je po dosedanjih izkušnjah pričakovati obiska okoli 10.000 gledalcev, bo znašala vrednost teh tombolskih kart krog 20.000 Din. Po štatutih aerotombole se izžreba 62% od te vrednosti in bo znašal dobiček krog 12.400 Din. Tombola bo izžrebana predvidoma prihodnjo nedeljo dopoldne na Trgu svobode, kar bo trajalo približno četrt ure. Dobitek zadene dotični, ki bo kot prvi dosegel pet izžrebanih števil v eni vrsti. Dobitek se deli na dva enaka dela, če bi sreča hotela, da dosežeta dva igralca istočasno pet števil v eni vrsti. Dobitek se izplača takoj v gotovini na Trgu svobode. Obiskovalci aeromitinga naj dobro shranijo podarjene karte.

m Invalidska tombola preložena. Zaradi nepričakovane prireditve letalskega mitinga na Tenzu so mariborski invalidi za danes popoldne določeno tombolo na Trgu svobode preložili na prihodnjo nedeljo 12. t. m. popoldne. Glavni dobitki so razstavljeni v trgovini Preis v Gosposki ulici.

m Slaninarski trg. Včeraj je bilo na 41 slaninarskih stojnicah 04 zaklanih prašičev, 2 telet in 1 telica. Cene nespremenjene.

m Sobotni trg. Včeraj je bil trg dobro založen. Kmetje so pripeljali 46 voz krompirja, kumarc, čebule in zelenjadi ter 7 voz sadja. Perutnine je bilo krog 800 glav. Krompir se je prodal po 1:50—2 Din kg, kar je mnogo višje ko drugod, kjer ga ponujajo že po 0:60 Din, češplje 8 Din, grozdje pa 7—12 Din. Perutnina se je prodajala par piščancev 30—55 Din, kokoši 35—50 Din purani po 30—70 Din. Telečje meso se je podražilo, padle pa so cene govedini in svinjini.

m Da ne bo zamenjave. Karolina Novakova, trgovka s papirjem na Frankopanski cesti, vdiva po železničarju, o kateri smo poročali, da jo je zadela kap, ni bila identična z gospo Marijo Novakovo, trgovko v Gosposki ulici.

m Izvoz našega sadja je letos dosegel višek. Po zanesljivih podatkih se ceni izvoz, večinoma jabolk, od 15. avgusta do konca septembra na 40 do 50 vagonov na dan, pšebej pa še 15 do 20 vagonov jabolk in hrušk za mošt. Samo na postaji Pesnica se je na dan tovorilo 15 do 20 vagonov.

m Zadeva Doma ubogih. Z ozirom na naše vprašanje, kaj je z Domom ubogih v Kettejevi ulici, ki je bil zgrajen kot glavni dobiček loterije, se nam s poučene strani poroča, da je gradbena tvrdka dobila od mestne občine dovoljenje, da hišo proda na javni dražbi. Proti temu pa se je že doslej prijavilo veliko število lastnikov srečk. Kako bo tedaj zadeva izpadla, še ni jasno.

m Prodaja divjačine. Slovensko lovsko društvo, podružnica Maribor opozarja, da se bo vršila od nedelje 5. t. m. prodaja divjačine edimole s kontrolnimi listki.

m V konkuru je od 29. septembra tukajšnja trgovska tvrdka Oskar Levak v Gosposki ulici št. 15.

m Požar. V noči od petka na soboto je izbruhnil požar na Bezen št. 2. Zgorelo je deloma hišno poslopje posestnika Franca K. amerja. Gasilci iz Bistrice so prišli takoj na pomoč in storili vse, kar je bilo v njih moči, vendar pa se mnogi ni dalo rešiti.

m Karambol. Šofer tvrdke Živčić, Ivan Lozej, se je v petek z avtomobilom ognil na oglu Aleksandrove in Meljske ceste nekemu kmečkemu vozu, ki je nepričakovano privozil z dvorišča Vlahovičeve gostilne, pri tem je pa zadel v podporočnika Stevana Tonkovića, ki se je peljal mimo na kolesu in ga podrl na tla. K sreči pa podporočnik ni dobil poškodb, samo kolo se je znatno pokvarilo.

m Arctacije. V petek je policija aretirala tri osebe, 1 radi obrtnega zakona, 1 radi prenagle vožnje in 1 radi pijanosti.

m Pijanec in šipa. V petek ponoči se je pijani zidar I. G. zaletel v šipo izložbe Mirka Feldina na Grajskem trgu in jo razbil. Plačati bo moral 140 Din.

m Ukradeno kolo v Dravi. V petek popoldne je ukalec Peter Menard našel pri Schmiedervem posestvu v Dravi kolo, ki je molelo iz voze. O najdbi je obvestil policijo, ki je ugotovila, da je tat vzel samo pnevmatiko, kolo samo pa zavrzel. Kolo je znamke »Steyer« št. 27.014.

Problem gospodarskega sodelovanja balkanskih držav

(Iz referata zborničnega tajnika Ivana Mohoriča na kongresu v Atenah.)

V toku druge polovice prejšnjega decenija so nastopile v ekonomski politiki evropskih držav znatne spremembe. Nade, da bo po svetovni gospodarski konferenci napetost v mednarodnih trgovskih odnosih popustila, se ni izpolnila. Rezultat je bil ravno nasproten. Pokazalo se je nadalje, da poedine manjše države, zlasti agrarne, niso dovolj močne, da bi mogle učinkovito zastopati svoje interese napram velikim industrijskim državam. Nastala je potreba, da se na vzhodu in jugu Evrope stvorijo večje interesne skupine. Prvi koraki v tej smeri so bili narejeni na konferencah v Bukarešti in v Varšavi. Kot prirodni nadaljni korak sledi panbalkanska konferenca v Atenah, ki ima nalogo, da stori osnove za zblizanje in ekonomsko sodelovanje balkanskih narodov.

Potreba po takem sodelovanju se je čutila že zdavnaj, zlasti pa od leta 1926. sem. Ta potreba je vodila do večjega števila dvostranskih dogovorov z ozirom na trgovino, obmejni promet, konzularne zadeve in železniške tarife. Vendar so se s temi dogovori regulirali samo odnosi po dveh državah. To so prvi koraki k zblizanju in sodelovanju in baza za proučevanje medsebojnega sodelovanja. Potrebno bi bilo zato, da tudi one države na Balkanu, ki še nimajo medsebojnega trgovinskega dogovora, tega čim prej sklenejo, ker predstavlja sedanji neurejeni položaj največjo zapreko za medsebojno zblizanje in sodelovanje.

Zblizanje in sodelovanje balkanskih držav bi se moglo razvijati prvenstveno v dveh smereh. Prvič, da pokrivajo države potrebe uvoza prvenstveno pri balkanskih državah in da tudi preveč produkcije plasirajo prvenstveno v balkanskih državah. Drugič, da skupno nastopajo za zaščito skupnih ekonomskih interesov, zlasti v pogledu izvozne trgovine v izvenbalkanske države.

Ta načela izgledajo v teoriji pravilna in jako verjetna, mora se pa vseeno še preiskusiti, ako v praksi in v dinamiki dnevnih potreb tudi res obstoji ta občutke potrebe po sodelovanju in ali bi multilateralen sporazum dosegel boljše uspehe nego sedanja klavzula brezpogojne in neomejene največje ugodnosti.

Odgovor na to vprašanje ni tako enostaven kakor izgleda na prvi pogled, zato od prvega zasedanja medbalkanske konference pač ne moremo pričakovati definitivnih rezultatov. Smatramo, da bo veliko, ako ta prva konferenca ustvari pogoje za stalno delo v smislu zblizanja balkanskih narodov.

Ako razmotrimo sedanjo situacijo, moramo priznati, da se balkanski narodi v ekonomskem pogledu še jako slabo poznajo. Z detajlnim proučevanjem številnih posebnih vprašanj se bodo s časom lahko dosegli mnogi pozitivni rezultati. Ali obstojajo med državami severnega in južnega Balkana velike sličnosti z ozirom na ekonomsko strukturo in poljedelstvo, to vendar ne izključuje možnosti pojačanja medsebojnih vezi in odnosov.

Balkanske zemlje imajo 825.735 km² površine o 45 milijoni prebivalstva. Balkan predstavlja obsežen potrošni teritorij, čigar potrebe od leta do leta stalno naraščajo. Balkanske države so po tolikih vojnih letih končno prišle v dobo ugodnega razvoja z ozirom na obnovitev med vojno uničenih krajev, komunikacijskih zvez, izkoriščanja vodnih moči, izsušavanja močvirij, kakor tudi intenzifikacij svoje produkcije in industrijske predelave domačih sirovin za potrebo domačega tržišča in za izvoz.

V tem pogledu so se dosegli v zadnjem desetletju že vidni uspehi. Povsod je dosežena stalnost valute in podvzeti so najstrožji ukrepi, da se spravi v ravnotežje državni budžeti in plačilne bilance.

Vendar je vse delo v tem oziru šele začetek tega, kar je potrebno za napredek in razvoj Balkana. Ker vse balkanske države razpolgajo z morsko obalo, ki jim omogoča prevoz blaga po nizki ceni, je bilo posvečeno premalo pažnje izgradbi komunikacij za suhozemni promet. Jasno je, da ena železniška zveza ob 400 do 500 km dolgi meji ne zadostuje. Tako izboljšanje zvez je zlasti potrebno v krajih med bivšo Srbijo in Rumunijo ter Srbijo in Bolgarsko. Ravno tako tudi v področju Južne Srbije proti Grški in Albaniji. Program izgradbe železniške mreže naše države je bil določen leta 1927. na konferenci v Beogradu in vpoštevajo gori navedene potrebe. Sedanje stanje, zlasti slabe ceste in nezadostne železniške zveze, povzročajo podraženo transporta v taki meri, da je za sedaj izključeno izmenjavanje blaga v večjem obsegu.

Iz rezultatov v dosedanjih trgovinskih bilanci balkanskih držav v medsebojnem prometu je razvidno, da še daleč ne odgovarjajo kapaciteti posebnih držav, niti njihovim potrošnim potrebam. Delež, ki ga izkazujejo poedine balkanske države na zunanji trgovini sosednjih balkanskih držav, je prav neznamen napram deležu pri izvenbalkanskih državah.

V številkah izražena predstoječa izvajanja po statistikah za leto 1928.

Pri celotnem bolgarskem uvozu so sodelovale balkanske zemlje z 9,4% pri izvozu z 15%, Nemčija sama pri uvozu z 21,2%, pri izvozu z 27,9%, Češkoslovaška pri uvozu z 10,7%, pri izvozu z 2,9%.

Uvoz Grčije iz balkanskih držav znaša 15,3% izvoz v balkanske države 2,2%, iz Zedinjenih

držav Sev. Amerike 16,3%, izvoz tja 20%, iz Anglije 14,4%, izvoz tja 13,2%.

Uvoz Albanije iz balkanskih držav znaša 11,7%, izvoz tja 21,3%, iz Italije pa 48,3%, izvoz tja 60,7%.

Uvoz Jugoslavije (po stat. za 1929.) v balkanske države znaša 3,62%, izvoz tja 22,16%, medtem ko samo mala Avstrija absorbira 17,50% našega uvoza in 17,90% našega izvoza.

Jasno je, da se orijentacija eksportne politike in stare poslovne zveze ne morejo menjati čez noč. Ne smemo si delati v tem pogledu iluzij, ker je gotovo, da tudi najintenzivnejša propaganda ne bo mnogo menjala sedanjega stanja, ki je rezultat dolgoletnega razvoja.

V izvozni trgovini Albanije igrajo glavno vlogo ti predmeti: sirove kože (20,6%), sir (16,8%), jajca (10,6%), drobnica (7%), oljčno olje (7,3%), sirova volna (6,8%), oljke (5,9%).

V Grški odpada več ko polovica izvoza na duhan (51,1%), nadaljnih 15,3% na sušeno grozdje in 7,8% na vino.

Za Bolgarsko predstavlja duhan več ko tretjino vrednosti vsega izvoza (36%), na drugem mestu je izvoz jaje (9,1%), na tretjem pa so repna semena (6,5%).

V Rumuniji se slika izpreminja po rodovitosti letine. Izvozna trgovina ni tako enostavno bazirana na nekoliko predmetov kakor v Grčiji, ampak kaže večjo razčlenjenost: Benčin in les po 12,8%, koruza 11,4%, ječmen 10,1%. Sledi še pšenica, sirova in čiščena nafta, živina itd.

V Jugoslaviji je najvažnejši izvoz lesa z 18,37%, živine z 13,70%, jaje z 7,26% in ostali gozdarski pridelki 7,12%.

Te številke so dovoljne, da nam jasno predložijo, kako je vprašanje sodelovanja komplicirano zaradi postojee raznovrstnosti interesov in z ozirom na eksportne smeri, kakor tudi zaradi same strukture izvozne trgovine v posebnih balkanskih zemljah.

V uvozni trgovini balkanskih držav stoji na prvem mestu tekstilije, v Rumuniji 30,1%, v Grčiji samo 15,2%. Nasprotno pa predstavlja uvoz cerealij za Grčijo 20%, za Albanijo (koruza) 9,1%.

V Jugoslavijo in Bolgarijo znaša uvoz kovin 12,2%. V vseh balkanskih državah je uvoz strojev zaradi močne investicijske aktivnosti jako znan.

Medsebojni trgovinski promet bi se mogel povečati torej samo v pogledu poljedelskih pridelkov, živine, produktov poljedelske industrije, zlasti sladkorja, kakor tudi mineralnega olja. V vseh ostalih skupinah bodo ostale balkanske zemlje še nadalje navezane na uvoz iz industrijskih držav, v katere bodo morale tudi kakor do sedaj eksportirati preveč njihove produkcije.

Andrej Zmavc, Maribor:

Kakšno bo letošnje vino?

Na to vprašanje morejo le tisti vinarji kolkor toliko točno odgovoriti, ki so se s trgovitvijo prenapregli in so jo že obavili. Drugi čakaajo, vztrajajo, upajo, ugičajo, dvomijo. Vinogradi so namreč obetali v splošnem prav dober pridelok, neugodno jesensko vreme pa ga kvari in krči, tu bolj, tam manj. Toda za dežjem mora priti solnce, ki lahko še marsikaj popravi, kakor smo že večkrat doživeli. Vinarska in sadjarska šola v Mariboru preiskuje sok določenih grozdnih vrst na vsebino sladkorja in kisline pred trgatvijo redno vsako leto že od leta 1921. dalje, in sicer vsak tretji dan, začeni vsakokrat 24. septembra. Tako tudi letos. Imenovani zavod nam je ljubeznivo postregel z dosedanjimi letošnjimi rezultati zadevnih preiskovanj, katere tu priobčimo, primerjajoč jih z ustreznimi uspehi prejšnjih dveh let, 1928. in 1929. Pod datumom pomenja prvo število »% sladkorja«, drugo pa »% kisline«.

Vrsta	Leto	24. IX.	27. IX.	30. IX.
beli burgundec	1928	15,0	9,0	15,8
	1929	17,5	8,0	18,5
	1930	18,0	8,0	18,3
silvanec	1928	14,0	11,0	15,0
	1929	17,5	9,8	17,5
	1930	17,5	10,8	18,0
rdeči traminec	1928	14,3	11,0	15,7
	1929	18,7	9,4	19,5
	1930	17,5	11,8	17,6
moslavec (srednja lega)	1928	12,0	14,0	13,2
	1929	16,8	10,0	16,8
	1930	17,5	12,0	17,7
moslavec (višja lega)	1928	13,0	11,5	13,0
	1929	16,0	10,0	16,8
	1930	18,0	10,0	18,3
laški rizling	1928	14,0	9,8	14,8
	1929	17,6	8,8	18,4
	1930	17,0	10,0	17,6
rizling (renski)	1928	15,0	13,0	14,5
	1929	17,8	10,0	17,8
	1930	18,2	11,5	18,8
rizling (sr. lega)	1928	15,5	13,0	15,2
	1929	17,8	10,0	17,8
	1930	18,7	11,5	18,9

Navedena števila nam povedo, da letnik 1930. trenutno ne zaostaja za letnikom 1929., letnik 1928. pa daleko prekaša. Upoštevajoč vremenske razmere, je upravičena domneva, da 1930. šček ne bo dosegel dobrote 1929. ščka. Zadnji tedni, zadnji dnevi pred glavno trgatvijo bodo odločilni — in pa — način spravljajanja, obdelave in kletarjenja.

Borzna poročila

dne 4. oktobra 1930.

Devizna tržišča

Dunaj, 4. oktobra. Amsterdam 285,88, Beograd 125,627, Berlin 168,64, Bruselj 98,82, Budimpešta 124,03, Bukarešta 421,25, Kopenhagen 189,50, London 34,4467, Madrid 73,40, Milan 37,125, New York 708,75, Pariz 27,81, Praga 21,0375, Sofija 5,1360, Stockholm 190,30, Varšava 79,415, Curih 137,66.

Zürich, 4. okt. Beograd 912,875, Pariz 20,22, London 25,035, New York 515, Bruselj 71,875, Milan 26,98, Madrid 53,35, Amsterdam 207,75, Berlin 122,61, Dunaj 72,68, Stockholm 138,40, Oslo 137,875, Kopenhagen 137,90, Sofija 3,7325, Praga 15,29, Varšava 57,75, Budimpešta 90,20, Atene 6,675, Carigrad 2,4, Bukarešta 3,06, Helsinkfors 12,975.

Vrednostni papirji.

Dunaj, 4. oktobra. Bankverein 17,65, Kreditni zavod 47,20, Dunav-Sava-Adria 11,60, Prioritete 90,—, Trbovlje 46,—, Leykam 4,—.

Notacija naših državnih papirjev v inozemstvu. New York, 4. oktobra. 8% Blaire 91,50—93, 7% Blaire 82,5—83,5, 7% pos. drž. Hip. banke 80,25—81.

Žitni trg

Novi sad, 4. oktobra. Pšenica 79/80, bačka 147,50—150, g. bačka potiska, šlep 155—157,50, banatska Tisa šlep 145,50—147,50, g. ban. Bega ladja Dunav 150—152,50, j. ban. 142,50—145, srem. slav. 78 kg 137,50—140. Promet 17 vagonov. — Oves bački, sremski 130—135. Promet 1 vagon. — Ječmen bački, sremski 63/64 kg 107,50—112. Vse ostalo neizpremenjeno. Tendence prijazna. Promet: moka 8 vagonov, koruze 25 vagonov, otrobov 10 vagonov.

Budimpešta, 4. oktobra. Tendence čvrsta. Promet živih. Pšenica: okt. 15,59—15,97 (15,93 do 15,95), marc 16,59—16,95 (16,93—16,95), maj 16,75—17,37 (17,36—17,38). — Rž: okt. 8,60 do 8,95 (8,92—8,94), marc 9,45—9,92 (9,92—9,94). — Kuruza: maj 12,51—12,92 (12,92—12,94). Transz. maj 11,70—11,90 (11,70—11,80).

Sevnica

Kanalizacija, ki je predpriprava za vodo, je končana. Hvalevredno je dejstvo, da se je javnost zavedala pomena teh del in prisrčno občini na pomoč z večjimi zneski. Delo je bilo preračunano ca. 6000 Din. Prispevali so: Cimperšek Karl in Rudolf, dr. Rok Jesenko, Kastelic Alfonz, ga. Erdelia, Kragl, Splošno gosp. združenje, Plaustner, Arzenšek, Urbič, Kranjčič, Barovič, Milinarič, Schmuck, Pustinek, Medic, Požun, Vovk, Bonča, Klemenec, Valant, Setina, Keber, Kreutz in Ostrovnik. S tem so končana kanalizacijska dela trga in takozvanega »Florjanskega grabna«. Novo zgrajen je tudi most čez Florjanski potok. — Zelo razveseljivo je sodelovanje javnosti z občino. Dobro bi bilo, ako bi javnost še v bodoče stopala z občino roko v roki, kar bi gotovo rodilo še mnogo dobrega!

Dela na Vrtači so končana. Ves gozdni park bi bil zelo primeren za kak hotel ali restavracijo. Krasna lega nad Sevnico in čist zrak bi vabilu ne le domačine, ampak tudi tuje. Interesentu bi šla občina toliko na roko, da bi mu dala celo Vrtačo, ki meri 14 oravov lepega gozdnega sveta, brezplačno na razpolago. Prav je tudi, da je po dolgem času dala občina premeriti svoje posestvo, ki meri 18 ha in je ugotovila svoje meje. Mnogo občinske zemlje je v uporabi posameznih privatnikov, ki izrabljajo zemljo, občina pa plačuje davek. Sedaj je konec temu neracionalnemu gospodarstvu.

Log se modernizira. Tudi nasproti Sevnice ležala vas Log se modernizira. Z »Električno zadruge« v Sevnici so sklenili pogodbo, s katero bodo dobili električni tok in to po 5 Din za KWH, torej ceneje kot v Sevnici. To pa zato, ker bodo sami postavili omrežje.

Salonski orkester Sokolskega društva je začel zopet z rednimi vajami pod taktiko g. Ljubica. Ker je dosedanj pianist g. Verbič odšel v Beograd, ga bo nadomestoval iz prijaznosti začasno g. Drago Cimperšek, dokler ne odpotuje zopet k študijem na Dunaj. Zelim čuti čimprej kak koncert, na katerega že več mesecev težko čakamo! Pri tej priliki vprašamo merodajne činitele: »Kaj pa bo z orkestrom, ko bo g. Cimperšek odpotoval? Brez pianista ne more uspevati salonski orkester!«

Klavica. Komaj je bila klavica prenovljena, že hočejo nekateri naši mesarji uvesti zopet stari red oz. nered, kar pa naj županstvo odločno prepriči.

Krško

Glavni oddelke finančne kontrole se je preselil iz mestne hiše pod Goro v hranilnično hišo, sredi mesta in sicer v drugo nadstropje nad pisarnami okr. sodišča.

Prenatovrjen voz s takolimenovanimi hrastovimi »štoki« za ladje, ki jih naklada na postajo lesni trgovci Gliha iz Kostanjevice, se je prevrnil in raztresel les počez cele ceste pri trgovini Josipa Starca. Druge nesreče ni bilo kot da je voznik s pomočjo mostnarja komaj v dveh urah zopet naložil.

Veliko število splavov je danes in pozno v noč plovilo po Savi. Les plavijo največ iz Savinjske doline proti Beogradu.

Tujev in izletnikov iz raznih krajev države je v preteklem mesecu posetilo naše mesto zelo malo: 20 po trgovskih poslih in 27 drugih izletnikov, med njimi 2 iz Nemčije, 1 Avstrijec in 2 Belgijca.

Na trgatve prihaja zadnje dni z vsemi vlaki neobičajno mnogo ljudi. Maček ve, kdaj zvoni poldne.

Na prvo mladinsko igro, Trnjulčico, ki jo vprizoro ljubki otročki Sokolskega društva danes ob 16. uri, so vabljeni vsi prijatelji Sokolstva in naših malih iz mesta in okolice.

Kislo zelje

Imam že letošnje prvovrstno kislo zelje v vsaki množini vedno na razpolago po najnižji ceni.

Josip Oražem, Moste pri Ljubljani

Steklarna v Hrastniku je nakupila od tukajšnjih kmetovalcev več vagonov škope.

Orehe, ki so letos precej dobro obrodili, nakupujejo tukajšnji trgovci za Italijo po 5 Din za 1 kg.

Cerknica

Čudne avanture neznanega avtomobilista. V petek jutraj so ljudje zapazili, da so v bližini pokopališča na vseh strani precej razorane njive. Sledov so kazali, da je vse to storil neznan avtomobilist; najbrže v pijanem stanju. Vseprek se poznajo tiri avtomobilnih koles. Res ne vemo, kakšen užitek je imel ta avtomobilist od te nočne avanture. Dobro, da je prišel ta korenjak šele v jeseni na to misel, ko so kmetje že večinoma popravili pridelke domov. Nekoliko škode je pa vseeno napravil ta dečko nekaterim posestnikom.

Začetek zabave. Sedaj se bo tudi pri nas kmalu začela zabava na vseh koncih in krajih. Za prihodnjo nedeljo nam že obetajo kino v dvorani Prosvetnega društva. Danes štiri najst dni bo Prosvetno društvo vpriporilo igro »Veleturist«. Tudi Sokolski oder se nam bo kmalu predstavil privrkat v letošnji sezoni. — Mladi že z veseljem pričakujejo veselice cerkniških gasilcev in godbe, pa kakor slišimo, je to veselje za letos prazno.

Mraz. Zadnje dni nas je zajel že občuten val mraza. Živo srebro kaže že okrog 8° C. Noči so zelo jasne, zato pa tembolj mrzle.

Trgatev grozdja bo danes v gostilni Pehar v Begunjah.

Sport. SK Javornik je odšel danes v Domžale, da tam odigra nogometno tekmo s SK Diskom.

Novo mesto

Tombole priredi danes ob 1/11. uri na trgu Kraljeviča Petra kolo jugoslovanskih sester. Dobitiki izbrani.

Obrtna šola je danes pričela. Učencev in učenek je zelo veliko, tako da je potrebna v I. in v II. moškem razredu paralelka, le pripravljalni razred in dekliški oddelke bosta brez nje. Letos je novodošlih vajencev manj, ker doslej je tudi pripravljalni razred več let moral imeti vzporednico.

Usmiljeni bratje v Kandiji so podedovali veliko hišo z vrtom pod Kapitljem, kot smo pred nekaj dnevi poročali. Mestni obč. odbor se že več let bavi z mislijo, da bi tam gori postavil mestno ubožnico. To je upošteval tudi konvent usmiljenih bratov in ponudil hišo z vrtom v prvi vrsti mestni občini v nakup. Zeleti bi bilo, da bi mestna občina stopila v zvezo s konventom, ki bo gotovo upošteval človekoljubne in plemenite njene namene ter občini omogočil, da svojo mnogoletno namero in nujno potrebo na najprimernejši način udeleži.

Umreti je prišel v Novo mesto 78letni nadupravitelj v pokolu Franc Gregorič, posestnik v Brezovici pri St. Jerneju, oče znanega ljubljanskega drogerista in vpokojenega artil. kapetana ter bratranec novomeškega srezkega sanit. referenta, zdravstvenega svetnika dr. Viktorja Gregoriča. Mrtveca so v petek dopoldne položili v rodbinsko grobnico v Šmarju pri Pleterjah.

Nogo si je zastopil. 22letni dninar France Kraševac iz Dol. Maharovca pri St. Jerneju je pred enim tednom tesal late za svinjski kurnik. Pri tem mu je odletela sekira-plamkača v koleno in mu napravila občutno rano. Fant je je nekaj dni zdravil sam, ko pa se je stvar poslabšala, je prišel po pomoč k usmiljenim bratom. Lečenje bo trajalo dosti dalje, ker je rana inficirana.

Rudarjeva nezgoda. 35letni France Gosenar iz Cerovega loga pod Gorjanci je zaposlen kot rudar v premogovniku Kanjarici pri Črnomlju. Ze skoro proti koncu »šhtata« se je nenadno utrgala iz stopa večja gruča premoga in podrla ubogega Gosenarja na vlažna tla. Tako mu je stlačila njegov hrbet, da so ga tovariši s težavo privlekli na dan in rudarski zdravnik ga je odpremil v bolnico. Resnica: rudar stoji vedno z eno nogo v grobu.

Z oreha je padel. Zandarmerijski narednik v pok. Toman Hafner iz Semiča je zlezal na oreh, hoteč ga otresti. Na mokri veji je zdrsnil in padel nekako tri metre globoko ter si levo roko močno poškodoval.

Se enkrat noga! Na Škrjančah pri Mirni je nameraval iti 13letni posestnikov sin Lojzek Hočvar spat na skedenj. V temi je lezel čez dvorišče. Ker je deževalo, mu je na mokrih tleh spolznilo in z levim kolonom je vseknil na oster kamen. Rana se je vnela in oče ga je pripeljal v kandijsko bolnico.

Posledica prepira. Franc Krevs, posestnik iz Vrhnje, je šel s konjem v Mirno peč h kovaču. Ker je imel še drug posel, je zavil v gostilno. V razgovoru s poslovnim tovarišem je prišlo do prepira in Krevs je moral z ranjenim licem ob levem očesu v bolnico.

Radio v čeških šolah

Češki listi poročajo, da je prosvetno ministrstvo v Pragi že izdelalo podroben načrt za organizacijo radija na čeških ljudskih šolah. Načrt bodo v kratkem tudi uresničili.

Moderni vzgojitelji vedno bolj spoznavajo in priznavajo pomen radija, v šoli, ki je izvrstno pomožno sredstvo za pouk. Na Angleškem imajo radio v šolah že precej dolgo in praksa je dokazala, da so imeli Angleži prav. Sedaj se je te ideje lotila tudi češkoslovaška šolska uprava.

Načrt določa, da bodo enkrat na teden zvezane vse oddajne postaje, ki bodo izvajale program za otroke od prvega do tretjega razreda, enkrat na teden pa program za šolarje od četrtega do osmega razreda. Za otroke bo radio poslovalo 11. do 12 ure dopoldne, za večje šolarje pa od pol ene do pol dveh.

Radio bo dajal predavanja iz domoznanstva, iz naravoslovja in glasbo. Zlasti od glasbene vzgoje pričakujejo mnogo, kajti doslej so se šolarji učili samo peti, sedaj pa se bodo seznanili tudi z instrumentalno godbo. Posamezne komade bodo pojasnjevali s poljudnimi predavanji.

Pedagoško vodstvo bo v rokah posebnega kuratorija, ki bo pripravil potrebno gradivo tako, kakor določa načrt. Pomožni organi osrednjega

kuratorija bodo manjši pedagoški odseki na sedežih oddajnih postaj v Bratislavi, v Košicah in v Brnu. Posamezna predavanja bodo priobčevali že mesec dni prej v učiteljskih glasilih, da bodo posamezni razredi na vsako predavanje temeljito pripravljeni. Za učence pa bodo izhajala potrebna navodila v šolarskih listih.

Učenci bodo poslušali predavanja v svojih razredih. Če bi se zbirali n. pr. v telovadnici pred velikim zvočnikom, bi to motilo. Zato bo dobila vsaka šola velik sprejemni aparat, od koder bo narejena zveza v posamezne razrede. V večjih mestih nabava aparatov občinskih proračunov ne bo preveč obremenila. Pri malih občinah pa bodo morali stariši že nekaj dodati.

Vpeljava radija v šole pa bo prišla prav tudi odraslim, kajti razna društva imajo itak navadno svoje seje, sestanke in predavanja v šolah.

Cela akcija je že tako napredovala, da jo bodo začeli lahko že novembra meseca izvajati.

Stvar ima pa še drug pomen. Računajo namreč, da bodo postali šolarji najboljši propagatorji in agitatorji za radio, ki je na Češkem še vedno mnogo manj razširjen kakor je v sosedni Nemčiji in Avstriji.

Ponesrečeni tirolski gledališki igralci.

Pred nekaj dnevi se je peljala skupina tirolskih gledaliških igralcev z avtomobilom v Berlin na gostovanje. Na cesti Magdeburg—Genthin pa se je avtomobil zaletel v tovorni vlak, ker prehod čez cesto ni bil zavarovan. Ravnatelj skupine Dammhofer (na levi) in Kilijan Niedermayer (na desni) sta obležala mrtva, igralka Marija Schindler (na sredi) in še nekaj drugih pa so dobili težje poškodbe.

Povesti in povestice dr. Renaudot-a

Ustanovitelj in začetnik francoskega časopisja slučajno ni bil pisatelj, ampak zdravnik, ki je imel navado zbirati razne pripovedke, ki so krožile med ljudmi od ust do ust, da je lahko s takim pripovedovanjem zabaval svoje bolnike in si tako večal svojo klijentelo.

Ta zdravnik se je pisal Renaudot. Rojen je bil l. 1586. v Londonu, medicino je študiral na tedaj sloveči visoki medicinski šoli v Montpellier-u, kjer si je pridobil tudi doktorski naslov, potem pa je imel srečo, da se je seznanil z možem, ki je imel tedaj največji vpliv na Francoskem.

Ta mož je bil tedaj vsegamožni kardinal Richelieu. Ta je vzel mladega zdravnika k sebi v Pariz, kjer ga je napravil za kraljevega domačega zdravnika in za vodjo neke javne bolnice, vodil pa je ob enem tudi neko zastavljalnico in izdajal je adresar, ki je bil med trgovci zelo v čislju. Iz adresarja pa se je razvil pravi časopis v Franciji.

Kardinal Richelieu je svojemu varovancu in ljubljencu zaupal marsikatero diplomatsko tajnost, kralj Ludvik XIII. pa mu je naročil, naj poroča o njegovih zmagah. Pripovedoval pa je zdravnik v svojih poročilih seveda tudi druge novice, zlasti najnovejše čenče in laži, ki so jih ljudje sami trosili okrog in raznašali o svojih ljubih sosedih, prijateljih in sovražnikih.

Take novice so seveda silno vlekile in zlasti radovedne ženske so kar oblegale zdravnika, ki je vedel toliko povedati. Včasih so ga klicale k sebi na dom, tudi če so bile zdrave, samo da so zvedele najnovejše čenče oziroma senzacije. Vabila so se množila tako, da zdravnik ni mogel več ustrezati vsem željam, pa se je zato odločil, da bo vse novice napisal, razmnožil in prodajal. Tako so namreč že delali v Benetkah, kjer so take novice izhajale vsak

teden. Imenovali pa so v Benetkah list tednik »Gazetta«, in sicer po denarju, kolikor je list veljal; tisti novce je tudi imel ime »Gazetta«.

List je polagoma rastle in se razvijal, dokler ni nastala iz njega l. 1634 »Gazette de France«, ki je bila prvi pravi list v Franciji. Prvi francoski časopis se je torej razvil iz čenč, ki jih je zbral zdravnik Renaudot, da bi z njimi kratkočasil svoje bolnike.

»Divji zapad« v Parizu

Zadnje dni se je dogodilo v Parizu več zločinov, ki si jih nikakor ne morejo pojasniti in ki so baš vsled svoje zagonetnosti izzvali v pariški javnosti tako senzacijo, da že prav resni listi pišejo o »divjem zapadu« v Parizu.

Posebno predzri so bili trije lopovi, ki so uganjali pri belem dnevu stvari, kakor so sicer navadne in mogoče le v »razbojništvu kraljestva«, v Chikagu. Na velikem trgu »Place de la Concorde« so vkradli lep avtomobil, noter pa so se začeli oboroženi do zob vozariti po mestu. V neki ozki ulici so se ustavili tik ob hodniku in sicer baš tam, kjer sta slučajno stala dva elegantno oblečena tujca. Lopovi so skočili iz avtomobila, pomerili z revolverji na tujca in jima zapretili, da bodo takoj streljali, čim kdo pokliče na pomoč. Nato so oba tujca porinili v avtomobil, ki je imel okna zastrta, v vozu pa so oba po vseh pravilih svoje umetnosti oropali. Ko so svoj plen imeli na varnem, so zapeljali v neko samotno ulico, kjer so oba tujca hitro posadili na cesto, sami pa so se z največjo brzino odpeljali na nova junašva. Najprej so se polastili na enak način nekega zasebnega uradnika, ki so ga oropali na isti način, potem pa so se lotili neke starke, ki je pa kljub grožnji z revolverji začela le klicati na pomoč, nakar so roparji jadrno pobegnili. Za to izgubo so se pa odškodovali v neki manufakturni trgovini, ki so jo pošteno izropali v

opoldanskem odmoru. Vse te zločine so predrzneži izvršili tekom 80 minut.

Policija je seveda napela vse moči, da zlokovce brž izsledí. Toda če ne bi bil pomagal redarjem srečen slučaj, bi bil ostal ves njihov napor zastoj. Zvedeli so namreč od policijskih nadzornikov hotelov in prenočišč, da trije mladi, lepo oblečeni fantje vsako drugo noč menjajo svoje stanovanje, zahajajo pa podnevi navadno v neko malo kavarno.

To kavarno so redarji obstopili in komaj se je tropesna deteljica pojavila na vratih, so jih že prijeli in uklenili. Ko so pa pregledali njihovo stanovanje, so našli tam celo zbirko revolverjev, nožev, bodal in vlomilskega orožja. Tu ni pomagalo nobeno laganje več. Priznali so vse, povedali pa so tudi, da so eno uro prej, predno so jih zaprli, oropali tudi nekega zlatarja, kateremu so odnesli za 1 milijon frankov zlatnine in drugih dragocenosti.

Dr. Buss iz Mannheima

ki je na teniškem turnirju v Firenzi prabil za Nemčijo prvo mesto.

Paradiž ra ženske

Pri nas je navada, da ženske redko potujejo kam same, če nimajo v kraju, kamor so namenjene, kakšnega znanja; navadno potujejo vedno v spremstvu.

Za London pa to ne velja. V London se pripelje vsaka ženska lahko sama, ne da bi se ji bilo treba bati, da se ji bo zgodila kakšna neprijava, kajti v Londonu se nastani ženska jako lahko pri zasebni rodbini, kjer se počuti kakor doma. Rodbin namreč, ki rade sprejemajo ženske na stanovanje in hrano, je v Londonu dosti in treba je le objaviti v tem ali onem časopisu primeren oglas, pa si človek že lahko izbere kaj primerne. Večina angleških rodbin stanuje namreč v lastnih hišicah z vrtičkom, in vsaka gospodinja je zadovoljna, če lahko svoj denar, ki ga ima za gospodinjstvo, nekoliko pomnoži. Zato je »payng guest« (plačujoč gost) skoro vsaki rodbini dobro došel.

»Plačujoči gost« se angleškega življenja kmalu privadi. Zjutraj ob osmih mu prinesejo zajutrek: »porridge« (neke vrste ovsena kaša, ki v londonskem podnebu prav dobro stori), potem na več načinov pripravljena jajca, slanina, gnjat in bel kruh s surovim maslom, »jam« (mezza iz sadja) in oranžno marmelado. Pijejo belo kavo ali čaj. Seveda tudi sadja ne manjka, če je letni čas za to.

Zajutrek traja približno do desetih. Po zajutreku se odpravi sameata ženska v mesto po opravkih ali pa na razgledovanje. V mestu se pelje lahko s podzemno železnico »tubec« ali pa z »busom« (kratica za »avtobus«) ali pa s »tram-om« (kratica za »tramway«). Povsod pa naredi moški prostor ženski, naj si bo lepa ali pa grda. Če zaide ženska slučajno v oddelek za kadilce, takoj vzamejo vsi svoje pipe iz ust, in vprašajo, če to kajenje ne moti — kar se pri nas vendar bolj redko zgodi. Ali pa se samcati ženski-tujki, ki hodi iz ulice v ulico, pripeti, da ne ve več kam. Tu je treba le vprašati velikega »bobby«-ja (pridevek za redarje), in ta natanko pove ne samo, kje si, ampak spravi tujko tudi v pravi avtobus in naroči sprevodniku določeno, kje naj tujko odloži.

Okoli ene popoldne ljudje navadno ne gredo

domov, ampak gredo v mesto na »lunch«. Lokalov za »lunch« je v Londonu sila dosti. Tek predjužnika zadostuje, da človek zdrži do popoldanskega čaja, do znanega »five-o'clock-tea« (čaj ob petih). Šele takrat namreč se tujka »plačujoči gost« lahko smatra za nekakega člana družine, če jo povabi gospodinja na čaj. K čaju prigrizujejo jako tenko rezane koščke belega kruha s surovim maslom, potem neizogibni »jam« ali marmelado, potem pa razne sveže pripravljene solate in vsakovrstno pecivo. Zato ni čudno, da Angleži zelo pozno večerjajo, navadno šele ob devetih zvečer.

Če pa je tujka utrujena od hoje, pride lahko domov, kadar hoče, in če je lepo vreme, se lahko brez skrbi vleže na vrtu v travo in prav nihče je ne bo motil.

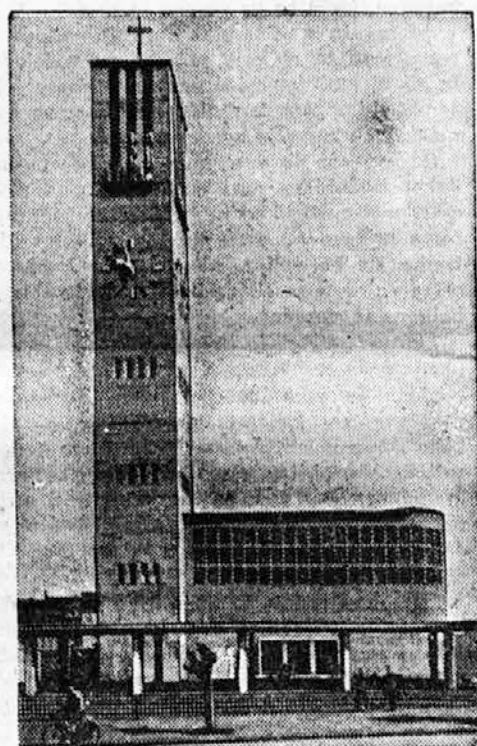
Ženska gre v Londonu lahko vsepovsod sama, ne da bi jo kdo nadlegoval »Ogovarjati« ženske na ulici — tega Anglež ne pozna. Ženska gre lahko sama v razna kopališča, gre lahko sama na razne športne prostore ali pa v kino ali v gledališče, pa je nikdar ne bo nihče nadlegoval.

Mačke, ki ne love miši

Pregovor pravi sicer, da »kar mačka rodi, miši lovi«, ampak kakor pregovori ne veljajo vedno in povsod, ampak le v gotovih slučajih, tako tudi ta pregovor ni točen.

Neki kitajski naravoslovec dr. Zing-Yang-Kuo je namreč prišel na misel, da bi mačke in miške skupaj redil. Zaprl je več mladih mačic v kletko, tako da prve tedne svojega življenja sploh niso videle nobene miši. Od 20 teh mačk se jih je kasneje lotilo miši le 9. V drugem slučaju pa je zaprl skupaj v eno kletko mlade mačke in mlade miške in glej, od teh mačk se sploh nobena ni lotila nobene miši več.

Mačke, ki so jih hranili prvih 4 do 5 mesecev samo z rastlinsko hrano, pozneje sploh niso hotele več jesti mesa. Iz svojih poskusov sklepa kitajski naravoslovec, da je mogoče vzgojiti mačke tako, da se miši sploh več ne lotijo, ampak se kvečjemu z njimi igrajo.

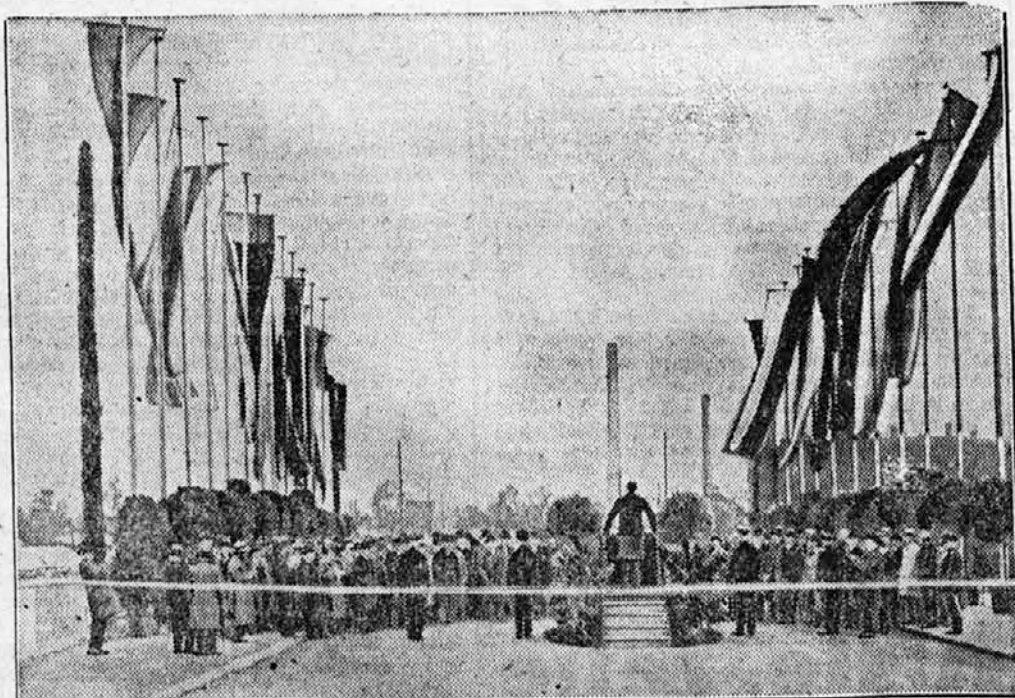

Prva cerkev v Nemčiji iz betona.

V Dortmundu bodo 12. oktobra posvetili novo cerkev sv. Nikolaja. Načrt za cerkev sta napravila arhitekta Pinno in Grund. Cerkev je zgrajena iz betona.

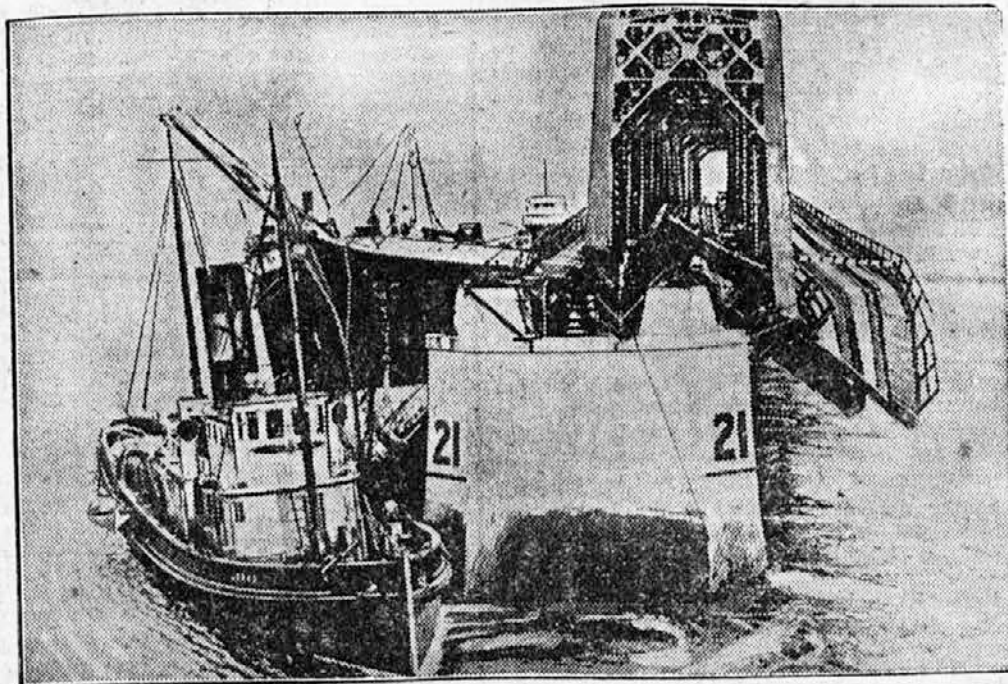
Najvišje bančno poslopje na svetu

V Newyorku so te dni dogradili najvišje bančno poslopje na svetu. To je Manhattan-banka, ki ima 71 nadstropij. Poslopje je popolnoma iz jekla, veljalo pa je 30 milijonov dolarjev. Poslopje je bilo dograjeno v 1 letu, notranja oprema pa je bila postavljena v 12 dneh.

Nov most v Draždanah.

1. oktobra so izročili v promet nov most čez Labo v Draždanah. Most je narejen na čisto poseben način.

Ladja dviga most z oporišč.

V zalivu Vancouverem (v Britski Kolumbiji) se je neki parnik zaletel z vso silo v steber Kolumbijskega mosta. Voda je za parnik pognala polagoma pod most, kakor kaže naša slika. Nekaj ur pozneje pa se je začela voda dvigati (plima in oseka), z vodo vred pa se je dvigal tudi parnik, ki je most dvignil z oporišč, tako da je padel en konec mostu v vodo.

Enotna Jugoslavija v dejanju

Dr. V. Kukovec.

Veseli me, da sistematično udomačujete pojem in bistvo Jugoslavije. Vaša publika bi mogla postajanje mesa iz besede Jugoslavije s pridom zasledovati na važni državni instituciji in to pri zavarovanju delavcev za slučaj bolezni in zoper nezgode. V ta namen malo zgodovine o upeljavi in razvoju našega delavskega zavarovanja.

Oni, ki so v ministristvu za socialno politiko pred 10 leti hoteli svoji prevzeti nalogi zvesti biti, zatekli so na tem polju vse kaj drugega nego enotno Jugoslavijo. V krajih, ki so spadali k deželam prej v državnem zboru na Dunaju zastopanim, imeli smo kolikor toliko dobro urejeno bolniško zavarovanje v avtonomnih organizacijah bolniških blagajin kakor tudi organizirano zavarovanje delavcev zoper nezgode. Bilo je to v delu Stajarske in Koroške, na Kranjskem in v Dalmaciji. Skrb delavskih organizacij je bilo, kako našemu narodnemu gospodarstvu to stanje ne le ohraniti, ampak zagotoviti, ker se je bilo bati, da bo izginilo, če je le lokalno. Dobro oporo smo našli v Bosni in Hercegovini, kjer je bilo uvedeno pod skupno avstro-ogrsko upravo vsaj zavarovanje za slučaj bolezni in so poslovala bolniška blagajna. Zavarovanja za slučaj nezdod se ni bilo. Dejansko in zakonito stanje tega vprašanja našlo je pa enako kakor v prej avstrijskih deželah dobra tla tudi v Hrvaški in zlasti v Vojvodini, kjer je veljal ogrski zakon, po katerem je bilo marsikaj še dosledneje urejeno nego v odgovarjajočem avstrijskem zakonu in dejanski organizaciji zavarovanja delavcev.

Obupna je pa bila praznina v Srbiji, kjer ni bil nobenega zavarovanja delavcev. Vsakdo se je moral bati, da vse pade v vodo, ako ne uspe ideja v prejšnji Srbiji. Slovencem in Hrvatom je pripisati glavni delež na tem, da imamo danes tudi na polju delavskega zavarovanja živo Jugoslavijo, če tudi stanje ni idealno. Po konceptu avstrijskih uradnikov in Hrvatov Franja Glaserja, ki je danes ravnatelj osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, sestavila se je naredba, obsegajoča obširen kompleks tega vprašanja. S to naredbo naj bi se večinoma po ogrskem načinu, ki je veljal v Vojvodini, uveljavilo delavsko zavarovanje v celi državi. Kralj je podpisal to važno naredbo in minister soci-

jalne politike je ves trud svojega uradniškega štaba vpregel v dejansko uvedbo te institucije na enoten način v vsej državi. Cesar smo se najbolj bali, da namreč stvar ne bo šla v Srbiji, hvala Bogu ni bilo opravičeno. Pokazalo se je, da je državljanska disciplina pri Srbu zelo pozitivna činjenica. Srb uboga, če se mu ukaže in če revidi, da je stvar dobra. V malo mesecih smo dobili poročila, da so se uvedle z lahko, nove bolniške blagajne in tudi urai za zavarovanje delavcev zoper nezgode. Srbski delodajalci so zelo mnogo manj sitnariji nego baje kulturno višje stoječi Slovenci.

Ko je bilo treba v poletju 1921. pred razpustom ustavotvorne skupščine v zakonodajnem odboru pripraviti zakonite preizkušnje, bila je glavna briga ministra za socialno politiko, doseči sprejetje uredbe o zavarovanju delavcev kot zakon, ki ga naj sprejme plenarna skupščina. Zopet se je pokazalo v dejanju, da je v vsakem delu naroda v odločilnih trenutkih bilo najti smisel za skupnost. Vodilni srbski parlamentarec pokojni Ljuba Jovanović je ministru za socialno politiko, ki je bil Slovenec, dal razumeti, da noče mačka v žaklju kupiti, in je moral minister v mnogih točkah zakonskega načrta popustiti. »Kar naš narod ne more razumeti, to pri njem ne bo obveljalo nikdar kot zakon,« je dejal Ljuba Jovanović, v temeljnih točkah je pa dosegla s tem velikim zakonodajnem delu obhodu vredna složenost in edinstvo. Za naše razmerje pohlalni zakon o delavskem zavarovanju je bil brez boje in h pa soglasno sprejet.

Navidezno najnevarnejša določba, naj ne bo sedež osrednjega odbora na sedežu ministristva ampak v Zagrebu, kot centru industrije, šla je istotako gladko skozi skupščino. Srbi so rekli mi socialne politike ne razumemo, to je nekaj za vas Hrvate in Slovence. In pustili so važni sedež osrednjega urada za zavarovanje delavcev Zagrebu, kjer je ne le ostal življenjski sposoben, ampak se razvil in utrdil.

Švicarski poslanik je ob reviziji naših socialnih naprav izjavil, da je Jugoslavija na višini socialnega zakonodavstva. Evo vam torej za Vaše bralce vzgled enotne Jugoslavije v dejanju!

Na kakšnih boleznih najbolj boleha naše delavstvo

Namen modernega socialnega kakor tudi privatnega zavarovanja ni samo šablonsko odškodovanje zavarovanih slučajev, temveč v prvi vrsti preprečevanje teh slučajev, kateri tako strahno obremenjujejo naše narodno gospodarstvo. Samo bolniško in nezdodno zavarovanje naših delavcev — brez pokojninskega in brez-poselnega zavarovanja — stane v Jugoslaviji vsak dan nad 1 milijon dinarjev ali letno ca. pol milijarde dinarjev. Predpis bolniških in nezdodnih prispevkov SUOR-a je znašal v letu 1928 Din 343.741.68. Povrh tega imamo okoli 50.000 rudarjev, približno toliko železničarjev in celo vrsto drugih socialno zavarovanih fondov n. pr. mestne delavske zavarovalnice itd. Pokojnine in invalidnine obremenjujejo vsakolen državni proračun z zneskom od 1 do 1½ milijarde dinarjev. Se neprimerno višja so seveda bremena privatnega življenjskega in elementarnega zavarovanja. Na vseh zavarovalnih prispevkih (javnih in privatnih, življenjskih in elementarnih) plača vsa Jugoslavija letno okoli 5 milijard dinarjev.

Nastane vprašanje, ali se ne bi mogla tako tiska bremena znižati, ne da bi bili zavarovani riziki (osebe, kapital in zemljišče) vsled tega oškodovani. Tozadevna razmotrivanja hočemo v sledečem omejiti samo na bolniško zavarovanje delavcev Dravske banovine.

Jasno je, da je mogoče uspešno preprečevati obolenja le tedaj, ako poznamo, kje tičijo pravi vzroki bolezni. Na to vprašanje da odgovor sledeča tabela, sestavljena po podatkih, katere

OUZD v Ljubljani razpošilja vsako leto interesentom v vednost in uporabo.

Število bolezensko podpornih dni, ki so v letu 1928 povprečno odpadli na vsakega zavarovaneца:

Diagnoza	1928
Tuberkuloza	195
Poškodbe	152
Bolezni prebavil	108
Porodi	93
Bolezni kosti, sklepov in mišičevja	93
Nalezljive bolezni	80
Bolezni dihalnih organov	73
Gripa, influenca	49
Bolezni cirkulacijskih organov	33
Živčne bolezni	30
Negotove diagnoze	28
Kožne bolezni	23
Očesne bolezni	23
Bolezni spolnih organov	17
Venerične bolezni	14
Bolezni krvi in presnavljanja	13
Bolezni sečnih organov	12
Novotvorbe	12
Razvojne bolezni	9
Ušesne bolezni	4
Splavi	1
Zastrupljenja	1
Skupaj dni	1061

Iz tabele je razvidno, da od same tuberkuloze odpadeta letno povprečno okoli 2 bolezensko podporna dneva na vsakega zavarovaneца OUZD-a. Pri 100.000 zavarovaneцах znaša letna

izguba radi same tuberkuloze 200.000 delavnih dni. Okoli 20 odstotkov vseh bremen OUZD-a odpade na tuberkulozo. Boj proti tej strašni bolezni je OUZD že davno začel na več poljih. V teoretičnem pogledu je OUZD ustanovil predavanja s skioptičnimi slikami in filmi o higijeni in zlasti o tuberkulozi. Mnogo bolj obsežno je delovanje OUZD-a na praktičnem polju. V Ljubljani se je ustanovil poseben tuberkulozni ambulatorij pod vodstvom zdravnikov specializistov. Za vsakega tuberkuloznega bolnika se nalagajo posebne evidenčne tiskovine, da zdravniški oddelek lahko prouči vzroke tuberkuloznih obolenj in da lahko nudi tuberkuloznemu bolniku potrebna navodila.

Na podlagi večletnih izkušenj sme OUZD trditi, da je glavni vzrok tuberkuloze beda in pomanjkanje med delavstvom: slaba hrana, nezdrava stanovanja, nizka plača itd. Redki so slučajji, da tuberkulozni bolnik stanuje in spi sam v svoji sobi in svoji postelji. Večina tuberkuloznih bolnikov, to je ca. 80 odstotkov, ogrožena z infekcijami svoje sstanovalec, s katerimi stanuje v isti sobi in spi v isti postelji. Ti sstanovaleci so pretežno rodbinski člani: žena, otroci, bratje itd. Pri tako obupnih razmerah se ne more pričakovati niti zahtevati, da bi OUZD sam zadostno ublažil tuberkulozno bedo našega naroda. Potrebno je, da se najširši sloji prilagajajo k sodelovanju protituberkulozne akcije. V tem cilju je ustanovil OUZD ob praznovanju 40-letnice bolniškega in nezdodnega zavarovanja dne 20. decembra 1929 »osrednjo tuberkulozno ligo«, katere namen je združiti vse sile vsega naroda za boj proti tuberkulozi. Uspehi protituberkulozne lige in detajli tuberkuloznih obolenj se bodo objavili v posebni brošuri.

Drugo glavno breme bolniškega zavarovanja, katero ni mnogo lažje kot tuberkuloza, so poškodbe (vidi tabelo), vsled katerih se izgubi samo pri zavarovaneцах OUZD-a letno okroglo 150.000 delavnih dni. Okoli 15% vseh bremen OUZD-a odpade na poškodbe. Tudi v tem področju je OUZD začel že zgodaj svojo akcijo. Poleg predavanj, skioptičnih slik, filmov itd. so se organizirali v večjih obratih zdravstveni odbori, ki imajo poleg uradnih revizij OUZD-a v prvi vrsti nalogo paziti na to, da so higijenske in zaščitne mere v obratih in delavnicah v skladu s predpisi. Celovito raziskovanje in po- učenih slik o preprečevanju nezdod in poškodb razstavlja OUZD na najrazličnejših mestih (v svojih ambulatorijih, velesojih, raznih drugih prireditvah itd.) zavarovaneцам in javnosti v vednost in pouk. Na svojih uradnih tiskovinah je pustil OUZD istotako tiskati primerne slike o preprečevanju nezdod in obolenj.

Podobno skrbi OUZD tudi za znižanje morbiditete ostalih diagnoz z ozirom na njihovo važnost. Ustanavljajo se posebna lastna zdravilišča v cilju, da se boleznim čimprej in čim temeljitejše ozdravi. Posebno važnost polaga OUZD na mladoletne delavce. — Na predlog OUZD-a sta bivši oblastni samoupravi v Ljubljani in Mariboru izdali odredbo, da mora vsak podjetnik vsakega vajenca ob namestitvi v svojem obratu poslati k zdravniku OUZD-a v zdravniški pregled. Ako zdravnik ugotovi, da vajenec vsled rahlega zdravja ali telesnih in duševnih hrb ni sposoben za izbran poklic, se mu svetuje za njega primeren poklic. V poklice, kateri izkazujejo visoko morbiditeto (kemična, papirna, usnjarska, kovinska, tekstilna industrija, poligrafija itd.), se smejo sprejemati samo zdravi vajenci s trdno telesno konstitucijo, da se na ta način ne ustvarjajo mladi in dolgotrajni bolniki. Približno 2% zdravniško pregledanih vajencev je nesposobnih za izbran poklic.

Uspeh truda OUZD-a za znižanje morbiditete zavarovanecev bo pokazala bodočnost, ko bo mogoče primerjati statistične podatke od več let skupaj.

„Jugoslovan“

se naroča v Ljubljani v
Gradišću 4 (poleg Nunske
cerkve), telefon št. 30-68.

Vprašanje meščanskih šol

V 88. a številki tega lista od 13. t. m. sem čital pod naslovom »Škofja Loka« v tretjem odstavku naslednje stavke:

»Kakor pravijo, bo poleg osnovne šole tudi meščanska. Zakaj ne kakšna nižji srednji šoli enakovredna, tega ne vemo. Kam bomo z absolventi meščanske šole, pa tudi ne vemo.«

Ti stavki so napisani iz nepoznanja smotrov meščanske šole. Toda tako ne misli le posameznik, to je mnenje ljudske mase, ki se ne zaveda njenega pomena za vzgojo najširjih plasti naroda.

Meni pa se zdi tako govorjenje v času, ko zaman čakamo na zakon o meščanskih šolah, tudi njena predsmrtica in to v dobi, ko smo v najtesnejši zvezi z bratsko Češkoslovaško, ki ima sijajno razvito meščansko šolstvo.

Tam na severu bratski kulturni narod, ki ima nad 800 meščanskih šol, pri nas pa jih še 100 ni, pa smo v skrbeh, kam z njenimi absolventi.

Ali ni to jasno, da živimo popolnoma v predvojni mentaliteti, ko smo otroke šolali za to, da jim ni bilo treba delati. V šolo smo jih dajali, da si bodo po našem mnenju »lažje« služili kruh. In kaj je bil ideal — kako podradniško ali uradniško mesto, mesto četudi zakotnega pisarja, le manualnega dela neželjavih rok smo se izogibali. Ravno to mišljenje odseva iz gornjih stavkov.

Kam pa pošiljajo Čehi svoje absolvente meščanskih šol? Ali so tudi oni v skrbeh, če jim otežujejo nadaljni študij v srednjih in drugih šolah. Obrt, trgovina, kmetijstvo — to so neizčrpni viri odjemalcev teh absolventov.

Pri nas smo trenutno res v zadregi radi absolventov teh šol, ker jih dajemo v te šole samo z željo, da bi študirali dalje, da bi jih spravili v uradniški kader. Posvečamo jih le duhovnim poklicem, preziramo pa ročno delo. Vse sili le na učiteljska, v trgovsko akademijo, vse bi rado šlo k pošti in k železnici, obrtnik, trgovec, kmet noče biti skoraj nihče.

Tako je meščanska šola nekaka tvornica uradniškega proletarijata III. z nadaljnjim študijem II. kategorije.

Priznavam tudi, da je mnogo staršev, ki ne morejo dati otrok študirati 8 in več let po mestih. Tem je ustreženo, če morejo pošiljati svojo dečo 4 leta v domačo meščansko šolo in žele nato v višje šole.

Toda zasukrat smo proti zapostavljanju absolventov meščanskih šol pri sprejemu v višje šole brez moči.

Upajmo, da se utegne tudi pri nas zadeva rešiti tako kakor v Avstriji, kjer ločijo meščansko šolsko mladino po nadarjenosti v dve vrsti.

Prav nadarjeni, ki so sposobni za nadaljni srednješolski študij, tvorijo takimenovani A-Zug, manj nadarjeni pa stopajo po dovršeni meščanski šoli v strokovne, obrtne in podobne zavode posvetivši se obrti in trgovini, tvorijo pa B-Zug.

A-Zug nadaljuje študij na srednjih tehničnih šolah in dalje — posvetivši se duhovnim poklicem.

Zato se mi ne zdi umestno ob vprašanju zidanja nove šole iskati srednji šoli enak tip šole, temveč želeli le, da izide čimprej zakon o teh šolah, in delati na to, da bodo prihajali iz meščanskih šol absolventi, ki bodo tvorili kader naše obrti, trgovine, a tudi kmetijstva in njihovega narajanja.

Meščansko-šolsko učiteljstvo kakor tudi njegova organizacija sta po prevratu do danes storila vse, kar je bilo v njiju moči za dvig meščanske šole in za njen preustroj v praktičnem smislu. Njen visoki razvoj so pokazale nazorno razstave v Beogradu, v Splitu (1925) in v Ljubljani 1929 ob desetletnici obstoja.

Zdaj imajo besedo pri tem faktorji, ki jim je vse to znano in odločajo o njeni nadaljnji usodi.

Češki narod se je dvignil tako visoko največ s pomočjo meščanske šole. Posnemajmo ga. Posebno zdaj, ko se kažejo na obzorju konture večje narodne šole z olajšavami obiska v 7. in 8. šolskem letu, medtem ko je šolanje v meščanski šoli nepretrgano in tvori najharmoničnejši zaključek izobrazbi deca, ki dovrši s 4. razredom s pozitivnim uspehom nižjo osnovno šolo. Preudarite to dejstvo do dna.

Potem si ne boste zastavljali ob zidanju novih šol vprašanj, kakršna sem navedel začetkom tega spisa. Zaupajte naši meščanski šoli in njenim voditeljem, ker le v dobri in po vsej državi razširjeni meščanski šoli po češkem vzoru leži tudi naša lepša in svetlejša nacionalna, a še bolj gospodarska bodočnost. Pa brez vsake zamere!

Iven Hedini:

Kako sem se v puščavi Toklamakon rešil smrti

V somraku se je zganil Jolči in ko se je vrnilo vanj življenje, se je tudi žival v njem prebudila. Splazil se je k meni, grozil mi s pestmi in klical z rezkami, votlim, grozečim glasom: Vode, vode, daj nam vode, gospod! Nato je začel jokati, padel je pred menoj na kolena in me z zelo ganljivim glasom prosil, naj mu dam le nekaj kapljic vode.

Moje oči so obvisle na petelinu, ki se je ponosno šetal med kamelami. Morali smo piti njegovo kri. Z enim mahom mu je nož prerezal vrat in kri je začela počasi in v majhni množini crkljati iz njega. Bilo je premalo. Še eno nedolžno življenje smo morali darovati: ovco. Možje so se dolgo obotavljali, preden so se lotili našega zvestega potnega tovariša, ki nam je v vseh nevarnostih kakor pesček sledil. Toda rekel sem jim, da gre za naše življenje, ki ga lahko za nekoliko podaljšamo, če pijemo živalsko kri.

S krvavečim srcem jo je peljal Islam nekoliko v stran, obrnil ji glavo proti Mekki in ko je Kasim z varjo zavezal živalske noge, je potegnul nož in ga z enim rezom porinil skozi vratnico odvodnico do vretenca.

Kri je bruhnila v velikem, rjavorodečem curku in ulovili smo jo v vedro, kamor se je kmalu iztekla. Bila je še topla, ko smo se je z žlicami in noži lotili. Previdno smo pokusili. Nalovljena kri se nam je upirala in je razširjala zopern vonj.

Pogoltnil sem pač eno malo žlico te krvi, pa se nisem mogel več premagati, da bi jo še pil. Tudi mojim ljudem se je zdela zelo odvratna in dali so jo Joldaš-u. Enkrat je srknil, potem pa je zbežal. Zelo nam je bilo žal, da smo zaklali našega zvestega tovariša.

Uvidel sem, da more žejja narediti človeka neumnega. Islam in drugi so nalovili v ponev kamelino seč, ki je bila posebno gosta in rumeno-rdečkasta. Vili so jo v čašo, pridejali nekoliko kisa in sladkorja, zatisnili si nosove in izpraznili gnusno tekočino. Tudi nam so jo ponudili, tod. Že vonj mi je vzbudil zoprnost. Edini Kasim ni pil in to je bilo zelo pametno, kajti drugi so začeli po nekaj trenutkih na moč bruhati in to jih je zelo oslabilo.

Izmozgan in z blaznim izrazom na obrazu in s steklenimi očmi je sedel Jolči pred šotorom in žvečil vlažna pljuča ovce. Njegove roke so bile krvave in njegov obraz je bil prav tako s krvavo polit.

Da sem štedil s svojimi močmi, sem splezal na belo kamelo, ki je bila najmočnejša. Islam Bai, ki je radi gnusne pijače oslabil, je vodil karavano v počasnem koraku skozi sipine. Kasim je šel odzadaj in je poganzjal živino. Tako smo odpotovali od taborišča smrti proti vzhodu, kjer teče Chotan-darja med gozdnatimi bregovi. Ko smo zapustili neprijazni kraj, se je Jolči splazil v šotor in se vlegel na mojo posteljo. Se vedno je žvečil ovčja pljuča, katerih vlago je s slastjo in poželenjem vsrkaval. Stari Mohamed Šah je še vedno ležal tam, kamor se je bil zgrudil. Preden smo odpotovali, sem stopil k njemu, pogladil ga po čelu in ga poklical po imenu. Gledal me je s široko

odprtimi pepelastimi očmi in z zmedenim pogledom, toda na njegovem obrazu se je odražal neomajen mir in sijaj razodetja, kot da bi pričakoval, da bo lahko v naslednjem trenutku vstopil v rajske vrtove veselja.

Dihal je zelo počasi in zdaj pa zdaj je zahropel in zavzdihnil v smrtnem boju. Pobožal sem ga po uvelim, grbastem čelu, mu poravnal glavo, da je bolj udobno ležal in mu rekel tako mirno, kolikor sem še radi ganotja mogel, da hitimo mi zdaj proti vzhodu in da bomo kmalu dobili vodo in da se bomo tedaj s polnimi vedri vrnili k njemu. Naj le mirno leži, dokler se mu moči ne povrnejo, potem pa naj gre po naši sledi, da se bo razdalja med nami skrajšala.

Poskušal je dvigniti eno roko in je nekaj mrmljal, iz česar se je pa le beseda Allah razumela. Le preveč dobro sem vedel, in on morda tudi, da se ne bova več videla. Njegov pogled je bil moten in medel in njegov spanec je prehajal v smrtni boj. S krvavečim srcem in z občitkom, da imam tudi to življenje na vesti, sem zapustil umirajočega. Tudi od Jolči-ja sem se poslovil in ga opomnil, naj sledi karavani.

Pred nami se je razprostirala temna noč in izdajalsko peščeno morje. Tedaj sem pa začutil v sebi neugnano veselje do življenja. Nisem hotel umreti v puščavi, bil sem še premlad, preveč bi izgubil in preveč sem še od življenja pričakoval. Moje potovanje v Azijo se ni smelo tako končati! Hotel sem še kontinente prehoditi, hotel sem še veliko problemov rešiti, preden dosežem Peking, moj daljni cilj. Se nikdar niso bile življenske sile v meni tako budne, kakor takrat in jaz sem jih hotel budne ohraniti, dokler bi se še mogel kakor črv plaziti po pesku.

Ko sem zapustil poginajočo karavano, sem bil prost in neoviran. Zdaj je bilo treba le v ravni črti korakati proti vzhodu.

5. maj. O prvem svitu sva se zbudila in se počasi plazila dalje; bilo je 10 minut čez štiri. Kasim je bil strašen. Jezik je imel otekel, bel in suh. Njegove ustnice so bile sinje, lica upadla, oči so se mu svetile v medlem sijju. Mučilo ga je krčevito kašljanje — oznanjevalec bližnje smrti, ki je stresalo vse njegovo telo, vendar mi je sledil.

Najina grla so gorela radi neznosne suhote. Zdelo se nama je, da slišiva trenje v pregibih in da čutiva, kako postajajo radi trenja vroči. Oči sva čutila tako suhe, da sva jih komaj še odpirala in zapirala.

Pri solnčnem vzhodu se je prikazalo vzhodno obzorje kot ostru, izrazita silhueta. Zavzela sva se, ko sva videla to črto. Drugo obliko je imela kot po navadi. Nič več ni bilo one robčaste oblike, ki se je nama prej prikazovala sredi neskončne vrste peščenih gričev, ampak obzorje je šlo v vodoravni črti s komaj vidnimi zareza-mi. Čez nekaj trenutkov sva zagledala, da spremilja horizont črn rob. Kakšna radost, kakšna sreča! Bil je to gozd na obrežju reke Chotan-darja.

Nekaj pred peto uro sva dospela do neke udobine v pesku in jaz sem se kmalu prepičal, da je to stara rečna struga. Na njenem dnu so rastle številni topoli. Tu je morala biti blizu talna voda. Se enkrat sva zagrabila za lopate, a da bi kopala nisva imela dovolj moči in sva po brez-uspešnem trudu krenila na vzhod. Sledil je opek pas nizkega, nerodovitnega peska, toda že ob pol 6. sva vstopila v svetel, nepretrgan gozd, kjer

Kulturni problemi današnje Italije

Kulture si ne moremo misliti v sodobnem pojmovanju brez tradicije. Za najmočnejšo najboljši razraslo in hkratu za najbolj zgoščeno velja ona, ki ima najmočnejšo in najstarejšo tradicijo. To precej obče prepričanje pa drži in ne drži, kar bi rad v naslednjem pokazal.

Tradicija je za kulturo ali vir novih pogonov ali pa dušni obseg, iz katerega se ne more izviti nikak sodoben kulturni plus, ker je vsak tak poskus le slabotno, jecljavo nepristno oponašanje in posnemanje starega. Čast tradiciji, dokler ne postane gledanje vanjo pogled nazaj, namesto iz nje zagon naprej, in če si doba ni ustvarila dovolj jakih nosilcev, ki bi to kulturo v isti vrednosti nadaljevali, potem je to konec. In skoraj tragika je v tistih zadnjih obupnih, krčevitih drhtljajih, s katerimi umira kaka kultura. A to je razvojna in biološka nujnost.

Tipičen primer take kulture je italijanska.

Italija je magnetni pol vseh kulturnih iskalec in klatežev tega sveta. Ti hodijo tja iskati, česar sami nimajo: tradicije. In to najdejo vsepovsod v frapantnem, utrujajočem obilju.

Ljudje, ki so ustvarili in nosili kulturo tre-, quatro-, sei- in settecenta, so bili orjaki, pa naj bo to Michelangelo, Dante, Fra Bartolomeo, Tizian, Raffael, Medicejci, papeži. Kar je bilo pozneje, so bili le ponavljalci, bastardi onih velikanih vse do danes, ki jih je gigantskost onih sicer očarovala, so se vanjo vtpiljali, a pri svoji umski in genijski šibkosti niso bili toliko močni, da bi to kulturo dojeli tako kot bi bilo potrebno in razvili jo v svojo, ki bo vredno nadaljevanje prejšnje. A takih ljudi ni bilo, bili so samo enostranski, ki so sicer spoznali veličino in moč stare kulture, a nič več. To so pridigali svetu in širili njeno upravičeno slavo, a do samostojnega ustvarjanja niso prišli.

Danes ni nič boljše in kulturni prerez sedanje Italije je skoraj obupen. Vse zbog tega, ker se vse davi v občudovanju tradicije in starih časov in je vsakomur ideal njih vrnitev v vsem, ne pa le obnovitev njih višine.

Sedanja duhovna Italija je mnogo prešibka, da bi se mogla teh usodnih vplivov sprostiti. Cerkev je z ohranjenjem in hvalo starega precej pripomogla k temu stanju, posebno v časih bojev, ko je kultura živela in se ohranjala živo skoraj edino le v njej. Ta skoraj nepretrgani patronat cerkve je sicer imel to dobro stran, da je kultura ostala vedno na duhovni plati in višini in ni kljub nekim nagibanjem nikdar silila v materializem, dasi niso ne Michelangelo ne Raffael, ne Boticelli katoliški, ali cerkveni umetniki.

Fašizem, ki je danes monopoliziral tudi kulturo, je kljub svojim naporom in trditvam, da hoče renovirati staro politično moč in staro kulturo, samo nov, če ne zadnji korak do zaključka italijanske kulture, v kolikor ne živi, recimo, samo podzavestno v duševni višini ljudstva, o čemer je za skoraj iluzija govoriti. To pa zato, ker je fašizem osnovan na čisto drugem temelju kot italijanska kultura, na Macchiavelijevem državnem materializmu. In kadar so se politiki, in če posebno poulični, polastili kulture, je bilo to vedno najhujši, zadnji greh nad njo. Mussolini je dober politik, a kar se tiče kulture, ni ženij. Na dve dejstvi je čisto pozabil: da Italija v najvišji kulturi ni bila uklenjena — v duhovnem pogledu — v nobene državne sponi in ni bila monopol, drugič, da se življenjske oblike, v katerih bo živel in živi rod, ki se vzgaja na sportnih igriščih Ballile in v miličnih vojašnicah in na političnih shodih in ob njegovih frazah, na noben način ne da spraviti v sklad z mirom, duhovno globino in urejenostjo stare kulture. Kultura je na življenje organsko vezana, ker se obojestransko oblikujeta. In v kolikor je njegovo prizadevanje, da ljudstvo iztrga iz pasivne tradicije v življenjsko aktivnost, pravo in edino, čeprav najbrž brezuspešno za rešitev italijanskega naroda, v toliko je v drugem oziru zgrešena.

In še: Iz najvišje kulture in iz največje profinjenosti, ki izhaja iz nje, sledi tudi degeneracija in telesni propad, ker rafinirani okusi v teh ozirih udarijo čez možne človeške meje. Toskana je za to dovolj dober dokaz in ni treba biti antropolog, da to ugotoviš na pogled.

So sicer imena, ki bi govorila proti temu: Pirandello, Benelli, D'Annunzio, Papini, Grazia Deledda, Soffici, Casena in še kdo. A to so le ljudje, ki so se bodisi zaradi lastne nadarjenosti ali pod vplivi okolice, tujine, razvili v to nadpovprečnost, svetovnjaštvo, a jih je premalo in so (razen Papinija, ki je eden največjih evropskih duhov) prešibki, da bi ustvarili moderno kulturo.

Nasprotni temu je pa dejstvo, da ni v Italiji našel odziva noben evropski in svetovni duhovni pokret, ne religiozni, ne umetniški, ki bi bil kljub fašizmu lahko dovoljen, če odštejemo futurizem, ki bo z Marinettijem žalostno poginil, kljub temu, da je oficijelna umetniška izpoved fašizma. V Rimu in Vatikanu danes graje palače, ki bi jih prav lahko gradili v 16. ali 17. stol. Glasba se opaja in onemaga nad Verdijem in kvečjemu nad Puccinijem in slikarstvo kljub Delakovim propagandam ne more nikomur v futurističnih kombinacijah vzbuditi kake sumnje o veličini ali trajnosti. Pesnika ni niti enega, k večjemu umrla Mario Ronconi ali eksfuturist Palareschi. Edini sodobni literarni pokret — strogo fašistični, ki je pa soroden in skoro gotovo povzet po francoskih populistih — tvori skupina okrog listov »Strapaesec« in »Il Selvaggio« v Firenzi, ki pa, kar je razumljivo, ne nahajata mnogo odziva. To je za Italijo s tremi kulturnimi centri nič. Lahko še povem par imen, ki pa ne pomenijo dosti: Virgilio Brocchi (Il ciclo dell'uomo), O. Vergami, Carlo Salsa, Luigi Antonelli ter Sibilla Alermano in Murra. Svetovnoznani so, z dovoljenjem — Pittigrilli!

Naša slovenska kultura je kvalitativno in kvantitativno višja, bolj sodobna, bolj v skladu in na višini časa kot pa italijanska in v Ljubljani imate več modernih stavb in več moderne muzike kot v Rimu in v Firenzi.

Velike kulture, oziroma njih nosilci niso nikdar nestrpní. Visoka kultura ima že sama v sebi, brez vsakih zunanjih pritiskov moč, da nižjo kulturo absorbira in jo dvigne na svojo višino, ne da bi zatrla v njej, kar se je občeveljavnega do takrat vzbudilo in vzraslo. Nestrpnost so le majhne kulture in majhni ljudje. Morda je to tudi dokaz za italijansko kulturo kot so dokaz — oprostite, jaz jih nisem definiral za dejanje kulturne obrambe, to so storili avtorji — streli v hrbet. Naši in nobeni veliki kulturi take obrambe v najtežjih časih ni bilo nikdar treba.

Ja.

Slovenska premijera v ljubljanski drami

Makso Šunderl, Pravljica o rajski ptici.

Človek prav za prav ne ve, kaj bi — ali je sploh še vredno pisati o vseh teh stvareh, če občinstvo s tako nezasišeno drzno gesto odklanja vsakršni interes? V četrtak smo bili v Narodnem gledališču priče premijere mladega domačega dela, pa so zevale prazne vrste parterja, prazne lože, prazne galerije, komaj rahlo postavljene dijaški parter. Najbrž je pri nas že takole: ko je svet žul, da igrajo v Narodnem gledališču slovensko stvar, je ostal doma. Pa zakaj je v resnici občinstvo tako doledno, skoraj organizirano ostalo doma? Ali je bilo že kar od začetka prepričano, da je delo mladega slovenskega avtorja zaniž? Še prejšnji večer smo pri Shakespearu videli teater poln — ali je zdaj ostalo doma, da si ob modernem komadu ne pokvari svojega visokega, klasičnega okusa? Naj bo vse to kakorkoli — Ljubljana, ki bi utegnla biti središče slovenske kulture in v kateri živi legijon duševne, pa tudi nekaj denarne aristokracije, kakor da upadajo poslednje lastne umetniške in kulturne ambicije, kakor da ji je zamrl poslednji nagon, še nekaj časa ostati žarišče in smer. Prazno gledališče, pred katerim je debutiral mlad slovenski dramatik, je bilo samo eden

izmed grehov naše civilizacije, v široki svet zagledane megalomanije, zavoljo katere nam je bližnji kričav nemški avtor film kakor pa skromno domače delo, in naše stare, samomorilne nacionalne mikromanije, ki se nam iz dneva v dan globlje širijo v kri.

Pravljica o rajski ptici je Šunderlov dramatski prvenec in nihče ni upal od njega še dognati, ulitega ograkega dela. Toda vključ vsemu — njegova Pravljica je bila tiha, majhen uspeh. Trenutki so v nji, ki dajo slutiti resničnega dramatika in poeta. Morda se mu je teža igre res malo nehoti izmaknila iz rok, da je pravljica ostala samo medel, preidealiziran simbol in da je drama postala bolj drama Brede, ta večna, v ljubezni in v vsem zagrizena in nestalne žene, kakor pa Franceta in njegovega malo prepesniškega hrepenenja po domu. Svetova, ki jo je avtor zoperstavil v dejanju — svet starega, dobrega, pravičnega predvojnega časa in pa svet današnjih, v materializem in pest izgubljenih dni — sta tudi najbrž že sama na sebi prešibka, da bi moglo iz njih izrasti nekaj do dna resničnih, kvisku se borečih ljudi. Prav tako je zgrešen in umetniško malo zanimiv ves obsirni, razvlečeni jua. Toda v Šunderlovi igri je vključ vsemu dokaj živih, intimnih srečanj, da človek zatrmi ob njih, delo je, ki nam ga je dal dramatik, v čigar kri je vrojenega mnogo smisla in čuta za borbe naših dni.

Skrbišek je z večjo in čutečo roko postavil Pravljico na oder, črtal in na nekaterih mestih predelal tekst, tako da je stvar brez spotike tekla iz sebe. Da je pa sfero dejanja v prostoru za spoznanje premaknil in da nam je namesto mogočnega podeželskega doma predstavil gospodski, mesten ambient, ni bilo povsem po pravici. Igra je tako tvegala svoje okolje, za hišo in na ljudeh ni bilo čutiti vosa in agentov, ki čakaajo, in poslov čez glavo in postavi Brede in Toneta sta bili za las izpodrežani od svoje resnice.

Breda je v delu samem najbolj dramatična, toda malo verjetna osebnost. Ga. Gabrijelčičeva je imela težak posel z njo. Podala jo je z globokimi impulzi, ki so ves čas mejili na historijo. Tone (German) je bil ostro, v maski, gesti in govoru dosledno izoblikovan — priča, da je v Germanu prostora in daru že za velike kreacije; bil je samo malo mimo zamislil, kakor jo človek čita iz Pravljice — Tone naj bi ne bil preduren, temveč zdaj pa zdaj tudi malo dobrodušen, tudi poštenega smeha in dobre volje zmnožen, tudi poštenega smeha in dobre volje zmnožen, pa v borbo za posest zagrizen podeželski veljak. — Dobri, topli del igre sta nosila ga. Šaričeva in Kralj. Njima smo dolžni za najlepše, najbolj božje trenutke v nji. Kralj je nekoliko medlega Franceta dvignil do resničnega, pred življenjem umaknjene človeka, ki pade. Ga. Šaričeva pa je v vlogi neznanke, malo da ne pstranske Ivanke podala redko umetnino, bisera, s kakršnimi more razvijati samo ona.

V vsem je bil lep, skromen, dober večer.

Fri.

Naša glasba

Novo muzikalije.

15 slovenskih ljudskih pesmi je priredil za moški zbor France Marolt po napevih Devove, Kokošarjeve in Vrazove zbirke ter po lastnih zapiskih. Takoj v začetku naj ugotovim, da to niso le harmonizacije, temveč res priredbe, rekel bi stilizacije omenjenih ljudskih napevov. Pretežna večina jih je stavljenih v bistvu četverglasno, včasih je četverglasje obogateno z deljenjem še na več glasov. Nekatere so pa vse-skozi več kot četverglasne. V poslednjem času opažam, da se prireditelji narodnih napevov ne zadovoljujejo več s samim komplikiranjem harmonij, ampak hočejo vlti preproste domisele v nekoliko večje forme, tako da si v harmonijskih funkcijah in tudi v tonovskih načinih niso vse kitice enake. Tudi polifonijo skušajo doseči s tem, da k ljudskemu napevu v dominantnem glasu iznajdejo učinkovite protimelodije v podrejenih glasovih. Nadalje se poslužujejo s pridom iniciativ in manjših kontrapunktskih form. Najbolj drzno je izvajal to J. Slavenski v prireditbi pesmi »Kdo bo, deklet, tebe troštal?« — Menjava tonovske načine in konstruiranja pravcati kanon. V poslednjih edicijah moram to stremljenje ugotoviti zlasti pri Adamiču (Zabučale gore) in pri Hubadu (Potrkan ples). Mislim, da je ta nov način stilizacije ljudske pesmi ne le mogoč, temveč nujno potreben. Odgovarja ambicijam naše dobe in tudi umetniško hotenje

ter individualnost prihaja pri te vrste priredbah s pridom do veljave. Marolt je v svoji zbirki zasledoval ta princip dosledno, zato je zbirka enotna, slogovno čista. Nekaj podobnega je svoj čas delal Mokranjac v svojih rukovetih. V »Zagorskih zvonovih« je Marolt skozí celo pesem v spodnjih glasovih izvedel ostanotno frazo, se-stoječo iz menjajoče se dominante in tonike (v 2. basih) s pritrtkavanjem, nanašajočim se na tonični trozvok (v 1. basih). »Flosarska« je deloma na principu possaccaglie, daljša linija v basih se pojavlja zopet in zopet. Vendar ta linija ni mišljena ilustrativno, temveč v smislu absolutne muzike, forme kot take. Zbirka je prav nov pojav v tozadavni glasbeni literaturi in bo stavila na izvajajoče tudi nove zahteve glede interpretacije. Vendar ni nikjer intonacijskih težkoč — s pospešenim delom jo bodo lahko uporabljali tudi šibkejši zbori. Poleg bogastva domislekov izkazuje zbirka tudi bogastvo v izbiri. Vsebuje sledeče pesmi: Vigred približa se, Pojemem v rute, Kukovca, Flosarska, Kangalilejska ohcet, Barčica, Pisemce, Zagorski zvonovi, V klošter bi šla, Smrt na duri potrk-lja, Kaj b' jaz tebi dav? Jaz 'mam pa kojnča, Sovdaški boben, Ljubi konja jaše in Škrjančki. Krasko opremljeno zbirko je izdal in založil »Akademski pevski zbor« v Ljubljani.

Koncert violinista Rupla

Dne 3. t. m. je v veliki unionski dvorani koncertiral naš domači umetnik, violinist Karlo Rupel. Pred dvema leti je Rupel absolvirал visoko šolo ljubljanskega konservatorija, kjer se je učil pri mojstru Šlajsu. Ta ga je poslal še za eno leto k Sevičku in zadnje leto je bil Rupel v Parizu. Na svojem koncertu je Rupel pokazal ne le odlično tehniko leve in desne roke, temveč tudi globoko razumevanje za skladbo, ki jih je podal. In še več: globoko razumevanje za sestavo sporeda. Prvi del je obsegal Tartinijevo sonato v g-molu, Mozartov koncert v d-duru in znamenito Bachovo čakono za gosli same. To je izbira najboljšega, kar violinista literatura premore. V drugem delu sporeda so se vrstile točke, ki dajo vsaka po svoje violinistu priliko, da pokaže, kaj zna. Deloma originalni, deloma aranžirane skladbe. Te vrste točke so za publiko seveda višek sporeda, kar je pri koncertu z navdušenim odobravanjem priznala. Milhaud, Dvořák, Elgar, Albeniz, Nin-Kochansky, Ries in Falla so imena, ki tudi kot skladatelji zavzamejo odlična mesta — Kreiser pa kot aranžer. Po izčrpanem sporedu je moral Rupel seveda dodajati. Opazil sem, da je podal nekatere točke v zelo svobodni interpretaciji, n. pr. Mozarta in Bacha. Razpoloženje med koncertom je bilo sijajno, občinstvo je vse točke sprejelo z resnično toploto. Par zabrisanih aktov in preizek fla-geolet na koncu ene skladbe so malenkosti, ki tega uspeha ne morejo zmanjšati. Oboje je zakrivila E-struna, ki je za njanso popustila. Pri klavirju je bil konservatorist Marijan Lipovšek, ki je svojo nalogo rešil idealno. Dvorana je bila skoraj polna.

Slavko Osterc.

Matej Sternen

Manj znano bi utegnlo biti širši javnosti, da je s šestdesetletnico slikarja Mateja Sterneha poleg običajnega umetniškega dela najožje zvezano udejstvovanje, ki je do te mere pri nas še gotovo edinstveno in svojevrstno, to je njegovo neprecenljivo delo v restavratski stroki. Naj pa ta uvodna konstatcija ne pomeni, da bi kakorkoli smeli zapostavljati Sternenovo originalno in povsem osebno slikarsko umetnost, v kateri ga štejemo med naše klasične vrstnike impresionizma, poleg Jakopiča, našega lanskega jubilanta, zraven Groharja in Jame. Značilna je za njegovo ustvarjanje pač zgodaj že uveljavljena bližina do konzervatorske in praktične umetnostnoznanstvene panoge, njegova spojenost s postankom in razvojem slovenskega spomeniškega raziskovanja, sporedno z bolj in bolj intenzivnim odkrivanjem naše umetnostne preteklosti in z delom njene današnje umetnostne zgodovine. Tu je Sternenova zasluga znana in vpoštevana le v ožjem krogu raziskovalcev slovenske kulturne zgodovine. Brez dvoma bi mogel najti monograf Sternenovega celokupnega dela že v njegovi najprvotnejši umetniški strukturi tudi ključ do te posebne usmerjenosti, ki ga je privlačevala v krog tehnično formalne problematike, kakor jo nudi restavratsko podoživljanje samo po sebi in ki ni nič manj neposreden izraz v snujoči zavesti likovnih vrednot kakor vprašanje, recimo, novih snovi ali novih kompozicijskih načel. Impresionizem naše dobe je v tem pogledu najbistvenejše zasidral zanimanje za zgolj slikarsko stopnjevanje variante in za subjektivistično preoblikovanje preizkušnih in zato že zgodovinskih materialnih in ideoloških norm. Tako je tudi s stališča splošne estetske psihologije razumljivo, da je z impresionizmom nastal sočasno najjačji razmah historiciističnega študija, izkopavanja in restavriranja tradicijsko uvaževanih del, da se je poglobil smisel za do-jemanje zgodovinskih vrednot radi zgolj oblikovne pojave. V času stilnega eklekticizma je historičen čut vsesplošen tudi v izbiri umetniških nalog na zunaj in produktivno zajema vsa sredstva življenjskega obvladavanja vse dotlej, dokler je živa vsebina in poglavitno določilo svojega česa. V Sloveniji je Sternen baš restavratsko stroko naše »moderne«, katere del je ta-le brez dvoma (1900), načel in obogatil z občutjem, z znanjem, ki ga nagazdružljivo veže s prvimi početki in nadalje z delovanjem slovenskega Spomeniškega urada, stoječ zvesto ob strani neumornemu konservatorju dr. Stelétu.

*

Matej Sternen je bil rojen na Verdu pri Vrhniki in je študiral v Gradcu, na dunajski akademiji (1891—97) in v Monakovem pri Ažbetu, kjer si je postavil svoj atelje in kamor je

so se razprostirale temne sence gostolastnatih vrhov, ki so bili nasičeni zelenja.

Z roko nad očmi sem stal zavzet radi čudovitega prizora. Moral sem zbrati svoje misli in vendar sem se čutil še zaspanega, kakor po neprijetnih sanjah. Ali se nismo pravkar polagoma umirajoči vlekli tedne in tedne skozi dolino smrtnih senc, po vročem, razbeljenem pesku? In zdaj! Kamor seže najino oko, samo življenje in pomlad, pičje petje, gozdne cvetke, zelenje vseh vrst, hladne sence in med staro-sivimi debli dreves neštivilne sledi divjačine: tigrov, volkov, lisic, jelenov, antilop, gazel in zajcev. V zraku brenčijo muhe in komarji, hrošči švigajo kakor puščice mimo naju in njih krila povzročajo šum, ki naju spominja na glas orgel.

Deset minut čez sedem je bilo, ko sva dospela do neke jase, kjer sva med drevjem zagledala zabrisane sledove ljudi in konj in konjske odpadke. Bilo pa je nemogoče določiti, koliko stari so kajti globoko v gozdu so bili zavarovani pred peščenim viharjem. Toliko pa je bilo gotovo, da sva rešena. Predlagal sem, naj prekorajeva gozd in potem potujeva dalje proti vzhodu, kajti v tej smeri ni mogla biti reka več daleč. Kasim pa je mislil, da je dvomljivo, da bi stopinje nakazale kako pot in peljale k reki.

Opotekajoča se in oslabela sva torej šla po sledu proti jugu. Toda že ob devetih sva bila radi tropske vročine tako izmučena, da sva omahnila v senco nekega topola. Z rokami sem si med koreninami izgrebel jamo in tam ves dan ležal, se radi vročine premetaval in nisem mogel zatisniti očesa. Kasim je mirno ležal na hrbtu; usta in oči je ime široko odprta, bledlo se mu je, mrmral je in stokal in če sem

ga vprašal, mi ni odgovoril. Šele ob sedmih zvečer sem se lahko obelkel in velel Kasimu, naj gre z menoj po vode. Bil pa je preslab za to; zmalaj je le z glavo, na obrazu se mu je brala obupanost in mi je z rokami razločno povedal, naj se sam napijem, potem pa naj se vrnem k njemu. Vzel sem lopato. Toporišče mi je služilo za palico in orožje, železo pa sem obesil na neko vejo, ki je bila nagnjena čez stezo, da bi pozneje lahko našel kraj, kjer sva dosegla gozd. Šel sem naravnost proti jugovzhodu. Čemu ne proti vzhodu kakor vedno do sedaj. Ne vem, morda me je hipnotizirala luna, ki je s svojim ozkim krajcem svetila v to smer in metala medel sinjast sij na tiho pokrajino. Z odločnim korakom sem šel, oprt na toporišče lopate, v ravni črti, kot da bi me vodila nevidna roka, ki se ji nisem mogel upirati. Včasih me je napadel izdajalski spanec in za trenutek sem počival. Udarci moje žile so bili zelo šibki in jih je bilo komaj dojeti in moral sem napeti vse sile, da nisem zaspal. Bal sem se, da bi bil spanec lahko tako globok, da bi se nikdar več ne prebudil.

Ko sem prehodil dva in pol kilometra, sem na nasprotnem bregu razločil temne obrise gozda. Vedno jasneje sem videl. Tam stoji gosti grmovje iz ločja in napol podrti topol visi poševno nad neko globino v strugi. Zdačji odleti kot puščica divja raca in žvižgaje maha s krili. Že čujem žuborenje in za trenutek stojim na robu nekega komaj dvajset metrov dolgega tolmuna s svežo, hladno, izvrstno vodo.

Brezuspešen trud bi bil, popisati občutke, ki so me tedaj navdajali. Na kaj sem najprej mislil, preden sem začel piti, lahko bralec sam ugane. Opazoval sem svojo žilo, ki je udarjala

še tudi vsa poznejša leta (1898—1906) zahajal po zimi, čim je prekinil svoje poletne študije v Godeščah, škofji Loki, v Gorenji vasi in drugod doma. Gojil je pokrajinarstvo, žanr, svojo posebno pomembnost pa je izrazil kot slikar in grafik v figuralni kompoziciji, v portretu in aktu. Po temperamentu čopiča in risarskih vrvih je nekako soroden Trübnerju, pa tudi po svoji zgodnji obdelavi je še krepko realističen (Vesel, Petkovšek).

V inozemstvu si je priboril na številnih razstavah polno in odlično priznanje. Med našimi zbirkami ga hranijo Narodna galerija, Narodni muzej, dr. Virant itd. — Najznamenitejša po Sternenu restavrirana dela na domačih tleh so: Skarucina (freska), Sv. Primož nad Kamnikom (freska), strop v celjski stari grofiji, Vrzenec (freska), a nebroj je še slikarskih spomenikov, pri nas in izven mej, ki jih imamo zahvaliti Sternenu neutrudljivi umetniški roki.

F. Š.

Slovenska Matica

Z odbore seje Slovenske Matice. Slovenska Matica izda za leto 1931. sledeče publikacije: 1. Izidor Cankar, Zgodovina likovne umetnosti v zah. Evropi, II. del, Romanska doba in gotika, 1. snopič; 2. France Kidrič, Zgodovina slovenskega slovstva, 2. snopič; 3. Reymont-Glonar, Kmetje, IV. del, Poletje; 4. Avgust Pirjevec, Levstikova pisma. — Levstikova pisma predstavljajo prvo, obširno izdajo njegove korespondence. Knjiga bo obsegala ca. 15 pol in bo tako v znanstvenem, kakor tudi leposlovnem oziru izredno pomembno delo. Fran Levstik je bil prvi matični tajnik. Stoletnico njegovega rojstva bo proslavila Slovenska Matica z izdajo pisem, ki bodo kot intimne izpovedi najlepše odkrivala veličino tega slovenskega duha. — Nadalje je odbor sklepal o publikacijah za bodoča leta. V letu 1932. in 1933. izide med matičnimi publikacijami prevod Tolstojevga romana »Vojne in mir«. To mogočno delo svetovne literature prevede odlični prevajalec Vladimir Levstik. Za leto 1934. in 1935. namerava Matica podariti članom prevod druge veličastne knjige svetovne literature, Cervantesovega »Don Quijota«. Prevod bo oskrbel St. Leben, ki je že parkrat dokazal svoje temeljito poznanje španske literature. V prihodnjih letih izda Slovenska Matica tudi dnevnik cesarja Marka Avrelija (»Samemu sebi«). Ne le ljubitelji humanistične literature, temveč vsi čitatelji bodo po večkrat in z veseljem prebirali te duhovite meditacije. Prevod priredi preizkušeni prevajalec klasičnih del, prof. Anton Sovrč. — Ob tej priliki je odbor ponovno obžaloval, da nima dobrih slovenskih izvirnih del. Zato vabi še enkrat leposlovce na delo za Matico. Kakor je bilo že objavljeno, bo pri delu odločevala le kvaliteta. Honorar pa bo brez dvoma najvišji, kar se je doslej pri nas plačevalo za originalno polo.

Kulturne vesti

Poziv lastnikom Levstikovih pisem ali njemu pisanih pisem. Slovenska Matica ponovno naproša vse lastnike Levstikovih ali njemu pisanih pisem, da bi jih blagovolili čimprej dati na razpolago. Pisma se bodo prepisala in takoj vrnila lastnikom.

Visoka šola za kino v Moskvi. Šola za kinematografijo, ki je bila po revoluciji ustanovljena v Moskvi in na kateri je deloval tudi slovit režiser Eisenstein, tvorec »Potemkinca«, se je pred kratkim preoblikovala v visoko šolo s fakultetami za operaterje, režijo in scenarje.

Drama o Levu Tolstemu. Francoska akademija podeljuje vsako leto nagrado 30.000 frankov za najboljšo odsko delo, ki obravnava kakršenkoli socialni problem. Letos je to nagrado prejel pisatelj doslej neznanega imena Gustav Beaudoin, neznan učitelj italijanščine na malomestni francoski gimnaziji, za komedijo Ariel in Kaliber, ki se godi v Rusiji in katere glavna oseba je Tolstoj.

Francoski gledališki igralci ne smejo imeti opravka s filmom. Zveza francoskih gledaliških ravnateljev je sklenila, da igralci ne smejo sodelovati pri nobenem filmu, dokler traja njihov angagement. Ker igralci takega pogoja nikakor ne marajo sprejeti, bo prišlo najbrž do ostrega konflikta.

Izreden uspeh mlade slovenske operne pevke v Zagrebu. V zagrebški operi je te dni v vlogi Suzanne v Figarojevi svatbi gostovala mlada Erika Družovičeva iz Maribora. Njen nastop je bil izreden, fenomenalen uspeh.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

DRAMA

Začetek ob 20. uri zvečer

Nedelja, 5. oktobra: »Sen kresne noči«.

Ponedeljek, 6. oktobra: »Pravljica o rajski ptici«. Red A.

Torek, 7. oktobra: zaprto.

Sreda, 8. oktobra: »Mladoletje«, premijera.

Red B.

Četrtek, 9. oktobra: »Sen kresne noči«. — Red E.

OPERA

Začetek ob 20. uri zvečer

Nedelja, 5. oktobra: »Vesela vojna«, opereta.

Premijera. Izven.

Ponedeljek, 6. oktobra: zaprto.

Torek, 7. oktobra: »Lohengrin«. Gostuje g. Marij Šimenc. Red E.

Sreda, 8. oktobra: »Vesela vojna«, opereta.

Red D.

Četrtek, 9. oktobra: »Knez Igor«. Red C.

*

Premijera Straussove operete »Vesela vojna« bo danes 5. t. m. Melodijozna dela kralja dunajskih valčkov J. Straussa so našemu občinstvu dobro znana. Več njegovih del se je že pelo na našem odru. »Vesela vojna« se vprizori sedaj prvič. V opereti nastopijo: g. Poličev — Princesa, g. Ribičeva — njena sestra Nina, g. Povhe — Maršal, g. Peček — Marki, g. Gostič — grof Umberto, g. Simončič — Baltazar. V manjših vlogah: g. Jelnikar, Sekula, Ferlan, Marolt in drugi. Pri opereti sodeluje baletni zbor s g.

Moharjevo na čelu. Opero je nastudiral dirigent dr. Svara, zrežiral pa g. Povhe. Predstava se vrši izven abonmaja.

Tenorist Marij Šimenc bo pel v torek, dne 7. t. m. prvič na našem odru naslovno partijo velike Wagnerjeve opere Lohengrin. Ostalo zasedbo smo javili že včeraj. Opero dirigira ravnatelj Polič. Predstava se vrši za abonma reda E.

Začetek opernih predstav je v letošnji sezoni vedno ob 20. uri. Na to opozarjamo p. n. občinstvo.

Prihodnja noviteta v drami bo v sredo 8. t. m. Vprizori se Leonida Andrejeva igra iz študentovskega življenja »Mladoletje«. Igra je polna pristrskih in močnih scen ter vsa prepletena z oženo rusko pesmijo. Vprizorjena bo za abonma B, vendar je tudi za neabonment še dovolj prostora. Igro režira ravnatelj drame gospod Pavel Golia, sodeluje skoro ves dramski ansambel.

Danes 5. t. zvečer ob 20. uri bo v ljubljanski drami prva repriza Shakespearejeve komedije »Sen kresne noči«. To delo je doseglo pri premijeri popoln uspeh. Posamezne vloge so zasedle po naših najboljših igralcih. Sodeluje vojna muzika pod vodstvom višjega kapelnika dr. Josipa Cerina, dalje baletni zbor in ženski zbor

»Ljubljanskega Zvona«. Za to Shakespearejevo delo so napravljene popolnoma nove dekoracije in novi kostumi. Predstava se vrši izven abonmaja.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Nedelja, 5. oktobra ob 20. uri: »Aleksandra«.

Ponedeljek, 6. oktobra. Zaprto.

Torek, 7. oktobra ob 20. uri: »Sen kresne noči«. Ab. B.

*

Nedelja v mariborskem gledališču. Danes v nedeljo je prva repriza moderne Szirmajeve opere »Aleksandra«, ki se odlikuje po zelo zabavnem dejanju ter nad vse melodijozni muziki. Sodeluje ves operetni ansambel, zbor in štativarija. Režira na novo angažirani g. Djuka Truhovič, ki bo tudi pel glavno tenorsko partijo.

Prva repriza Shakespearejeve komedije »Sen kresne noči«, ki je pri svoji premijeri dosegla zelo lep uspeh, bo v torek, 7. t. m. za ab. B.

Mariborsko gledališče pripravlja za najbližji čas v drami premijero Maughamove pretresljive povojne drame »Sveti plamen« v režiji g. Skrbinskega.

Izseljenci in domovina

Ali je izseljevanje koristno, ali je zlo, ki ga je treba zatreti

Preko 60 let je že preteklo, odkar so se pričeli izseljevati Slovenci iz domovine v vse kraje sveta in selijo se še vedno. Dan za dnevom odrinejo naši rojaki v tujino. Šlo bi jih še več, ako jim ne bi razne dežele zaprle vrata zaradi obstoječe ondote brezposelnosti.

Premislimo, 60 let slabi izseljevanje naš narod v domovini, to je hujše kakor kolera ali črne kože. Vse boljše in podjetnejše delavne moči gredo v tujino, kjer so večinoma tako angažirane, da so tamošnjim družbam v veliko korist, dočim domovini ne morejo mnogo koristiti.

Izseljeniško vprašanje bo treba torej po sedanjih razmerah naše na novo urejene domovine, naše bogate kraljevine Jugoslavije, popolnoma preurediti, pri čemer se mora ugotoviti: 1. ali je izseljevanje potrebno in koristno in 2. ali je izseljevanje res tako veliko nepotrebno zlo, da ga je treba za vsako ceno zatreti.

Morda se bodo oglasili k razpravi teh dveh točk naši domači strokovnjaki ali pa naši izseljenci sami; njih izvajanja bomo objavili.

Naša državna uprava posveča izseljeniškem vprašanju že sedaj mnogo brige in poskuša onim, ki imajo doma svojo eksistenco, izseljevanje zabraniti. Državna uprava gleda tudi na to, da ima odpuščaj izseljenec v tujini preskrbljeno delo, in če to ni dokazljivo, zabranjuje izseljevanje. Hudo je pa za človeka, če doma nima zaslужka in ko tudi v tujino ne more za kruhom. V takih primerih bi morala delovati posebna institucija, ki bi tem siromakom doma preskrbelo delo in zaslужek. S tem bi bila ozdravljena rana na našem narodnem telesu.

To se bo sčasoma zgodilo po izvedbi elektrifikacije naše banovine, ker elektrifikaciji bo sledila industrializacija, ki bo gotovo imela za posledico, da se bo naš narod držal doma in da se bodo tudi naši v tujini živeči rojaki vrnili nazaj v domovino in takrat bo naša domovina, naša ujedinjena kraljevina, močna.

Sokolstvo

Sokolsko društvo na Bledu

Bled, 8. oktobra.

Pred kratkim smo poročali, da je bil tukajšnji »Sokolski dom«, v katerem je bila speerijška tverka Pangere, modni damski atelje Robes Modes, višji trije osnovnošolski razredi ter več privatnih stanovanj, prodan trgovcu g. Albinu Izakaru iz Trbovelj, ki je za dobo tujkega prometa oddal sokolsko telovadnico direktorju jugoslovanske razstave g. Danilu Popoviču.

Spričo tega dejstva je bil tukajšnji Sokol brez lastnega posloplja. Poborniki velike sokolske ideje se niso strašili ogromnih žrtev in finančnih težkoč, temveč so ramo ob ramo se oprli pri složenem delu, sedeč pri več sejah, temeljito in previdarno skovali načrt novega Sokolskega doma, ki bo v čast in ponos vseh Blejcev, kjer se bo vzgajala mladina in članstvo v nacionalnem duhu, držeč se starega načela: Mens sana in corpore sano.

Bilo je mnogo prednjih priprav, posvetovanj in truda, preden sta zapela kramp in lopata svojo delovno pesem.

Pred približno 14 dnevi je domača in solidna stavbena tverka Plemelj pričela z gradbo novega Sokolskega doma. Za Prešernovo cesto tik za vilo Vltavo, ki je last znanega sokolskega delavca g. dr. Janežiča, bo stala nova monumentalna stavba. Delavci izravnavajo teren, sekajo drevesa, kopljejo jame in tako narejajo fundament novi zgradbi.

Kakor se zatrjuje, bo novi Sokolski dom za enkrat zavzel le najvažnejše prostore t. j. telovadnico, ki bo velika prostrana in dosti zračna dvorana, garderobo in podobno. Vse najnujnejše in najpotrebnejše bo, kakor se zagotavlja, končano že v mesecu decembru. Ostali deli zgradbe, ki so v načrtu, pa se bodo pustili toku najbližjega časa ter se bodo skušali rešiti na čim povoljniji finančni podlagi.

Ob priliki otvoritve Sokolskega doma, se predvideva velika slovesnost na Bledu. Med drugimi bo nastopil »Pevski odsek Sokolov« s svojim bogatim in pestrim sporedom.

Vrnili se bodo takrat vsi naši rojaki iz tujine v domovino, delali bodo tukaj s podvojeno silo in moč našega naroda bo rasla do vele-moči. Jugoslovanska akeija, ki je že na potu, se bo razvila v energično gospodarsko silo.

Še nikoli niso naši izseljenci v tako velikem številu prišli na poset v domovino, kakor letos, to je v prvem letu oficijelne preureditve naše države v kraljevino Jugoslavijo.

Prišli so naši bogati Amerikanci s svojimi dolarji. Precej so se postavili in marsikateremu sorodniku in prijatelju pomagali in privzeli dušo. Potovali so po naši kraljevini in prepričali so se, da so naše razmere v vseh oziirih dobro urejene. Morda se združujejo ti ameriški bogatini in vsvarjajo pri nas taka podjetja, v katerih se bodo izdelali predmeti, ki jih moramo sedaj iz tujine uvažati.

V velikem številu so prišli letos na poset v domovino naši westfalski Slovenci in naši izseljenci iz Francije.

Vse te izseljence, ki so prišli v večjih skupinah, je naša državna uprava in tudi jugoslovanski narod z veseljem sprejel, pozdravil in pogostil. Odnegli so s seboj najboljše vtise. Obetali so, da pridejo zopet na poset v ljubo svojo domovino, rekli so: »Preskrbite nam zaslужka doma, vrniti se hočemo in pomagali bomo domovini do še večje moči!« Rekli so pa tudi, da so zvesti sinovi Jugoslavije in da ji pridejo v vsakem času s pogumnim srcem na pomoč.

Ako razume ubogi delavec-trpin domoljubja, ker prav za prav nima toliko, da bi si mogel ustvarjati lasten dom v domovini, bi morali imeti do domovine še večjo ljubezen oni, katerim je bila sreča v tujini tako mila, da so dospeli do bogastva.

Združite se tedaj vsi bogati Amerikanci in ustvarjajte za vaš narod v domovini podjetja, ki bodo Vam in našim izseljencem v korist in ki bodo še bolj utrdila gospodarski položaj naše lepe kraljevine.

Elegantne obleke

površnike, suknje in vsa v to stroko spa-556 dajoča dela izdeluje I. KURILJ, modni salon, Ljubljana (Turjaški) Novi trg 1. Angleško in češko blago v zalogi. Uradnikom p pust in eventuelno na odplačilo.

Sport

Nedeljski nogomet v Ljubljani.

Danes se v Ljubljani nadaljuje borba za točke Vse tekme se vrše na igrišču Primorja.

Od prvorazrednih se srečajo Ilirija s Hermesom ter Primorje s Svobodo. Tekme se odigrajo v naslednjem redu:

ob 8'30 Ilirija rez.—Hermes rez. nato Primorje rez.—Svoboda rez.;

ob 13'30 Jadran—Slovan, za tem Ilirija—Hermes in Primorje—Svoboda.

II. kolo prvenstva v Mariboru.

Danes se odigra v Mariboru II. kolo tekem jesenske nogometne prvenstva. Vršila pa se samo ena tekma in to med

I. SSK Maribor : SK železničar.

Tudi pri tej priliki bo »Maribor« nastopil ne kompletan. Igralec Priveršek je bil namreč od LNP suspendiran. Sicer pa nastopi »Maribor« z izjemo Priverška v najmočnejši postavi in ima precej izgledov za zmago.

»Železničar«, kateri je igral prošlo nedeljo proti Rapidu neodločeno, bo topot naletel na močnejšega nasprotnika, proti kateremu je potreben razen požrtvovalnosti tudi nekaj tehničnega znanja.

Po zadnjih tekmah sodeč, obetata moštvi prdati lep in zanimiv nogomet. Po zanimanju so deč, pa je ta tekma smali derby Maribora.

Tekma se prične ob pol 16. uri na igrišču »Maribor« v Ljudskem vrtu. Sodnik g. Cim perman iz Ljubljane.

V predtekmi ob pol 14. uri se srečata v prvenstveni borbi rezervi omenjenih klubov. Obtekmi se odigraja ob vsakem vremenu.

SK »Amater« : SK »Trbovlje«.

Prvenstvena tekma, za katero vlada veliko zanimanje med sportno publiko v Trbovljah, se vrši danes v nedeljo na igrišču SK Amaterja točno ob pol 4. uri popoldne. Veletni prvak v Trbovljah SK Amater je dobro moštvo, ki ima v svoji sredini izborne igralce in kot celota predstavljajo najboljši provincialni klub na Posavju. — V letošnji sezoni je odigralo moštvo Amaterja nekaj lepih in častnih tekem z lepim rezultatom nad ljubljanskimi klubi. — Tudi moštvo SK Trbovlje se je v letošnji sezoni mnogo izboljšalo posebno napad, in tekma se bo vršila v znamenju borbe za čast, kdo bo prvak Trbovelj.

Zborovanje sportnih zdravnic

V zvezi z zborovanjem nemških zdravnic, k se je vršilo od 3.—5. septembra v Dresdenu so zborovale tudi sportne zdravnice. Pri tej priliki so se obravnavala važna vprašanja ženske telesne vzgoje. Ga. dr. Wolf je v svojem predavanju »Gimnastika kot zdravilno sredstvo« ginekologije razlagal vzroke bolečin v križu ki čestokrat izhajajo iz nepravilnega držanja in se morejo odstraniti s pravilno telovadbo. Tudi krvni zastoj in njegove posledice ter razne druge ženske nadloge se izlečijo z gimnastiko. — Razne strokovnjakinje so zagovarjale sport in celo svetovne tekme. Vse so si bile edine v tem da je ravno ženska, ki je v veliki večini polkricov obsojena na sedenje ali stanje na enen mestu, potrebna smotrene telovadbe, da zadob njeno telo dovolj odporne sile, ki jo potrebuje v nejnih funkcijah kot mati. — Zborovalke so sklenile delovati na to, da se kolikor mogoče omejujejo tekme sportašic, ker se pri teh radprekoračijo dopustne meje; posebno bodo pa zile, da se v tem smislu zavarujejo dekleta iz pod 18 let. Obračale bodo tudi pažnjo na sportašice z ozirom na njihov polkric ter skušale prteoh usmeriti telovadbo tako, da se ž njimi poprevi telesni nedostatki, ki izvirajo iz njihoveg polklica.

Ga. dr. Dütznar iz Kölna je obravnavala telesno vzgojo polklicnih učenk, kar se vse preve zanemarlja; z bogatim materijalom je prikazal tipične telesne nedostatke stoječega in sedečega polklicnega dela ter je pokazala nove smeri v telesno ojačenje polklicnih učenk. Končno j omenila, da bi se morale oblasti nekoliko več pobrigati za zdravstveno vzgojo v polklicnih šolah.

Žensko ročno delo na naših šolah

Mislil, da je ni matere, ki ima ali je imela šoloobvezno hčerko in da je ni učiteljice, ki bi ne prišla do spoznanja, da je reforma pouka v ženskih ročnih delih na naših osnovnih šolah neobhodno potrebna.

Učna snov je neprimerno razdeljena in v mnogem pomanjkljiva. Kot glavno napako je smatrati to, da se deklice uče že v prvem razredu pletenja, t. j. tehnike, ki spada brez dvoma med najtežje in najbolj komplicirane izmed vseh tehnik, ki se podučujejo na osnovnih šolah. Koliko muke imajo otrok, učiteljica in mati predno z združenimi močmi dosežejo tako daleč, da zna otrok držati igle v rokah in da napravi prve petlje! Koliko muke in koliko časa je treba, da otrok splete nekaj, kar bi bilo čemu podobno. Pa se še najdejo nerazsodne matere, ki otroke silijo, da jim plete meterske brisače.

V drugem razredu se pletejo nogavice. Nogavice, ki jih po navadi nihče ne nosi; tudi je gotovo, da čez leto otrok nima več pojma, kako se pletejo nogavice. — Bil je torej ves ogromni trud zaman!

Za prvi razred bi bilo gnetenje ali šivanje lahkih vbovov s pestro prejšjo najprimernejše ročno delo. Mnogi zdravniki so celo proti vsakemu ročnemu delu v prvem razredu.

Pletenje nogavic naj bi se uvedlo šele v zadnjih razredih osnovnih šol; morda ne bi bilo naporno, ako bi se v enem letniku pletla nogavica, v naslednjem pa podpleta stara nogavica, česar bi se morala naučiti vsaka ženska, posebno na kmetih in

kar danes ne zna nobena učenka po dovršeni osnovni šoli.

Z ozirom na že upeljani rokotvorni pouk bi bilo priporočljivo, da bi se v šoli šivale oblekice za punčke. S tem delom, ki bi predvsem vzbujalo največje zanimanje, bi deklice pridobile osnovni pojmi o krojenju, vzgojile bi si okus in praktični smisel. Obiskala sem pred par leti slovaško šolo, kjer so mi deklice dale v spomin — punčko iz cunj, oblečeno v lepo izdelano slovaško narodno nošo! Velike važnosti bi to bilo pri nas tudi z ozirom na tozadevno terminologijo, da bi končno izginili razni »drukerjci«, »heftanjer«, »štukanec« itd., izrazi, ki jim niti naša inteligentka ne najde slovenskega nadomestila.

Krpanje bi moralo zavzemati važno mesto.

Odločno premalo se pri nas goji kvačkane, kar je treba le obžalovati. Kvačkane čipke so trpežne in lepe, novejši vzorci niso niti toliko zamudni, kvačkana volnena obleka je pa posebno za deco velike važnosti.

V zadnjih razredih osnovne šole bi bilo na mestu blagovnanstvo. Dekleta naj bi se učila spoznavati razne tkanine, razločevati volno od bombaža, platno, svilo itd.

Napisala sem kot lajik par misli o ročnih delih, ki so potrebna v vsakdanjem življenju; naloga strokovnjakinj je, da se pogloblje v to vprašanje in ustvari sistem pouka ročnih del, po katerem bi s čim manjšo muko dospeli do čim večjih rezultatov.

Kongres jugoslovanskih dipl. sester

se je vršil začetkom julija v Beogradu. — Društvo je še mlado: ustanovljeno je bilo lansko poletje v Zagrebu in je član Jugosl. ženskega Saveza in Internac. Sesterskega Udruga, kamor je bilo sprejeto na slovesen način na kongresu v Montrealu v Kanadi 6. julija 1929. Sedež društva je v Beogradu, ima pa svoje sekcije po banovinah. Že prej so obstajala posamezna društva v Ljubljani, v Beogradu in Zagrebu, ki so se stmelila v eno in se razdelila v sekcije.

Diplomiranih sester je šele okrog 190. Razmeščene so po posameznih inštitucijah po vsej državi, kjer orjejo ledino za široko zasnovano delo, ki naj bi prekrivalo življenje našega naroda in dvignilo njegovo zdravstveno kulturo do najvišje stopnje. Sestre hočejo delovati zavestno, roko v roki z zdravniki, ki so ustanovitelji in učitelji sestretva; pospeševati hočejo lastno vzgojo in izobrazbo ter s tem izpopolnjevati tako važne naloge ženskega dela in življenja.

Požrtvovalno delo sester je v širših krogih našega naroda še malo znano. Beležimo z zadovoljenjem, da nam Slovenke delajo čast ravno v tej panogi, ki je ženski najprimernejša, in so bile že mnoge odlikovane. Želimo mladim organizacijam mnogo uspeha; naj bi nudila svojim članicam vse, kar od nje pričakujejo; naj bi jim bila v pravo oporo pri njihovem požrtvovalnem in trudopolnem delu, ki ga vrše v korist najbednejšega dela našega naroda.

Naše ženske organizacije v Ameriki

Pre nami leži septembarska številka »Zarje«, glasilo »Slovenske ženske Zveze v Ameriki«, ki izhaja v Chicagu. V tem zvezku so objavljena Zvezina pravila, ki so precej obširna in skrbno sestavljena. Dve točki ste posebno vzbudili moje zanimanje in sicer:

»Člen III. Članstvo in podružnice.

1. V Slovensko žensko Zvezo se sprejemajo žene in dekleta jugoslovanske narodnosti, ki so praktične katoličanke, lepega moralnega vedenja in pri dobrem zdravju. Biti morajo 15 let in ne več kot 55 let stare.

Zakaj so iz organizacije izključene žene, ki niso »pri dobrem zdravju«? Morda zato, ker organizacija skrbi tudi za pogreb svojim članicam? Saj je vendar jasno povedano v členu VII. pod 1. a) da plača organizacija umrli članici šele po preteku enega leta od časa pristopa 50—dolarjev in pod b) po preteku dveh let od časa pristopa 100—dolarjev. Organizacija je torej zavarovana proti eventualnosti, da članica umre pred pretekom enega leta od časa pristopa. Iz nobenega ostalih členov društvenih pravil ni razvidno, zakaj sprejema ženska organizacija samo zdrave članice in odklanja bolehnice, t. j. ravno tiste, ki so najbolj potrebne zaščite in opore.

Dalje: točka 5., člen XIV. o uradnem glasilu pravi: »Glasilo naj se tiska deloma tudi v angleškem jeziku, da ima zastopstvo mladina.« To je tista mladina, ki ne razume jezika svojih mater.

In te matere so sestavile program prosvetnega odseka svoje organizacije takole:

»Prosvetni odsek ima nalogo širiti kulturo in izobrazbo s tem, da skrbi za:

a) Predavanja in dobre dramatične predstave;

b) poduk o pridobivanju ameriškega državljanstva;

c) dobre, našemu članstvu koristne knjige in drugo štivo.

d) ima nalogo skrbeti za reklamo »Zvezec«.

V oskrbi ima tudi Zvezino glasilu.

Na pouk materinščine za svojega otroka se slovenska mati v Ameriki ni spomnila.

Tudi ni v vseh dolgih pravilih in v vsem listu niti enkrat omenjena stara domovina, ni omenjena želja, da bi otrok slovenske matere v tujini spoznal in vzljubil zapuščeno domovino svojih prednikov.

Je li Amerika tako daleč, da tja še ni prodrl glas o slovenski materi, ki se ne plaši zanikanja niti ponižanja, da celo ječe, ki ji preti zato, ker uči svojega otroka čititi slovensko besedo? Ali ameriška žena nič ne ve o tem, da žive še nekeje matere, katerih sinovi, cvet slovenske mladine, žrtvujejo svoje mlado življenje iz ljubezni do svoje domovine?!

Ali se moremo morda vprašati: kaj si zagrešila, domovina, nad svojimi sinovi, da te s tako lahkoto pozabljajo?

Razgled po ženskem svetu

Nov poklic za žene. Te dni je bil sprejet zakon o notarjih, glasom katerega smejo biti nastavljene za notarje tudi ženske pravnice. Pogoji so: starost 30 let, jugoslovansko državljanstvo, dovršene pravne fakultete, pet let praktičnega dela, od teh najmanj dve v notarski pisarni in eno na sodišču ter sodnijski ali advokatski izpit. — Novi zakon stopi v veljavo po dveh mesecih, v Srbiji pa, ko izda minister pravde posebno naredbo.

Na konferenco balkanskih držav, ki se bo vršila od 4.—12. oktobra v Atenah po inicijativi »Internacionalnega urada za mir« v Ženevi pošlje vsaka balkanska država po 10—13 delegatov, med temi ena ženska in sicer ga. dr. Mi-

lica Bogdanović iz Zagreba, kot namestnica preds. Alijanse ženskih pokretov, katere je zadržana vsled bolezni. Konferenca se bo bavila s kulturnimi in pridobitvenimi vprašanji, delegacije bodo obstojale iz gospodarjev kulturnih in socialnih delavcev.

Dela g. dr. Ksenije Atanasijević so prevedena že na češki, bolgarski, nemški in holandski jezik. Gdč. Atanasijević je filozofka ter je znana po svojih mnogobrojnih in odličnih delih ne samo v naši domovini, marveč daleč preko naših mej.

Važno priznanje. G. prof. Danilo Vulović je izdal pregledno učno knjigo za zgodovino za VII. in VIII. razred, v kateri omenja — prvičkrat na takem mestu — tudi delo žen, ter povdarja važnost njenega sodelovanja in blagodejni vpliv, ki ga imajo žene na družbo. Naslov knjige se glasi: »Opšta istorija novega veka«; namenjena je višjim razredom srednjih šol.

Slikarica Lucija Buhmeister-Kučera je nedavno umrla v Parizu. Umetnica je bila rojena v Estlandu ter je absolvirala slikarsko akademijo v Petrogradu in v Dresdenu. Poročila se je z zagrebčanom Vlahom Kučera ter si je preselila v Zagreb. Pred petimi leti je priredila kolektivno razstavo, kateri sta kritika in občinstvo zelo toplo sprejela. Kot članica »Kluba upodabljalovih umetnic« je razstavila na I. pomladanski razstavi v Beogradu l. 1929. nekaj svojih del, od katerih je kupil eno Nj. Vel. kralj. V preteklem letu je z velikim uspehom razstavila v Londonu. Pred tremi meseci se je umetnica podala v Pariz, kjer se je zdravila v nekem sanatoriju, toda bilo je že prepozno.

„ELITE“ d. z. o. z.

LIUBLJANA, Prešernova ulica 9

prodaja damske, moške in deške konfekcije.

Na drobno! Na debelo!

Prvovrstno izvrševanje po meri! 560

Klub gospodinj, ki ne kuhajo ob nedeljah

V Zlinji na Moravskem se je ustanovil klub gospodinj, ki nočejo kuhati v nedeljah. List »Uspehi« poroča, da zlinjske žene vztrajajo na tem, da imajo ravno tako pravico do nedeljskega počitka, kakor moške, saj jih njihovo delo v gospodinjstvu med tednom in skrb za otroke ravno tako izčrpa in utruje, kakor njihove so-proge poklicno delo, ki je šestkrat mnogo lažje od ženskega dela v gospodinjstvu.

Pisalni stroj na angleškem dvoru

Ko je bil l. 1888 vpeljan pisalni stroj v angleškem zunanjem ministertvu, je sporočila kraljica Viktorija markizu Salisburyju, ki je zakrivil to novotarijo, da smatra pisanje na stroj kot pomanjkanje spoštovanja do osebe, kateri se piše. Sedanja angleška kraljica pa pusti pisati vso svojo korespondenco na stroj in sicer ji piše ena izmed dvornih dam, lady Hamilton. Ta pripoveduje, da se je tekom njene prakse zgodilo samo parkrat, da je kraljica lastnoročno napisala pismo.

Najgrše žene

Francozinja Claudine Pohaire se ponaša s tem, da je najgrša žena na svetu. Naravnost ponosna je na svoja široka usta, na svoje majhne, bo-deče oči in na svoje neznačno telo. V nekem procesu proti nekemu lastniku avtomobila, ki jo je povozil, je zahtevala veliko odškodnino, ker je baje tedaj izgubila nekaj svoje grdo-be, o kateri trdi, da je naravnost klasična. — Nič manj ponosna na svojo grdobo je Angležinja Mary Ann Bevan. Ima dolg in suh obraz, ki se zdi neprestano srdit in žalosten, vsled česar jo je neki cirkuški ravnatelj angažiral kot klovn. Komaj se prikaže v cirkusu, izzove cel orkan

Novi jesenski modeli

Popoldanski kostim iz baržuna. Kratka jopica je ukrojena po životu ter zapeta z enim samim gum-bom; krilo je, kakor jopica, zvonasto ukrojeno. Ovrtnik in zapestnice so iz naravnega lisičjega krzna. Kapica iz enakega baržuna.

Komplet iz vzorčastega baržuna. Jopica ima tričetrtinsko dolgost ter je opremljena z ovrtnikom v obliki kepa. Kep, jopica in krilo so obrobljeni z ozko, gladko volano. Obleko spopolnjuje mal kožuhočinast ovrtnik in enake zapestnice. (Slika levo.)

Jopica iz temnordečega satena s šerpo in vezenjem.

Črn listnat vzorec oživlja jopico iz bež svile. Jopica je ukrojena tesno po životu in obrobljena z enobarvnim svilo ter ima enak pas. (Slika desno.)

Novosti za damske plašče pravkar došle!

A. & E. Skabernè
Ljubljana

smeha; ni ji treba, da niti izpregovori. Seveda ji ta posel nese. Tako se zna ženska okoristiti ne le s svojo lepoto, ampak tudi s svojo grdobo; poslednja je celo v toliko na boljšem, ker se ji ni treba bati, da bo kdaj izgubila svojo grdobo, kakor izgube krasotice svojo lepoto.

Posvetovalnica za notranjo opremo stanovanja in za stanovanjsko higijeno

Preteklo leto se je na Dunaju ustanovila Avstrijska zveza za stanovanjsko reformo, katere je sklenila ustanoviti posvetovalnico za notranjo opremo stanovanja in za stanovanjsko higijeno. Pri tej velevažni akciji bo sodelovala tudi Zveza avstrijskih ženskih društev in sicer so bile povabljene k sodelovanju: podpredsednica Zveze Gisela Urban kot zastopnica socialnodemokratskih ženskih organizacij, nacionalna svetnica Emmy Freundlich ter zastopnica katoliških ženskih organizacij, Gabriele Walter. Odbor ima naloge izbrati najprimernejše pohištvo, hišno orodje, perilo, stanovanjske okraske itd., za permanentno razstavo, ki bo priključena posvetovalnici. Posebna komisija bo raziskovala, če in v koliko so današnji hišni predmeti pripravi in smoteni ter bo dajala pobudo za iznajdbe novih predmetov v svrhu stanovanjske reforme in racionalizacije gospodinjstva.

Posvetovalnica bo prirejala ne le običajna predavanja o stanovanjski higijeni in opremini, marveč se bo predavalo tudi v radiju. Razpisovale se bodo nagrade za načrte za moderno, smotno pohištvo s posebnim ozirom na nemovite kroge. Predvsem pridejo v poštev trije tipi stanovanja: 1. enoprostorno stanovanje za zakonski par brez otrok, obstoječe iz predsobe in sobe s kuhinjskim prizidkom, 2. dvoprostorno stanovanje za zakonski par s enim otrokom, obstoječe iz predsobe, stanovanjske kuhinje in spalnice in 3. stanovanje za zakonski par s sinom in hčerjo, obstoječe iz predsobe, male kuhinje, spalnice ter dveh kabinetov.

Posvetovalnica je bila vsestransko simpatično pozdravljena, ker se od nje pričakuje, da bo s praktičnim delom in potom nazornega nauka širila in utrjevala nove, zdrave stanovanjske ideje. Posebno je razveseljivo, da so se k tej instituciji pritegnile tudi žene, kar priča, da čedalje bolj prodira spoznanje, kako koristno je sodelovanje žene v vseh panogah praktičnega življenja.

Ko čitamo tako poročilo iz tujine, moramo nehoti misliti na prilike pri nas, kjer se toliko zida, pri tem pa toliko greši proti vsem pravilom smotrenosti in higijene in to v prvi vrsti po krivdi naših neukih gospodinj. Da navedemo samo en primer: v navadni hišici je kuhinja s štedilnikom, na katerem so vsi vidni kovinski deli medeni; iz kuhinje pa vhod na ravnost v stranišče brez vode in brez okna. In to je mogoče v beli Ljubljani v l. 1930!

Ivan Maklič:

Ubranost

Pretiho in mirno
pod mroči večer
v temo neprodarno
usiplje se mir.
Pretho in mirno
tam zvezde gore
in v srce mi verno
svetlobo rose...

Radivoj Rehar:

Palček Močeradar

Pravljica za najmlajše.

Svoje dni po naših gozdovih še ni bilo tako dolgočasno, kakor je dandanes. Poleg velikih zveri so živela v njihovih skrivnostnih sencah, duplinah in goščavah prečudovita bitja. Kdo še ni slišal o divjih možeh in o divjih ženah, o vilah, rojenicah, gozdnihih deklicah, škrtatih in palčkih. O vseh teh in drugih čarobnih bitjih ste

že slišali in čitali. Pa vendar stavim kar hočete, da o palčku Močeradarju še niste izvedeli niti besedice. In je vendar tudi on živel. Zakaj pa tudi ne bi? Če so se po gozdovih smele nemoteno sprehajati najrazličnejše prikazni, ki so često bile tudi hudobne, vsaj pravljice nam tako pripovedujejo, da je enako pravico jezdit na svojem črnožoltem močeradu tudi palček Močeradar.

Svojevrstno, drugim svojega rodu čisto nič podobno bitje, je bil ta palček Močeradar. Kadar je zajezdil svoje črnožolto živinče in se odpravil na pot čez drn in strn, so se vse zlobne prikazni naglo poskrile, kajti nič rade se niso ž njim srečale. V črne bukve je namreč zapisoval vsa njihova zla dela, in če tega ne bi bil delal, tudi mi danes o njih ničesar več ne bi vedeli. Kakšne so bile tiste storije, ki jih je palček Močeradar v svoje črne bukve zapisoval, naj vam pa pove ena sama, ki sem jo bil našel napisano na izgubljenem njegovem listu, ki se je bil nekoč, Bog vedi kdaj, odtrgal od platnic in obležal pod sivo skalo za tretjo goro.

Jezdil je palček Močeradar nekega dne svoje črnožolto živinče, krepko je držal uzde v levi, v desnici pa tenko palico, s katero je drezal žival, kadar se je polenila in ji ni več bilo do poslušnosti. Pa je prijezdil do zelene jase in je zagledal hudobnega škrtata Rdečekapca, kako je prav tečaj spremenil ubogo deklico, ki se je bila izgubila v gozdu v ostudno kačo. In glej:

Armin Arwing:

Kako je Mačkov Janez prvič in zadnjič ribe lovil

Pravili so jim pri Mačkonovih, ker je bil menda neki njihov praded znal tako spretno mijavkati, da je lahko opravljal mačji posel v svoji hiši, in sicer tako dobro, da ni bilo niti najmanjše miške nikoli v njej. In so mu bili zrekli »Mačkon« ter se je to ime držalo njegovega rodu tja naprej š do četrtega kolena. Mačkovega Janeza pa je to strašno jezilo in je bil vselej rdeč ko kuhan rak, ko se je včasih oglašil za njim zategli »mijav-mijav« vaške dece. Ni mogel nikdar razumeti, kako naj pritiče ta pridevek njemu, ki se je bil namenil, da postane gospod. Ne morda tisti »gospod«, ki mašo bere in zakramente deli, ampak učen in lepo opravljen gospod, ki denarcev služi na cente z delom peresa, da jih lahko deli po mili volji na levo in desno, ne da bi kdaj vprašali: »Odkod naj vzamem?«

In tako se je zgodilo, da je Mačkonov Janez prišel z dežele v mesto, da si v šolskih klopek nabere potrebne učenosti, iz katere bi pozneje v življenju »denarce koval«, kakor lepo pravi naš pesnik. Prišel je bil v Trst v mesto, o katerem je bil že nekaterikrat bral v šolskih bukvah. A se Mačkonov Janez nikakor ni mogel sprijazniti s tem Trstom, kakršnega je videl v resnici, ampak želel si je onega drugega

naglo ko bi trenil, je bil pri njem, ošvrknil ga s svojo šibico in — škrt sam je postal kača. Kača-deklica je pa po njegovem usmiljenju zopet bila deklica in še vse škrtove zlatnike in dragulje je dobila v dar. In ko je vse to opravil, je palček Močeradar brž vzel svoje črne bukve in je vanje zapisal to zgodbo, to svoje dobro dejanje.

Tako je na svojem črnožoltem živinčetu prejezdil vse gozdove in dolga stoletja in popravil stotisoče hudobij in krivic. Pa je — moj Bog, koga naposled ne bi — tudi njega nekoč doletela zla usoda. Dogovorili so se vsi hudobni, zbrali se skupaj in odposlali k palčku Močeradarju kuščarja Zelenca. Spreten kot je, se je kuščar Zelenec splazil pomoči v palčkovo domovanje, ukradel mu čarovno šibico in uzde in odbežal. Brez šibice in uzd je pa bil palček Močeradar brz moči in z lahkoto so ga hudobni prebivalci gozdov umorili. Ostali pa so kljub temu še vedno v živili začarani in kdo ve, ako kdaj srečate gada, modrasa, kuščarja, ali kako drugo tako žival, kdo ve če ni začarani škrt, davji mož ali kdorsibodi iz te družbe? Palčkov močerad pa se še vedno ne more potolažiti. Še vedno išče svojega gosnodarja. Po dežju včasih ga sami lahko vidite, kako se žalostno plazi iz grma v grm.

Pesmi o kraljeviču Marku

Prevaja Radivoj Rehar.

I. Kraljevič Marko in spor o carstvu.

Zbrale so se štiri silne vojske,
zbrale so na Kosovem se polju
poleg bele samodreške cerkve
prva vojska kralja Vukašina,

druga vojska Uglješa, despota,
tretja vojvode, junaka Gojka,
carjeviča Uroša četrti.
Pravdajo se med seboj za carstvo,
hočejo drug drugega pobiti,
s pozlačenimi pobosti noži,
a ne vejo, kdo dobi naj krono.
Trdi Vukašin, da je njegova,
krati Gojko mu do nje pravico,

Trsta, ki si ga je bil, sanjajoč včasih na paši, sam sezidal z bujno domišljijo. Njegov Trst leži ob širokem morskem bregu in so v njem hiše vse od belega mramorja, tu pa tam prevlečene z zlatom in biserjem, ki so ga že od pradavnih časov vozili vanj neustrašeni mornarji. Solnčni žarki se odbijajo od tega neizmernega bogastva, prelivajo se ko blesteči trakovi nad penečim se

morjem... da, to morje? To morje je večno razburkano, valovi visoko, ko da bi se kupčila gora na goro in po njem plešejo ogromne jadrnice, ki jih vodijo kapitanji — junaki. Z ožganimi, od viharjev razbičanimi obrazi, pa ti motrijo divjanje pod seboj in dajejo z grmečimi glasovi svoje ukaze.

Tam spodaj, v šumu in hrumu razsrjenih voda, pa preži večna nevarnost! Črni so mi ostrozobati žrel, ogromni kiti, prekopčavajoči se po gladini ko sive plahte in lačni morski psi, tuleči ko volkovi, vsa ta strašna golazen se mota in pleše po obširni morski luki in čaka željno na svoj plen. —

Tak je bil Trst, ki si ga je bil spravljal

oporeka Uglješa obema.

Uroš, carjevič, samo je tiho;
on, slaboten, se v prepir ne meša,
ker ne sme se radi močnih bratov,
bratov silnih, treh Mrnjavčevičev.
Pa napiše kralj Vukašin pismo,
pošlje ga po naglem slu-junaku
daleč v Prizren, daleč v mesto belo,
do duhovna višjega Nedeljke;
kliče tja na Kosovo ga polje,
da razsodi, kdo dobi naj carstvo:
on poslednji carja je mazilil,
on poslednji ga je izpovedal,
on edini hrani vse postave.
Brat Uglješa drugo piše pismo,
piše pismo, naglo sla pošilja
daleč v Prizren, daleč v mesto belo
do duhovna višjega Nedeljke.
Hrabri Gojko tretje piše pismo,
i on pošlje ga po slu-junaku.
Zadnji šele se odloči Uroš,
zadnji piše pismo, pošlje slugo.
Pisma pišejo tako vsi štirje,
pošljejo po svojih sleh jih urnih,
a vsi tajno, da nihče ne sliši.
Pa sestanejo se sli vsi štirje
v Prizrenu, v prelepem belom mestu,
tam v Nedeljkovih bogatih dvorih,
a ne najdejo doma duhovna:
v cerkvi služi jutrnjo daritev,
k Bogu moli jutrnjo molitev.
Hrabri sli, junaki nad junaki,
urni bolj ko veter na planini,
merjenega ne gubijo časa;
v cerkve svoje napodijo konje,
biče v roke vzamejo pletene,
ž njimi popa bijejo Nedeljke:
»Hitro pojdi, svečenik Nedeljko,
tja na ravno Kosovo nam polje,
da razsodiš, kdo dobi naj carstvo.
Ti poslednji carja si mazilil,
ti poslednji si ga izpovedal,
ti edini hraniš vse postave.
Sicer glavo boš izgubil svojo!
V grenkih solzah svečenik jim reče:
v grenkih solzah tole jih poprosi:
(Se bo nadaljevalo.)

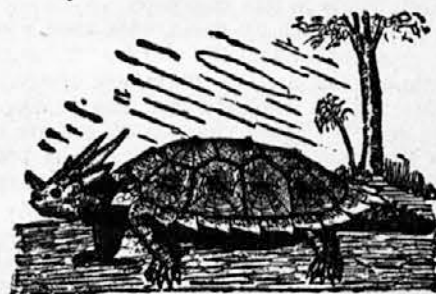
Predpotopne želve

Želva je svojevrsna žival. Vsa je pokrita z močnim roženim ščitom, ki ima samo šest odprtih, štiri za noge, eno za glavo in eno za rep. Želva je tedaj zelo podobna živi škatlji. Kadar zasluži nevarnost, se naglo stisne v svojo čudno trdnjavo; samo kadar je vse okrog nje mirno, nadaljuje svojo pot.

Želv poznamo več vrst. Pri nas goje tu in tam po vrtovih male želve, dolge samo 10 do 15 centimetrov. Drugod, v toplejših krajih, živijo dokaj večje; največje so pa morske želve. Te poslednje dosežejo dolžino enega metra, včasih celo še več in znajo izvrstno plavati. Love jih zaradi mesa in njihovih hiš, ki dajejo znano želvovino.

Nekoč, v pradavnih časih, so pa živele še veliko večje želve. V Avstraliji so na primer izlopal okostnjake želv, ki so bile od gobca do konca repa dolge 3 do 5 metrov; glavo so imele pol metra široko, na njej pa vse pol-

no rogov, ostrih kakor sulice. Bile so tako močne, da bi na njihovih hrbtih lahko jahali najtežji ljudje. Tako ogromno želvo, ki so ji dali latinsko ime »megalania«, vidimo tudi na naših slikah. Gotovo bi se je prestrašili, ko bi jo danes kje srečali?

ogromne želve pa niso zvele samo v Avstraliji. Tudi Južna Amerika, Afrika, Indija in druge dežele so jih imele. Kakor mnoge druge ogromne živali, tako so tudi te želve izumrle. Dandanes vidimo samo po velikih prirodoslovnih muzejih njihove ščite, ki jih stoletja niso mogla uničiti. Njihove potomke so pač majhne in pohlevne živalice.

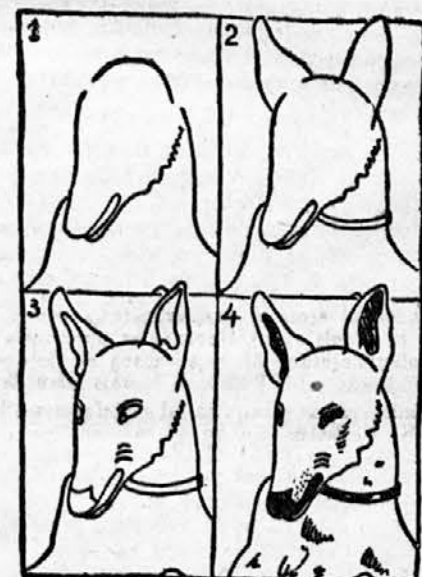
Uganka

R. R.

Vstaja rano, zgodaj hodi spat,
ko pa ni ves dan ga na spregled,
ves je svet s temačnostjo prežet,
včasih joče še nebo takrat.

Rešitev uganke v zadnji prilogi: gramofon. Uredništvo je tokrat prejelo 18 rešitev, med temi jih je bilo 7 z rešitvijo »radioc«. Ker se uganka res lahko nanaša tudi na radio, ne le na gramofon, smo upoštevali tudi te. Nagrado je žreb določil Ludviki Lešnjakovi v Studencih pri Mariboru. Rešitve današnje uganke sprejema uredništvo mladinske priloge »Jugoslovana« v Mariboru, Aleksandrova c. 24., do srede 8. oktobra opoldne.

Kako narišeš pasjo glavo?

prav niti resnična ni bila, kakor se je pozneje izkazalo. Pa kaj je to? Da je le bila lepa in strašna!!

Tam daleč, nekje na bregovih Atlantskega morja se je bila odpravila nekoč družba ribičev daleč v ocean na ribji lov. Lovili so dan in noč, da se jim je po dolgem času spet enkrat zahotelo trdne zemlje. Pa so se nakupčili na nebu črni oblaki, veter je zapihal in razpenil morsk gladino; nastal je vihar. Barko je neslo in neslo, ker je bilo krmilo odpovedalo, in jo je po sedmih dneh in nočeh zagnalo na neznan breg. Upehani ribiči so s poslednjimi močmi poskakali iz nje ter jo z naporom zadnjih sil izvlekli na suho. Treba ji je bilo popraviti dno, ki je že puščalo vodo! Zeblo jih je in lačni so tudi bili. Hrane pa niso imeli več, ker jim je bila že pošla. Pokrajina pa, od kateri so pristali, jim je bila tuja. Zdelo se jim je neobljudena in so zato sklenili, da jo morajo preiskati. In sta se dva ribiča odpravila, da poiščeta za lovsko družino kjer si bodi ka za pod zob. Vse jutro ju ni bilo od niker nazaj in so že preostali mislili, da sta se kje zgubila. Pa se v poznem popoldnevu naenkrat prikazeta ribiča-lovca na pobočju samotnega hriba. Veliko je bil začudenje vseh, ko sta par minut nato zaglala pred nje ubito žival, ki ni bila srna in niti koza. Ali glad je bil tako hudo da niso kar nič pomišljali! Odrli so živa in sklenili, da jo kar na raznju speko (Dalje prihodnjic.)

Cerkiško jezero in Planinska kotlina

Prebivalci Planinske kotline so mnenja, da je bila vzrok zadnje velike poplave na Planinskem polju v prvi vrsti tudi okolnost, da so začeli z regulacijo Cerkiškega jezera, zlasti ker so tam očistili in poglobili požiralnike, ki sedaj vodo hitreje sprejemajo in odvajajo dalje proti Planini, kjer zopet z vso elementarno silo izbruhnejo vse pod zemljo se zbirajoče vodne mase na dan. Planince so bili zato nekam nejevoljni ter so povdarjali, da bi bila potrebna tudi regulacija Unca.

Mnenje planinskega prebivalstva ne drži. To nam kaže zlasti račun o ogromnih masah vode, ki se je za časa povodnji iz Cerkiškega jezera odtekala v podzemeljske rove.

Tako nam vodomer, postavljen pri požiralniku Vodonos pri Dolenjem jezeru, prikazuje, kako je voda naraščala in kako je zopet začela padati. Stanje je bilo naslednje:

Dne 10. avgusta 0'0 (suh, voda samo v strugi), dne 11. avgusta 0'50 m, dne 12. avgusta 0'60 m, dne 13. avgusta 0'64 m, dne 14. avgusta 0'70 m, dne 15. avgusta 1'35 m, dne 16. avgusta 1'62, dne 17. avgusta 1'75, dne 18. avgusta 1'75, dne 19. avgusta 1'70 m, dne 20. avgusta 1'60 m.

Ti podatki so prav zanimivi. Kažejo kako je voda naraščala v dneh najhujših nalivov od 11. do 16. avgusta. Pribiti pa je treba, da voda pri teh nalivih in poplavah ni dosegla Velike Karlovice, ki jo sedaj čistijo in urejajo, marveč je odtekala samo po strugi.

Merjenje množine odtokajoče se vode v strugi pred Veliko Karlovo dne 20. avgusta t. l. pri vodostaju na vodomeru: 1'60 m! Profil struge: 7'0 m širine, globočina vode 1'5 m, torej ploskev (pl) 7'0 x 1'50 = 10'50 kv. m, brzina vode je bila 0'9 m na sekundo.

Nastane zanimivo vprašanje, koliko je vode odteklo pri Veliki Karlovi v eni sekundi! Množina odtokajoče se vode je produkt iz ploskve in brzine. V konkretnem primeru 10'50 x 0'9, torej se je pri Karlovi odtok v podzemlju v eni sekundi 9'45 kub. m vode.

Pri najvišjem stanju vode (1'75 na vodomeru) je odtekalo po istem računu 10'40 kub. m na sekundo.

To je jasen dokaz, da ta mala množina vode ni bila edini pravi vzrok veliki povodnji v Planini. Seveda se je voda odtekala tudi skozi druge požiralnike, kakor skozi: Narte, Kamenje, Svinjsko jamo, Malo Karlovo in Rakovski mostek, ki so stali glede visoke vode neizpremenjeni.

Opomniti je treba, da je bilo Planinsko polje že poplavljen, predno je dospela visoka voda na Karlovo, kakor to očitno kaže trde.

Pravi vzrok zadnje povodnji v Planini Pravega in glavnega vzroka zadnji veliki povodnji v Planini je treba iskati povsem drugod, tam na drugi strani naše meje, kar morajo Planinci dobro vedeti. Mala Hotenka, neznanen položec, je bruhala ogromne mase na dan. Hotenka pa je pač v zvezi z Pivško planoto.

Ogromne mase so odtekle

Koliko vode je odteklo iz Cerkiškega jezera pri zadnjih nalivih v avgustu? To nam pokaže naslednji preprost račun.

Most na prelazu Dolenje jezero—Goričica ima odprtino 14'8 m, globočina vode je merila dne 20. avgusta 3'48 m, srednja brzina vode 1 m na sek. Množina odtokajoče se vode meri po zgorajšnjem računu 14'80 x 3'48 x 1, to je 51'50 kub. m na sek. Dan ima 86'400 sekund, na sekundo odteče 51'50 kub. m, torej v 24 urah

86'400 krat 51'50, to je 4'449'600 kub. m ali okroglo 4 in pol milijona kubičnih metrov, odnosno 4 in pol milijona hl.

V času med 19. in 20. avgustom je padel nivo vode na Cerkiškem jezeru za 10 cm. Ob tem stanju vode meri poplavno ozemlje okoli 1200 ha ali 12'000'000 kv. m. Odteklo je torej v tem času

(24 urah) 12'000'000 krat 0'1 to je 1'200'000 kub. metrov vode.

Če primerjamo to množino vode z odtokom pod mostom na prelazu, dobimo razliko 4'449'000 manj 1'200'000 to je 3'249'000 kub. m.

Ta razlika nam torej dokazuje, da je že toliko vode priteklo v Cerkiško jezero in obratni račun nam pokaže, kolik je bil v tem času dotok na sekundo, namreč

3'249'000 : 86'400 to je 37'48 kub. m na sek.

Dne 18. avgusta je stala voda na isti višini, kar je dokaz, da je bil v tem času dotok v Cerkiško jezero enak odtoku.

Pri sedanjem stanju poplave odvajajo vodo še sledeči vertikalni požiralniki (na dnu Cerkiškega polja): Levišča, Retje, Velika in Mala Ponikva, Vodonos in Rešeta, ta voda pa se ne odteka na Planinsko polje.

Koliko je meseca avgusta padlo dežja, ni mogoče natančno dognati, ker ni zadetnih meteoroloških podatkov na razpolago. Omenjamo samo, da sta vremenski postaji v Starem trgu pri Ložu in v gradu Snežnik beležili padavine za loško dolino, s katere se vse vodovje zlije v Cerkiško jezero. Vremenska postaja je beležila od 11. do 15. avgusta naslednje padavine: 12. avgusta 17'1, 13. avgusta 65'7, 14. avgusta 0'9, 15. avgusta 5'4, 16. avgusta 28'9 mm, torej v času najhujših nalivov skupaj 119 mm. Vremenska postaja v gradu Snežnik pa je beležila, da je v času od 1. do 16. avgusta padlo 106'7 mm dežja.

Zdravniška posvečovalnica

G. A. R. v T. Maščoba, katero prevzamemo iz hrane za vzdrževanje ravnovesja v telesu, odnosno v presnovi, velja tako uporabiti, da stoji uvoz in poraba v primerem razmerju. Seveda se pa tudi druge vrste hraniv pretvarjajo do gotove meje v maščobe. Kar je pa v tej bilanci preveč, naloži telo »plodonošnost« v posebne maščobne depoe. Take, toda ne prevelike rezerve, so v gotovih primerih kaj dobrodošle, n. pr. o priliki kakšne infekcijske bolezni, združene z visoko vročico, ko bolniku nedostaja apetita, ali vobče pri dolgotrajni, telesne moči trošečih bolezenskih procesih. Kako se posebno pri ljudeh, ki so nagnjeni k zadrževanju, ta tesavracija masti prekomerno razraste, nam kaže vsakdanje opazovanje. Par koščkov sladkorja preko potrebe vsak dan snedenih, se zdi malenkostno, ali vrček piva, peciva ali masla. Toda toliko kalorij je le vsak dan preveč in koncem leta se je iz neznanih gramov narastlo po 10 kg in tudi še več. Kadar je po tem debelušnik dosegel to težo, mu nič ne pomaga, če prične »redno« živeti, ker maščobna zaloga ostane intaktna. Če jo hoče odpraviti, mu ne preostaja drugega, kakor da jo načne in jo polagoma prav tako konsumira, kot jo je nakopičil. To se pravi: živeti se mora od nje, ali po domače stradati mora in konsum še drugače zvišati: s prekomernim telesnim delom, hojo, telovadbo itd. Tu pa zopet nastane vprašanje, če sree to prenese, zlasti, ker je tudi to pogosto zatolščeno in nima več tiste sile, kot bi je imelo, če bi bilo zdravo. Vrh tega nima treninga in prenese manj napora, odnosno je izpostavljeno nevarnosti, da prenašlo omaga. Zato je treba pred nasilnimi razmaščevalnimi kurami vedno zopet in zopet svariti. Vsako tako raztolščevanje naj se vrši pod zdravniškim nadzorstvom.

G. M. A. v R. Brazgotina, tudi po operacijah, so včasih dalj časa občutljive, da celo lahko bole. Treba je torej takšna mesta vztrajno masirati s kakršnokoli maščobo. Maščobe, ki vsebujejo kot primes kak jodov preparat (jod, jodov natrij, jothion), pospešujejo resorpcijo.

G. V. B. v L. Brždas trpite na navadnih zajedavcih — iz podanega opisa posnemamo, da gre pri tej »strašni boleznici«, verjetno, za kaj drugega. Ti zajedavci se vam pogosto zaznoje, tako da nastanejo iz njih majhni tvorčki. Zajedavcev ne izkajate in ne maltretirate — ustroja, ki se ne da spremeniti! — ampak nalijte malo v lekarni kupljenegega bencina na kepico vate in si odrgnite z njo kožo na rahlo. S tem izgine večina »črnih pikic« s čela, lic, nosu in

krog ust. Če to napravite in opravite, vzemite drugo kepico vate, nakapajte nanjo dvadestotnega vodenčevega superoksida in pobelite z njim, kar je navzlic bencinu ostalo še črna. Zagnojkov ne stiskajte, to lahko postane usodopolno. Namažite jih čez noč z debelo plastjo iotolia in položite nanj morda košček čednega papirja.

G. P. S. v M. P.: To, kar se pri vas pojavlja, izvira lahko iz najrazličnejših vzrokov; tudi vaše mnenje ni izključeno, daš nekoliko neverjetno. Za kaj pa v izbiri gre, lahko določi samo strokovnjaško izvedena preiskava. Najboljše bi še bilo, če se odločite in odidete za nekaj časa v ljubljansko bolnico.

»Miric: V kozmetična vprašanja se lahko spuščamo samo, kolikor nam to dopušča prostor in če stoji še to v kaki zvezi z nego ali boleznijo kože, las itd. Na polje svedranja in kodranja las se pa res ne moremo spuščati, oprostite!

»Samosvoje: Anonimno. Koš!

G. V. v N.: Petrolej v manjših dozah ne smatramo za strupen, pač pa bencin. Oba, posebno poslednji, povzročata neke vrste pijanost. »Matik: Opisano ponašanje je psihogeno ali kakor navadno pravijo histeričnega značaja. Te vrste pojavi temelje na živčno-duševnem ustroju takih bolstnikov ter ostane lahko dolgo ali celo trajno prikriti, dokler ga ne izzove na dan kak navidezno malenkosten vzrok. Ustroja seveda ni mogoče odpraviti.

G. L. K. v F.: Zdravnik, po čegar ordinaciji vprašujete, se je naselil v Ljubljani. Njegov naslov lahko izveste v vsaki tukajšnji lekarni.

G. L. P. v P.: Takih krepilnih esenc in špiritov je nebroj. Poskusite si morda mazati lasišče s to-le tekočino: arnikove tinkture 10 gr, lavandulovega špirta 20 gr, vinskega cveta 200 gr. Tej zmesi še lahko pridate ali 1 gr strojne kisline ali 1 gr resorcina. S tem špiritom si 1 do 2krat na dan natrite lasišče. Če bi postali lasje radi razmaščenji prepušti, jih bo treba mazati s par kapljicami orehovega olja.

G. B. J. v V. N.: Očal si ne kupujte nikoli ne po lastni glavi, ne po nasvetu in izbiri raznih optikov. Očala naj vam zapiše kakor recept, po

Plašče

vse vrste — podložene s kožuvinno ali brez — dobite že od 260 do 1000 Din.

Odeje zelo lepe, dobite že od 150 Din naprej.

Šivilje dobite vse potrebščine, okraske, ovrtnike in druge drobnarije po zelo nizki ceni.

Železničarji za službene obleke in za plašče Vam nudim isto blago, kot ste ga prej od železnice dobivali. — Garantirano zelo trpežno.

Prepričajte se ter boste uvideli v solidnih cenah in trpežnem blagu!

L. Tomšič

Ljubljana, Sv. Petra c. 38
od postaje na levo — konec Resljeve o.

Andrej Dolinar moderno urejena parna pekarna

Ljubljana

vogel Bohoričeve ulice in
Šmarske ceste.

Vsem cenj. odjemalcem in naročnikom naznanjam, da sem popolnoma preuredil svojo pekarno.

Obenem priporočam cenj. občinstvu bogato izbiro raznega peciva.

točni preiskavi okulisti, ki edini more odločiti, kaka stekla so za vas. Za slabim vidom tiči pogosto očesna bolezen, pri kateri se vid sploh ne da popraviti z očali; mnogokrat pa tudi katera druga, katere en znak je poslabšanje vida in ki jo stoprav okulist odkrije. Torej brez odlašanja k zdravniku!

G. C. B. v O.: Lizol razje tkivo v tem hujši meri, čim bolj je koncentriran. Ker samomorilec izpijejo navadno nerazredčen lizol, je okvara v želodcu predvsem odvisna od tega, ali je prazen in poln, in koliko strupa se je spilo. Poleg lokalne okvare pa deluje lizol kot njegovi sorodniki in mori tudi tako razredčen, da bi lokalno ne prizadejal bogzna kakih sprememb, če ga vzameš v zadostni količini. Vsekakor bi bilo priporočljivo, da se tako lizolu, kot očetovi kislini itd. odvzame dovoljenje proste prodaje.

Mali oglasi

Oglasi socijalne in posredovalne vsebine: beseda 50 par. Najmanj Din 5.—. Oglasi reklamnega in trgovskega značaja: najmanj Din 10.— (do 5 besed). Vsaka nadaljna beseda 50 par.

Za pismene odgovore priložite znamko.

Trboveljski premog

Specijalni »KOKS« za kurjavo naročite pri »ILIRIJA«.

Dunajska cesta 46. — Telefon 28—20, 25—95.

Posojilo, razdoličitev,

mogoče le z ustanovitvijo brezobrestne akcije, tudi podružnice. Navodila daje: »MARSTAN« Maribor. Vpisnina Din 10.—. 551

Najcenejše hiše

nove 25.000 dalje. 10.000 gotovine. (Vpisnina Din 10.—.) Ugodna prilika tudi na prodaj, najem posestev, trgovin, gostiln, mlinov (prijava brezplačno). »MARSTAN«, Maribor. 552

Elektrotehnično podjetje

Ivan Cerne

Ljubljana

Sv. Petra nesip 53

Tvornica

štampiljk

Teodor Rabič

Ljubljana

Miklošičeva cesta 15

Štampiljke v moderni izdelavi

Suhe gobe

Kupuje SEVERAKO

Ljubljana

Božić Adalbert, učitelj m. p. 560

Oglašujte

v

»Jugoslovani«

Ako želite kupiti

na

obroke

obrnite se na

KREDITNO ZADRUGO

DETALJNIH TRGOVCEV

r. z. z. o. z.

v Ljubljani

Cigaletova 1 (zr. sod.)

Sokolsko društvo v

Škofjiloki razpisuje

meso

hišnika

Prednost imajo ože-

njeni brez otrok. —

Ponudbe je staviti

na upravo Sokolskega

doma v Škofjiloki.

Načrte in

proračune

za zgradbe izvršuje

Tehnični biro »Tehna«

Ljubljana, Mestni trg

25/L. 718

Izjava

Z ozirom na kam-

panjo, ki se je iz go-

tove strani v zadnjem

času započela proti

meni, odlagam vse

funkcije, ter izstopam

z današnjim dnevom iz

športnega gibanja. Bo-

žić Adalbert, učitelj

m. p. 560

Blagajna

Wertheim srednja ku-

pi se. Ponudbe na

upravo pod »Blagaj-

nac. 559

Bonsakove povesti

Norveški spisal Andreas Haukland. Prevel R. Š.

V.

Vrata kaznilnice so se zaprla za njim. Mehanizno je sledil ječarju po tlakovanem dvorišču. Med hojo se je večkrat ozrl. In vsaka malenkost med potjo se mu je temeljito vtisnila v spomin: stiva zidovje, koti obzidja, višina med okni, straža »klik-klak«. In občim je bil za vse to dovteten: za žleb, za okvir na zidu, za kup zolega kamenja, za razpoko v ometu — videl pa ni, kam stopi, in slišal ni, kaj mu pravi ječar.

Pri hoji po stopnišču se je zaračunal za eno stopnico. Kakor v sanjah je tipal po vratih. Na vsako vprašanje je odgovoril, kakor da se je ravnokar zbudil. Dočim so mu morali ravnateljve besede ponavljati, si je zapomnil vse stvari v sobi tako dobro, da se je še meseca potem spominjal, kje in kako so stale. Na skrajnem robu mize je ležalo pismo. Še leta pozneje se je spominjal vsake poteze v naslovnih črkah. Toda ljudi ni videl. Ko ga je naslednjega dne obiskal ravnatelj, je moral še dolgo stikati po svojem spominu, da je prišel na to, kje ga je videl.

V svoji celici je hodil semintja. Imel je drgetajoč čut, da ne ve, kje je. Pričelo se je v njem jasnit, toda tako tiho, tako neizmerno tiho. In ničesar se ni zavedal.

Njegove misli so mislile brez njega. Njegovi udje so se pregibali brez njega. Celo njegovo telo je bilo kakor ohromelo, vendar je pa obenem ves trepetal, ko je poslušal in gledal.

Nalahno, nalahno se je jasmilo v njem. S štirih sten je štrlela vanj mrzla, prazna samota. Ne-

mirna tuga se ga je vedno bolj in bolj polasčala. Semtertja je stopical, semtertja. Ure so postajale večne. In večnosti neskončnost je navdajala ves prostor.

Zmučen od hoje, da bi se zgrudil, je sedel na majhno, okroglo stolico. Zautil je grozno bolečino spodaj pod hrbtom.

Polagoma je prenehala bolečina. Potem je sedel nekaj časa kakor otopel.

Z glavo je migal od desne na levo, od leve na desno. V glavi mu je toliko kakor ura: tik-tak, tik-tak, — v taktu, kakor je pregibal glavo. Pri tem se ga je polasčal težak, omotičen občutek, kakor da je njegova glava nihalo večne ure. Potem se je sesedel na tla. Z rokami pod glavo je ležal ter bulil v strop.

Naenkrat je skočil pokonci, preizkušal mrežo na oknih, železne plošče na vratih ter skušal z očmi premeriti debelino zidovja. Sredi prostora je stal ter premišljeval. Spominjal se je vsake malenkosti s svoje hoje skozi jetnišnico.

Zdaj je presojal v mislih vsak odpor, vsak napor. In kakor v celici je videl vsak kotiček na dvorčju jetnišnice, celo mesta, ki jih z očmi ni nikdar videl.

Prišel si je v duhu slikati drzen, vražje sijajen poleg ter čutil pri tem drgetajočo radost. Pričelo se je, čutil vso drhtečo napetost. Pri pogledu se je k skoku, dvignil roke za oprijem. Sedaj so se odprla vrata celice. Ječar mu je prinesel večerjo.

Prišlo je mnogo, mnogo dni, ob katerih je sanjal o svojem pobegu. In prišlo so noči, številne noči, v katerih je v sanjah in v vzdrmljenih mislih preživljal mnogo življenj.

Dnevne sanje o pobegu so potem prešle v nočne sanje o življenju.

In kakor so minevali dnevi in noči in je posta-

jalo življenje tam zunaj bolj in bolj le še spomin, so mu odtrgavale nočne sanje več in več dnevnih ur. Naposled je le še sanjal o življenju, ki naj bi živel.

Ure so postajale kratke in dnevi kratki. In čas, ki ga je moral preživeti, je hitel, je hitel.

Celica mu je postajala le predsoba življenja.

Dobil je knjige. Čital je marljivo. In kakor so minevali dnevi, tako je postalo čitanje in pa sanjarenje bolj in bolj fantastično. Polagoma so mu postale knjige življenje.

Njegovo življenje v celici je navdala nekaka sigurnost, ki si jo je včasih bal izgubiti. Tako so potekale neštene ure. Le tuptam je vrče zahrepenel, če so mu slike iz knjig razhurile kri v žilah.

Nekega dne je stal pri oknu. Vonj po travi in listju in cvetju je prihajal v celico.

Obrnjen z obrazom proti zračnemu toku je z zaprtimi usti v globokih vdihljajih vsrkaval vonjajoči zrak. Nebo, ki ga je videl, je bilo ožarjeno od večernega solnea. In polagoma je legel na zemljo poletni mrak, ki ga skoro ni bilo opaziti.

Sedel je ter čutil, čutil, da prihaja mrak.

Tedaj je napnila godba ozračje. Od daleč je prihajala v kratkih, glasnih sunkih, ki so skušali razdrobiti šipe, na kar so zopet prešle v mehke, ožajoče glasove.

Dolgo je sedel in poslušal.

In glasovi so dobili barvo, se izpremenili v slike. Začelkoma je temno orisane slutnje. Potem jasnejše in jasnejše so naraščale v vroče, razburkave vizije.

Naenkrat je se dvignil. Roke na ušesih je dirjal semintja. In kri mu je vročično plula ter povzročala žgoče bolečine.

Zaprl je ventil pri oknu ter zamajal s prati ušesa. V svoji notranjščini pa preklinjal godbo.

svet in celo življenje, prisegal in plakal, ne da bi si mogel pomagati.

Ko si je pripravil postelj, se je tresoč skril pod odejo.

Naslednjega dne ga je težil vroč pritisk. Vse njegove misli so bile prežete nezvestnega hrepenenja. In vse njegove sanje so bile tako čudno megle: očl so se svetile — na kar so izginile. Beli udje so se bliščali — in so izginili.

Sedel je na tleh. Toda misli so mu uhajale. Roke so mu omahnile ter počivale mirno, sklenjene na kolnih.

Ko je prišla jesen in je sneg pokrnil dvorišče, je postal zopet miren.

Polagoma se je počutil sigurnega in zadovoljnega. In božal je svojo postelj:

»Tu ležim!«

In božal je svojo mizo:

»Tu jem!«

Toda

Jugoslovanska ideja

Čudni smo Jugoslovani. Že dve leti jo imamo in vedno jo še skušamo razlagati, to idejo, ki ne rabi razlage. Pa vprašaj koga: kaj si predstavlja pod jugoslovansko idejo. Dobil boš odgovore, ko: svoboda, skupnost, pozabljenje vsega onega hudega, kar je bilo, izginotje strank in mnogo drugega. In vendar vse to ni samo po sebi ona velika jugoslovanska ideja, ki nas reže vse, obdaja, strne in zvari v celoto. Ni le svoboda, ki je zanjo krvavelo slo in sto junakov na poljanah groze, ni le skupnost, ki so zanjo trpeli zaničevani v jetih prvoboritelji idealne miselnosti, ni le pozabljenje strankarskih in političnih bojov, ki so kot skrita bolezen jedli zdravo moč našega naroda. Naša jugoslovanska ideja je več! Ona je delo, samozvestno in odgovorno, delo enote, milijonov državljanov pod enakimi pogoji, na podlagi enakih zakonov, z enega samega vidika, okrepčevanje in ureditev našega širnega doma domovine. Delo je oni ogenj, ki se v njem preizkuša posameznik. Delo je tisti plamen, ki zvari Jugoslovane vseh slojev.

Bili so časi, ko so nam obljubljali ljudje z govorniškega odra zlate gradove. Bili so časi ko so nam ljudje z govorniškega odra žugali s peklim. Tisti časi so minuli. Jugoslovanska ideja dela zahteva od nas, da zremo pogumno resnici v obraz. Priznati si moramo slednjič, da brez dela ni jela in da brez skupnega dela ni dobrobita države. Jugoslovanska ideja ni ideja navdušenja in prešerne besede, ideja praznih fraz in brezkončnih debat. Zasnutek dela in procvit iz dela, neodvisnosti in prostosti iz lastne moči, to je jugoslovanska ideja.

Jugoslovanska ideja je axiom. Ni potreba, da jo dokazujemo, dosti je, da se po njej ravnamo; ni potreba, da jo raziskujemo, saj njeno resničnost, pravilnost in uspeh srečamo na vsakem koraku. Ni prav, da smo kverulanti in da smo kritiziramo; mislim, da je celo vredno, da se prav pogostoma ozremo nazaj po poti, ki smo jo hodili. Glejmo težkoče, ki smo jih premagali in situacije, ki so nas težile in ki so izvirale iz naše današnje visoke prepričanje dela! Ozrimo se na postanek naše skupnosti, brezupnih idej povojnega duha, ki je izšel iz ječe prisiljene miselnosti v svobodo, ki je ni znal

rabit, kakor otrok, ki dobi v roki igračo, ki je še ne pozna.

In vedno mi bje na ušesa tisti stavek, ki sem ga nekje čul: Le tisti je značilen mož, ki ohrani svoje prepričanje neizpremenjeno tudi preko sedanjega reda... Pa se vprašam: ali je res značajno trditi nekaj, o čemur te poduči vsak korak, da je minulo, da je prehiteno?

Delo te kliče, da sam premagaš vse težkoče, ki te težijo. Zato raj ee ne upirajmo delu, zato delajmo vsi za vsel!

Pred našimi polki plapolajo nove zastave, ki jim barve značijo zvesto obljubo naših junakov: Pogum visok ko sinje nebo, čelo svetlo in bistro in v srcu rudečo kri, ki smo jo pripravljali žrtvovati vsak trenutek za domovino in za kralja.

On sam je dal naši vojski te zastave, iz njegovih rok smo sprejeli znak edinstva, kakor smo sprejeli iz njegovih rok oklic 6. januarja »Eno smo« — veličanstvene zares so bile te besede. In danes nam zastave šušljajo »Eno smo«.

Zato se odkrivamo zastavam našega ujedinjenja, našim jugoslovanskim zastavam. Zato se klanjamo našem kralju, jugoslovanskemu kralju! Eno smo! V delu smo eno, kakor smo bili eno v trpljenju, v delu eno, kakor smo bili eno v našem upu in kakor bomo eno v svetlem solncu ki obseva večno našo mogočno edino Jugoslavijo.

Civis.

Šah

Urejuje L. Gabrovšek.

Avgusta meseca so se v Zagrebu vršile mednarodne tekme za prvenstvo države. Zmago je odnesel Zagreb. Sledila mu je Ljubljana pred Beogradom. Eno najlepših partij je odigral Ljubljčan Vogelc v matchu z Virovitič, ki ga je Ljubljana dobila z 4:0.

Damin gambit.

Beli: Vogelc.	Črni: Schreiner.
1. d2—d4	d7—d5
2. c2—c4	e7—e6
3. Sg1—f3	Sg8—f6
4. Sbl—c3	c7—e6
5. e2—e3	Lf8—e7
6. Lf1—d3	Sb8—d7
7. 00	00
8. e2—e4	d5×e4
9. Sc3×e4	Sf6×e4
10. Ld3×e4	Le7—f6

Dosedaj je črni igral pravilno. Tu pa bi moral igrati Sf6.

11. Dd1—c2

Tf8—e8

Sedaj in v naslednji potezi e6—e5 radi grožnje

Lh7+ ne gre.

12. Lc1—f4

13. Lf4—e5

14. d4×e5

15. Le4—c2

16. Sf3—d2

17. Sd2—c4

18. Se4—f6

19. Tf1—d1

20. g2—g4!

21. g4—g5

22. Td1—d4

23. Td4—h4

24. h2—h4!

25. De2—e3

Na 25... Dd2 sledi Se8+ in črni izgubi fi-

guro. Na Dh2 pa pride 26 Dh3! Da, 27. Kg2 in črni ne more braniti mata. Ta partija je značilna za Vogelcovo subtilno igro, zlasti končna pozicija.

Miniature partije, to so partije, ki imajo okoli 15 potez ali manj so vedno redkeje. Že radi znanja teorije je zelo težko spraviti nasprotnika že v začetnih potezih v škripce. Vendar se tu in tam še odigra kaka taka partija, kakor na pr. slednja, ki je bila odigrana na olimpijadi v Hamburgu med Yatesom in Marinom, ki je znan kot komponist problemov.

Francoska igra.

Beli: Yates.	Črni: Marin.
Anglija.	Spanija.
1. e2—e4	e7—e6
2. d2—d4	d7—d5
3. Sbl—c3	Sg8—f6
4. Lc1—g5	Lf8—e7
5. e4—e5	Sf6—e4
6. Lg5×e7	Dd8×e7
7. Dd1—g4	0—0
8. Lf1—d3	Se4×c3
9. h2×e3	c7—e5
10. Sg1—f3	e5—c4?
11. Ld3×h7+	Črni se vda.

V 10. potezi bi črni moral igrati f5 in šele potem e4.

**Darujte Podpornemu društvu
slepih
Ljubljana, Pod Trančo št. 2**

»Mozaik«

Za pravilno rešitev razpisujemo dve nagradi in sicer: KIPLING: DZUNGLA.

JACK LONDON: MORSKI VRAG.

Rešitve je poslali do četrtka, dne 25. t. m. na uredništvo lista v Ljubljani. Zrebo dolečilo, kdo od reševalcev prejme nagrado.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	27	28	
29	30	31	32	33	34	35	36	37	
38	39	40	41	42	43	44	45	46	
47	48	49	50	51	52	53	54	55	
56	57	58	59	60	61	62	63	64	
65	66	67	68	69	70	71	72	73	
74	75	76	77	78	79	80	81	82	
83	84	85	86	87	88	89	90	91	

- a) 2, 3, 4, 5, 8 = sportnik;
b) 56, 57, 58, 59, 63, 65, 53 = pokrajina ob Jadranu;
c) 1, 6, 15, 48 = padavina;
d) 20, 21, 22 = vodna naprava;
e) 10, 19, 28, 27 = posoda;
f) 29, 30, 31, 32, 39 = mesec;
g) 9, 12, 13 = prislov;
h) 16, 52, 77, 42 = žitni produkt;
i) 18, 48, 49, 50 = sunski otok;
j) 80, 69, 79 = Prešernov prijatelj;
k) 78, 70, 34, 44 = žara;
l) 60, 61, 62, 33 = ljubljansko sprehajališče;
m) 37, 72, 66, 40, 68, 81, 54, 83 = svetopisemski prerok;
n) 73, 55, 46 = del živalskega telesa;
o) 47, 74, 90, 25 = koristen kamen;
p) 71, 38, 84, 88, 76 = del človeške notranjosti;
r) 64, 11, 14, 23 = naravno bogastvo;
s) 82, 91, 26, 24, 89, 45 = sinonim za Zida, Juda;
t) 35, 51 = pesnitev;
u) 85, 36, 67 = število;
v) 43, 87 = nikalnica.
Pravilno vstavljene črke dajo štiri verzice slovenskega pesnika!

Conan Doyle:

Pozna osveta

(Iz angleščine prevedel z avtorjevim dovoljenjem Iv. Mulaček.)

I.

Kot vojaškega zdravnika angleške vojske me je bila usoda zanesla v Indijo. Baš tedaj pa je izbruhnila druga afganska vojna. Sovražni izstrelki me je zadel v ramo in moral sem v zaledje. Splošni šibkosti in onemoglosti od naporov vojne se je pridružila še trebušna bolezen — to prokletstvo Indije — in moral sem na okrevanje v Anglijo. Odpotoval sem in se začasno naselil v Londonu. Po naključju sem tu našel svojega bivšega stanovskega tovariša, mladega zdravnika Stramforda. Oba sva bila vzradoščena nad tem svidenjem. Moral sem mu pripovedovati o svojih doživljajih v Indiji in o vzrokih, ki so me dovedli v London ter o svojem počutju v tem velemestu. Omenil sem mu končno, da s svojim stanovanjem nisem zadovoljen ter da si iščem drugo, po možnosti skupaj s kakim prijetnim človekom, da bi imel vsaj nekoliko domače družbe in razvedrila.

»To je pa kakor nalašč!« je dejal tovariš. »Vem za nekoga, ki je popolnoma istih misli, kakor ti. Sicer je precej čudaka narava, ali kljub temu mislim, da bi se dobro razumela. Sherlock Holmes — tako je njegovo ime — je v splošnem zelo zanimiv človek.«

Nisem dolgo pomišljal in odpeljala sva se k njemu, da se pogovorimo. Res sva se s Sherlockom Holmesom zedinila in že naslednji dan sva se preselila v skupno stanovanje na Baker Streetu.

Stramford mojega stanovanjskega tovariša ni brez razloga označil za čudaka. Ukvarjal se je s kemijo, poznal je vso sodobno in staro kriminalistično literaturo, bil je v svojih logičnih zaključkih pravo čudo in kadar se je zatopil v svoja razmišljanja, je ždel po ure in ure ter kadil svoj močan tobak. Mahoma pa je vzel svoje gosli in ves zamaknjen sviral vse mogoče arije, pesmi in drugo. Kljub vsem tem čudakim svojstvom ali morda ravno zaradi teh pa sem ga vljubil. Kadar se je zopet povrnil v svoje normalno stanje, je znal izredno zanimivo kramljati zlasti o svojem nadvse priljubljenem predmetu, o kriminalistiki in kar je z njo v zvezi. Priznati moram, da me je njegovo logično sklepanje mnogokrat presenetilo.

Nekega jutra sva sedela po zajutreku v sprejemni sobi najinega stanovanja. Med nama se je zopet vnel prav živahen razgovor o načinu razvozlavanja in razkivanja tajnstvenih, zločinskih dogodkov. Njegov postopek pri tem se je povsem razlikoval od običajnega ravnanja poklicnih detektivov in je po njegovem zatrjevanju skoraj v vseh primerih dovedel do zaželenega uspeha. Vendar pa se mi je zdelo, da govori iz njegovega omalovaževanja poklicnih detektivov Scotland Yarde precej gizdavosti in domišljavosti. Zato sem bil ozlovoljen in skušal najti drug predmet razgovora.

Tedaj pač nisem mislil, da mi bo že v tako kratkem času usojeno, da se izprememim iz nevernega Tomaža v najbolj vnetega občudovalca njegovih metod in njegovega dela.

Stal sem pri oknu.

»Rad bi vedel, kaj išče oni človek?« sem ga vprašal ter pokazal na krepkega, preprosto oblečenega človeka,

ki je počasi hodil po drugi strani ulice in skrbno pomotrival hišne številke. V roki je držal velik moder zavoj in je očividno prinašal neko sporočilo.

»Gotovo imate, dr. Watson, v mislih tega vpokojenega pomorskega narednika, jeli-da?« je rekel Sherlock Holmes.

»Grom in strela!« sem mislil sam pri sebi. »Dobro ve, da se ne morem preveriti o takem njegovem uganju.«

Komaj mi je ta misel šinila v glavo, že je človek, ki sva ga opazovala, uzrl številko nad našimi vrati in pohitel preko ulice. Čula sva spodaj glasno trkanje in debel glas, nato pa težke korake, ki so prihajali po stopnicah.

»Za gospoda Sherlocka Holmesa,« je rekel možak, ko je stopil v sobo, in izročil pismo mojemu prijatelju. Bila je ugodna prilika, da dokazem njegovo domišljavost. Gotovo ni prav ničesar mislil, ko je tja vendan izrekel tiste besede. »Ali vas smem vprašati, moj dragi,« sem rekel z najprijaznejšim glasom, obrnivši se do prišleca, »kakšen je vaš poklic?«

»Komisar sem, gospod,« je rekel osorno. »Uniformo sem dal popraviti.«

»In bili ste?« sem vprašal z nekoliko zlobnim pogledom na svojega tovariša.

»Narednik, gospod; pri kraljevi pomorski infanteniji, gospod. — Nič odgovora? Pa dobro, gospod.«

Udaril je s petama skupaj, vzdignil roko v pozdrav in odšel.

II.

Priznati moram, da sem se močno začudil temu dokazu o praktičnosti teorij svojega prijatelja. Moje spoštovanja do njegovih analitičnih zmožnosti se je čudovito dvignilo. Navzlic temu pa je ostala v moji duši neka tajna sumnja; namreč da je bila vsa stvar dogovorjena in vpriporjena, da bi me premamili, dasi mi seveda ni hotelo v glavo, kakšen namen je mogel imeti s tem, da me zvodi za nos. Ko sem se ozrl proti njemu, je pravkar prečital pismo, in njegove oči so navzele oni prazni, stekleni izraz, ki je pričal o veliki zamišljenosti.

»Kako ste vendar to izvajali?« sem vprašal.

»Izvajal? Kaj pa?« je dejal razposajeno.

»No, to, da je bil ta človek vpokojen pomorski narednik.«

»Nimam časa za malenkosti,« je odgovoril na kratko; nato pa se je nasmejaval in nadaljeval: »Oprostite mojo robatost. Prestigili ste nit mojih misli. Toda morda je to prav tako dobro. Vi torej v resnici niste mogli uvideti, da je bil ta človek pomorski narednik?«

»Ne, zares ne.«

»Meni pa je bilo lažje to spoznati kot raztolmačiti, kako da sem to spoznal. Ako bi od vas zahtevali, da dokažete, da je dve in dve štiri, bi vam bilo nekoliko težavno, in vendar ste popolnoma prepričani o tem. Celo preko ulice sem lahko videl, da ima ta človek na gornji strani na rokah vtetovirano veliko modro sidro. To je kazalo na morje. Vzlic temu pa je bilo njegovo kretanje in vedenje vojaško in vrhu tega je imel običajno obstransko brado. Torej je bil pomorski vojak. Bil je precej samozavesten človek in v njegovem vedenju je bilo nekaj zapovedujočega. Morali ste opaziti, kako je držal glavo in sukal palico. Na obrazu mu je bilo videti, da je soliden, spoštovanja vreden možak srednjih let —

sama dejstva, ki so me privedla do misli, da je bil narednik.«

»Čudovito!« sem vzkliknil.

»Povsem navadno,« je rekel Holmes, dasi se mi je po izrazu njegovega obraza zdelo, da mu moje očito iznenadenje in začudenje ugaja. »Ravnokar sem bil dejal, da ni zločinca. Zdi se mi pa, da nimam prav — pogledajte to-le!« In vrgel mi je preko mize pismo, ki ga je bil komisar prinesel.

»Veste kaj,« sem vzkliknil, ko sem ga prečital, »to je pa strašno!«

»V resnici je videti malo nenavadno,« je pripomnil mirno. »Ali ne bi bili tako prijazni ter mi na glas prečitali?«

Tako-le se glasi pismo, ki sem mu ga prečital:

»Dragi moj gospod Sherlock Holmes!

Nekaj hudega se je prigodilo ponoči na štev. 3 Lauriston Gardens, tam blizu Brixton Road. Naš stražnik je na svojem ponočnem pohodu videl okoli dveh ponoči luč v hiši; ker pa je bila hiša prazna, je zasumil, da nekaj ni v redu. Našel je vrata odprta in v sprednji sobi, ki je brez pohištva, je odkril truplo dobro oblečenega človeka, ki je imel v svojem žepu posetnice z naslovom: »Enoch J. Drebber, Cleveland, Ohio, U. S. A.«. Rop ni bil izvršen in tudi nobenega dokaza ni, kako je ta človek našel svojo smrt. V zadregi smo in ne vemo, kako je prišel v to prazno hišo; sploh je vsa zadeva v resnici jako zagonetna. Ako pridete v to hišo ob katerikoli času pred dvanajsto uro, me najdete tam. Pustil sem vse skupaj in statu quo, dokler ne prejmem glasu od vas. Ako vam ni mogoče priti, vam pošljem podrobnejše sporočilo in bom smatral kot veliko prijaznost, ako me počastite s svojim mnenjem.

Vaš vdani

Tobija Gregson.«

»Gregson je najspodobnejši izmed vseh detektivov v Scotland Yardu (= londonsko policijsko ravnateljstvo),« je dejal prijatelj; »on in Lestrade sta daleč najboljša. Obadva sta urna in energična, toda konvencionalna — strašansko konvencionalna. Povrh tega se ne moreta videti. Drug na drugega sta ljubosumna kakor dve profesionalni lepotici. To bo smeha v tem primeru, ako sta obadva na isti sledi.«

Cudil sem se mirnemu načinu njegovega govorjenja. »Gotovo ne smete niti trenutka izgubljati,« sem vzkliknil; »ali naj grem po voz za vas?«

»Nisem še popolnoma odločen, da li pojdem. Tako neozdravljiva lenoba sem danes, da taka še ni izlepa tičala v črevljih — to se pravi, kadar se me lenoba prime, zakaj včasih znam biti neznansko uren.«

»No, to je vendar baš taka prilika, kakor ste hrepeneli po njej.«

»Dragi moj, kaj je meni na tem ležeče? Recimo, da v resnici razkrijem vso zadevo; bodite prepričani, da si bodo Gregson, Lestrade in njihova družba lastili vse zasluge. To pa prihaja od tega, ako je človek neuradna oseba.«

»On vas vendar prosi, da bi mu pomagali.«

»Že prav. Dobro ve, da sem bolj zmožen ko on, in mi to priznava; rajši pa bi si odgriznil jezik, preden bi to priznal tretji osebi. Navzlic temu pa greva lahko tja in si vso stvar ogledava. Delal bom na svojo pest. Ako ne bo drugega, se jim bom vsaj smejal. Pojdiva!«

Špedicijsko podjetje

LJUBLJANA

Telefon št. 20-60

R. RANZINGER

prevzema vse v to stroko spadajoče posle. **Lastno skladišče** z direktnim tirom od glavnega kolo-dvora. **Carinsko skladišče.** **Mestne trošari-neprosto skladišče.** **Carinsko posredovanje.** **Prevoz** pohištva s pohištvenimi vozovi in avtomobili.

Dr. Schley Franc
na nana, da je otvoril svojo
odvetniško pisarno
v Ljubljani, Dunajska c. 6/II.

L. MIKUŠ

LJUBLJANA, MESTNI TRG 15

TELEFON STEV. 2282.
USTANOVLJENO 1839

DEŽNIKI

Na malo! Na veliko!

Tovarna pohištva
IVAN MATHIAN

arhitekt za interiere

LJUBLJANA, DUNAJSKA CESTA 14.

priporoča svojo veliko zalogo najmodernejšega pohištva s priznanim prvovrstno izdelavo, kakor tudi vsa tapetniška dela po najnižjih cenah

Poslano.

Na številna vprašanja pojasnjujeva, da nimava nikakih stikov s sedanjo tvrdko J. Gorec nasled. Auerhammer-Ogrin družba z o. z. (lastnik Ivan Auerhammer), ki ima svoje poslovne prostore na Miklošičevi cesti 30. Za sedaj poslujeva na Gosposvetski cesti 14 (delavnica, telefon 2662) z novembrom pa zopet v trgovskih prostorih v palači Ljubljanske kreditne banke na Dunajski cesti 1, ki se bodo renovirali.

Joso Gorec
France Ogrin

Papir za zavijanje

potiskan in nepotiskan prodaja po nizki ceni

tiskarna »Merkur«, Ljubljana
Gregorčičeva ulica 23

Kmetijska družba v Ljubljani

TURJASKI TRG 3

je glavna zastopnica kmetovalcev v dravski banovini in šteje nad 380 kmet. podružnic in okrog 26.000 članov. Člani plačajo na leto 20 Din in dobivajo za to brezplačno strokovni list

VSAK KMET MORA BITI
ČLAN KMETIJSKE DRUŽBE

»KMETOVALEC«

Ta list jim nudi strokovni pouk in navodila za umno gospodarstvo. Družba dobavlja članom tudi razne kmetijske potrebnosti

Galanterijski izdelki vseh vrst iz bakra, medi, aluminija, cinka in drugih pločevin izdeluje in prevzame v izdelovanje

Jos. Olorepec, d. z.
o. z.

v Ljubljani
Za gradom 9

Isotna posrežba
Solidno delo!

KLIŠARJE
vseh vrst po
fotografijah
ali risbah
izvrtne
najsolidnejše

KLIŠARNA ST-DEU
LJUBLJANA-DALMATINOVA 13

NOVOSTI Dvokolesa leza do

7 kg
naprej

najlažjega in najmodernejšega tipa najboljših svetovnih tovarn. Otroški vozički od najpreprostejšega modela izdelujejo se tudi po okusu naročnika. Sivalni stroji, motorji, pneumatika, posamezni deli. Velike izbire najnižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franco.

„TRIBUNA“ F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozičkov.
LJUBLJANA, Karlovška cesta št. 4.

Prometni zavod za
premog d. d. Ljubljana

prodaja po najugodnejših cenah
samo na debelo

Premog

domači in inozemski za domačo kurjavo in industrijske svrhe

Kovaški premog vseh vrst

Koks livarniški, plavžarski in plinski

Brikete

Prometni zavod za pre-
mog d. d. v Ljubljani

Miklošičeva cesta št. 15/L

„DUNAV“

Zavarovalna delniška družba v Zagrebu

Podružnica v Ljubljani

Telefon 24-05 Šelenburgova ulica 3

Zavaruje

po najugodnejših pogojih proti škodam: vsled požara, vlomske tatvine, razbitju stekla, transporta, nezgod in zakonitega jamstva. Prevzema tudi zavarovanja avtotaksa, avtojamstva ter sklepa življenjska zavarovanja vseh vrst z in brez zdravniške preiskave za slučaj doživljenja in smrti, otroška in štedilna zavarovanja po najmodernejših kombinacijah in cenah tarifnih. Police naše družbe sodelujeta ministrstvo vojne in mornarice kot kavicijo pri ženitvi gg. oficirjev.

Vsa potrebna pojasnila so na razpolago pri vseh naših
glavnih in krajevnih zastopstvih

506

Edini slovenski zavod brez tujega kapitala je

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani, Miklošičeva 21, Masarykova 12.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe; b) vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Zvonove in stelo proti razpokam in prelomu.
3. Sprejema v življenjskem oddelku zavarovanja na doživljenje in smrt, otroške dote, dalje rentna in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Zastopniki v vseh mestih in farah.

398

Kreditni zavod za trgovino in industrijo

Brzjavni naslov: KREDIT LJUBLJANA

Ljubljana

Prešernova ul. št. 50

(v lastnem posloplju)

Telefon št. 2040, 2457, 2548, 2706 in 2806

Predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic, in kuponov, nakazila v tu- in inozemstvu, safe-deposits itd.

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila

Službene objave

Razglasi kraljevske banske uprave

Št. 15.766.

Razpust društva.

Društvo Podružnica Jugoslovanske Matice v Horjulu je razpuščeno, ker že več let ne deluje, nima ne članov niti imovine in torej tudi ne pogojev za pravni obstoj.

Ljubljana, 23. septembra 1930.

Po odredbi bana
načelnik upravnega oddelka:
Dr. Staré, s. r.

Št. 23.393.

Razpust društva.

Društvo »Podružnica splošne delavske izobraževalne zveze »Svoboda« na Vrhniki je razpuščeno, ker že več let ne deluje, nima ne članov niti imovine in torej tudi ne pogojev za pravni obstoj.

Ljubljana, 23. septembra 1930.

Po odredbi bana
načelnik upravnega oddelka:
Dr. Staré, s. r.

II—No. 11.982/1.

Razpust društva.

Društvo »Podružnica Jugoslovanske Matice v Šmarju pri Jelšah« je razpuščeno, ker že več let ne deluje, nima ne članov niti imovine in torej tudi ne pogojev za pravni obstoj.

Kraljevska banska uprava Dravske banovine,

v Ljubljani, 23. septembra 1930.

Po odredbi bana
načelnik upravnega oddelka:
Dr. Staré, s. r.

V. No. 1025/10. Razglas II. 2286—3—2

Razglas o licitaciji

Kr. banska uprava Dravske banovine v Ljubljani razpisuje za prevzem težakih, zidarskih, tesarskih, kleparskih, krovskih, ključavničarskih, mizarskih, steklarskih, slikarskih, preskarskih in železobetonskih del, dobave in montaže centralne kurjave, električne inštalacije in dvigala, pri zgradbi uradnega in stanovanjskega poslopja carinarnice na Rakeku.

I. javno pismeno ofertno licitacijo

na dan 4. novembra 1930. ob 11. uri v sobi št. 17 tehničnega oddelka v Ljubljani. Vsi potrebni podatki, pojasnila in ofertni pripomočki se proti plačilu napravni stroškov dobivajo med uradnimi urami v sobi št. 21.

Ponudbe naj se glase tako, da podajo v obliki popust v odstotkih (tudi z besedami) na vsoto odobrenega proračuna, ki znaša:

1. Težaka in zidarska dela	Din	604.159-39
2. Tesarska dela	"	183.457-68
3. Kleparska dela	"	12.363-65
4. Krovski dela	"	52.459-99
5. Ključavničarska dela	"	16.371-70
6. Mizarska dela	"	76.229-40
7. Steklarska dela	"	30.160—
8. Slikarska dela	"	14.167-50
9. Pleskarska dela	"	9.824-07
10. Železobetonska dela	"	348.575-54
11. Centralna kurjava	"	185.826-70
12. Električna inštalacija	"	35.478-75
13. Vodovod	"	18.430—
14. Dodatna zidarska dela	"	81.500—
Skupaj . . .	Din	1.704.004-37

Podrobnosti zapisa so razvidni iz razglasa o licitaciji v »Službenih Novinah« in na razglasni deski tehničnega oddelka.

Kr. banska uprava Dravske banovine,
v Ljubljani, dne 29. septembra 1930.

Razglasi sodišč in sodnih oblastev

T No. I 92/30. 2307—3—2

Amortizacija.

Na prošnjo Germinie Ane, posestnice v Erjavcih št. 12, se uvede postopanje v svrhu amortizacije sledečih vrednostnih papirjev, ki jih je proslila baje izgubila, ter se njih imejitelj poziva, da uveljavi v teku šestih mesecev počenši od dneva razglasitve svoje pravice, sicer bi se po poteku tega roka proglasilo, da so vrednostni papirji brez moči.

Oznamenilo vrednostnih papirjev: Hranilna knjižnica Posojilnice v Ptuj, r. z. z neom. por., št. 81.922, z vlogo Din 9730-06.

Okrajno sodišče v Ptuj odd. I.,
dne 1. oktobra 1930.

E 1904/30—II.

2310

Dražbeni oklic in poziv k napovedi.

Na predlog zahtevajoče stranke Zadrugne gospodarske banke d. d. v Ljubljani, podružnice v Celju, zastopane po dr. J. Hodžar in dr. Stanonik, odvetnika v Celju, bo dne 28. oktobra 1930. ob devetih pri tem sodišču, v sobi št. 4, na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin: zemljiška knjiga Petrovčeve vl. št. 180; označba nepremičnin: hiša z gospodarskimi poslopji, cenilna vrednost 223.819 dinarjev; zemljiška, cenilna vrednost 48.615 dinarjev; pritikline, cenilna vrednost 2660 dinarjev, skupaj 275.094 Din; najmanjši ponudki 183.396 Din.

K nepremičnini zemljiška knjiga Petrovčeve, vl. št. 180, spadajo sledeče pritikline: kredenca, točilna miza, 3 mize, 16 stolov in drugi za gostilniško obrt potrebni predmeti v cenilni vrednosti 2660 Din. Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaja. Vadij 27.509 Din 40 p.

Okrajno sodišče v Celju, odd. III.,
dne 13. septembra 1930.

E 115/30—9.

2301

Dražbeni oklic.

Dne 30. oktobra 1930. ob devetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 1 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Cerknica, vl. št. 769 in 421.

Cenilna vrednost: 27.300 Din; najmanjši ponudki: 18.100-99 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasi pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Cerknici,
dne 24. septembra 1930.

E IX 3012/30—8.

2266

Dražbeni oklic.

Dne 19. novembra 1930. ob desetih bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga Lajtersberg, vl. št. 10.

Cenilna vrednost: 80.362-80 Din; vrednost pritikline: 1.370—Din; najmanjši ponudki: 53.574-67 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasi pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IX.,
dne 20. septembra 1930

E IV 1548/30—7.

2275

Dražbeni oklic.

Dne 21. novembra 1930. dopoldne ob 9. uri bo pri podpisnem sodišču v sobi št. 27 dražba nepremičnin: zemljiška knjiga k. o. Pesnica, vl. št. 66.

Cenilna vrednost 304.304-70 Din; vrednost pritikline: 2.308 Din (ki je že všteta v cenilni vrednosti); najmanjši ponudki 165.019 Din.

Pravice, katere bi ne pripuščale dražbe, je priglasi pri sodišču najpozneje pri dražbenem naroku pred začetkom dražbe, sicer bi se ne mogle več uveljavljati glede nepremičnine v škodo zdražitelja, ki je ravnal v dobri veri.

Glede podrobnosti se opozarja na dražbeni oklic, ki je nabit na uradni deski tega sodišča.

Okrajno sodišče v Mariboru, odd. IV.,
dne 15. septembra 1930.

Vpisi v trgovinski register.

1. Vpisala se je nastopna firma:

594. Sedež: Ljubljana.
Dan vpisa: 16. septembra 1930.
Besedilo: »Orajt«, Finžgar in Kuhar, družba z o. z.

Obratni predmet: Izdelovanje nove iznajdbe preparata za čiščenje, ki se imenuje »Orajt« ter se uporablja za čiščenje sobnih in drugih sten v hišah in poslopih; dalje čiščenje zidnih sten v poslopih. Nakup in prodaja izdelkov za čiščenje, zlasti izdelka »Orajt« ter tozadevnih potrebščin, sušilov in strojev. — Izvrševanje komisijskega in agenturnega obrata ter zastopanje trgovskih firm in drugih podjetij.

Družbena pogodba z dne 20. septembra 1930.

Družba je ustanovljena za 5 let. Če se v zadnjem letu pol leta pred potekom ne odpove, se družba nadaljuje.

Višina osnovne glavnice: 10.000 Din, ki je vplačana v gotovini.

Družba ima dva poslovodji.

Poslovodji družbe sta:

Finžgar Janko, Mala vas 44 pri Ježici; Kuhar Jože, Ljubljana, Pleteršnikova ul. 9. Za namestovanje upravičen: Družbo zastopata kolektivno dva poslovodji ali pa en poslovodji in postavljeni prokurist. Tvrdba družbe, ki je lahko od kogarkoli pisana, natisnjena ali s štampljo odtisnjena, se podpisuje na ta način, da pristavi oboje poslovodji skupno ali pa en poslovodji in postavljeni prokurist skupno vsak svoj lastnoročni znak pod besedilom tvrdke. — Prokurist podpisuje vedno s prokuro označujočim pristavkom.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 27. septembra 1930.

(Firm. 1733/30 Rg C IV 213/1.)

II. Vpisale so se izpremembe in dodatki pri nastopnih firmah:

595. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Commerce, d. d.

Izbršje se upravni svetnik Meden Viktor.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1664 Rg B II 160/14.

*

Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Jugoslovanske tekstilne tvornice Mautner, d. d.

Vpišejo se novo izvoljeni člani upravnega sveta:

dr. Zucker Ernst, industrijalec na Dunaju, I., Freyung 3,

Deutsch Oton, ravnatelj Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo na Dunaju, I., Rengasse 2,

dr. Geiringer Ernest, ravnatelj Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo na Dunaju, istotam,

Luckman Josip, podpredsednik Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani,

dr. Preiss Jaroslav, podpredsednik in nadravnatelj Živnostenske banke v Pragi,

dr. Spevec Vladimir, ravnatelj Jugoslovanske banke, d. d. v Zagrebu.

Izbršje pa odstopivši člani upravnega sveta Mautner Stefan, Kuffler Artur, Steiner Rudolf, Schwinger Rihard, Tykač Alojzij in dr. Zupanc Franc.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

(Firm. 1668 Rg B II 118/11.)

*

596. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Komercijalna banka, d. d., podružnica Ljubljana.

Vpiše se, da je delniška glavnica, zvišana od 5.000.000 Din na 10.000.000 Din v polnem znesku 10.000.000 Din popolnoma vplačana.

Vpiše se kot član ravnateljstva centrale dr. Josef Beck, ravnatelj Banke Češkoslovenskih legij v Pragi.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1660/30. Rg B II 112/13.

*

597. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930

Besedilo: J. Meden & Co.

Izstopil je javni družabnik Šircelj Ivan, zaradi tega je prenehala javna trgovska družba.

Sodružabnik Meden Janko bo vodil tvrdko naprej pod dosedanjim imenom kot trgovec poedinec ter podpisoval za tvrdko na ta način, da bo zapisal besedilo tvrdke.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1669/30 Rg A VII 8/3.

*

598. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Združene opekarnice d. d.

Izbršje se član načelstva dr. Berce Janko.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1653/30 Rg B 153/13.

*

599. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 2. oktobra 1930.

Besedilo: Franc Palme.

Obratni predmet: trgovska agentura in komisija.

Imetnik: Palme Franc, trgovec v Ljubljani, Bleiweisova cesta 5.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 2. oktobra 1930.

Firm 1776/30 Rg A VII 31/1.

III. Izbrisala se je nastopna firma:

600. Sedež: Kranj.

Dan izbisa: 16. septembra 1930.

Dan izbisa: 16. septembra 1930. vsled skrajšanja prometa.

Besedilo: Franc Dolenc.

Obratni predmet: Trgovina s premogom, drvi in deželnimi pridelki na debelo.

Izbrisala se je zaradi skrajšanja prometa.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1659/30. Rg. Posam. I. 181/25

Vpisi v zadrugni register.

I. Vpisala se je nastopna za druga:

601. Sedež: Planina pri Rakeku.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Živinorejska zadruga v Planini pri Rakeku, registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Obratni predmet: Namen zadruge je povzdigniti živinorejo z zboljšanjem domačih in udomačenih pasem vseh vrst živine z ozirom na določen rejski cilj in zboljšanje prodajnih razmer glede živine.

Kot rejski smoter si postavlja zadruga vzrejo živine, ki se odlikuje po čim večji hasnovitosti, posebno glede mlečnosti, nadalje glede mesnosti in uporabe za vprego.

V ta namen zadruga:

a) preskrbuje dobre plemenjake one pasme, ki je v njenem okolišu zakonično določena, oziroma daje podpore za njih nakup ali vzdrževanje;

b) vpelje rodovnik (matično knjigo) in skrbno izbira živali, ki so za vpis v rodovnik sposobne;

c) skrbi za vzrejo telet, ki izvirajo od živali, vpisanih v rodovnik;

d) skrbi za skupne pašnike za plemensko živino in po možnosti za zavarovanje živine;

e) posreduje pri prodaji in nakupu plemenske živine s tem, da objavlja od časa do časa podatke iz rodovnika in da vodi seznam živali, ki so na prodaji; dalje posreduje pri prodaji žive ali zaklane živine;

f) širi pouk o umni živinoreji s posebnim ozirom na dobro pokoljenje in vzrejo živine;

g) se udeležuje živinorejskih razstav in prireja krajevne ogledne onih plemenskih živali, ki so vpisane v rodovnik.

V zasledovanju tu opisanih nalog in smotrov omejuje zadruga svoje delovanje na lastne člane.

Zadruga pogodba (statut) z dne 3. septembra 1930.

Vsak zadrugnik jamči s svojim opravičnim deležem in pa s petkratnim zneskom istega.

Oznanila se izvršujejo z razglasi na razglasni deski zadruge ali z okrožnico.

Načelstvo obstoji iz načelnika, tajnika, ki je obenem blagajnik, in 4 odbornikov. Člani načelstva so: Andrej Zihnerl, pos. in župan v Planini št. 190, načelnik; Jernej Benčan, pos. v Planini št. 103, načelnikov namestnik; Franc Širca, pos. v Planini št. 74, tajnik in blagajnik; Franc Krmavner, pos. v Lazih št. 20, odbornik; Andrej Milavec, pos. v Jakovci št. 12, odbornik; Franc Zigon, pos. v Grčarevcu št. 15, odbornik.

Zadrugo zastopata na zunaj in podpisujeta v njenem imenu dva člana načelstva.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

(Firm. 1667 Zadr. IX 196/1.)

Vpisale so se izpremembe in dodatki pri nastopnih zadrugah:

602. Sedež: Cerknica.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Hranilnica in posojilnica v Cerknici, registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

Izbršje se člana načelstva Lavrič Ivan in Otoničar Janez.

Vpišeta se člana načelstva Pavlič Blaž posestnik v Cerknici št. 56, in Lovko Janez posestnik v Cerknici št. 8.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani, odd. III., dne 13. septembra 1930.

Firm 1569/30. Zadr. I 52/61.

603. Sedež: Ljubljana.

Dan vpisa: 16. septembra 1930.

Besedilo: Splošno gospodarsko društvo, registrirano zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani.

Na običnem zboru dne 1. septembra 1930. so bile spremenjena zadruga pravila v §§ 1. in 2.

Ime zadruge odslej:

Splošno gradbeno društvo, registrirano zadruga z omejeno zavezo v Ljubljani.

Namen zadruge je:

1. Z združenimi močmi članov izvrševati gradbeno obrt po pridobitvi za to potrebnih koncesij.

2. Graditev in vzdrževanje športnih prostorov (igrišč, javnih kopališč, dirkališč itd.) in njih oddaja v najem. Nakup in prodaja zemljišč in poslopij, zidanje zadrugnih stanovanjskih hiš ter obratovnih prostorov in njih oddaja članom v najem. Izdelava, nakup, komisijska nabava in prodaja stavbnih potrebščin. Graditev in vzdrževanje športnih domov, telovadnic itd. Razne komisije in zastopstva.

3. Navajanje v varčevanje, sprejemanje hranilnih vlog in njih obrestovanje.

4. Skrb za izobrazbo in pravno zaščito svojih članov.

Vpiše se nov član načelstva ing. Klacar Rudolf v Ljubljani, Svabičeva ulica 7.

Deželno kot trgovsko sodišče v Ljubljani,

odd. III., dne 13. septembra 1930.

(Firm. 1661/30 Zadr. IX 178/2.)

Konkurzni razglasiS 13/30—2. 2309
604.**Konkurzni oklic.**

Razglasitev konkurza o imovini Levak Oskarja, trgovca v Mariboru, Gosposka ulica 15.

Konkurzni sodnik dr. Kovča Franc, sodnik okrožnega sodišča v Mariboru. Upravnik mase Šostarič Ivan, trgovec v Mariboru. Prvi zbor upnikov pri imenovanem sodišču, soba št. 84, dne 9. oktobra 1930. ob enajstih.

Oglasitveni rok do 31. oktobra 1930. Ugotovitev narok pri imenovanem sodišču dne 6. novembra 1930. ob desetih, soba št. 84.

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. III.,

dne 29. septembra 1930.

Sa 2/30—74. —297

S 19/30—2. 2276
605.**Konkurzni oklic.**

Razglasitev konkurza o imovini Neškudla Jaroslava, neprotokoliranega trgovca in obrtnika s parametri in cerkvenimi izdelki v Ljubljani, Sv. Petra cesta 25, oziroma njegovi zapuščini.

Konkurzni sodnik Merala Ferdinand, sodnik okrožnega sodišča v Ljubljani. Upravnik mase dr. Tuma Henrik, odvetnik v Ljubljani.

Prvi zbor upnikov pri deželnem sodišču, soba št. 140, dne 10. oktobra 1930. ob 10. uri.

Oglasitveni rok do dne 30. novembra 1930. ob 10. uri.

Deželno sodišče v Ljubljani, odd. III.,

dne 27. septembra 1930.

S 13/29—46. 2295
606.**Sklicanje zbora upnikov.**

Prezadolženec: Jamnikar Ivan, trgovec na Ruti št. 7. Na dan 11. oktobra 1930. ob 9. uri dopoldne pri podpisanim sodišču soba št. 79. se sklicuje zbor konkurznih upnikov.

Dnevni red: Odločanje o sodni prodaji terjatev ali njih prepuščenje prezadolženecu.

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. III.,

dne 30. septembra 1930.

Sa 6/30—379. 2274
607.**Potrditev prisilne poravnave.**

Med dolžnico tvrdko Jos. Martinz, veletrgovina galanterijskega blaga v Mariboru, in njenimi upniki pri poravnalnem naroku dne 15. septembra 1930. sklenjena poravnava se potrdi.

Po tej poravnavi se upniki, ki jim gre pravica do prvenstvenega poplčila, poplačajo popolnoma, ostalim upnikom pa izplača dolžnica 40% kvoto njihovih terjatev v 12 zaporednih mesečnih obrokih od sprejetja poravnave naprej.

Okrožno sodišče v Mariboru, odd. III.,

dne 25. septembra 1930.

S 12/30—26. 2302
608.**Odprava konkurza.**

Prezadolženec »Poppaea«, zavod za proizvodnjo kozmetičnih preparatov F. Hann & Co.

Konkurz, ki je bil razglašen s sklepom opr. št. S 12/30—5 o imovini prezadolženca,

se odpravi, ker so pritrdili vsi upniki, po § 179 k. r.

Deželno sodišče v Ljubljani, odd. III.,

dne 4. septembra 1930.

Sa 2/30—41. 2278
609.**Konec poravnalnega postopanja.**

Poravnalno postopanje dolžnika Požuna Franca, trgovca v Trbovljah-Loke, je končano.

Okrožno sodišče v Celju, odd. I.,

dne 24. septembra 1930.

Razglasi raznih uradov in oblastev

Štev. 9687/30. 2260 3—8

Razglas.

Kranjska industrijska družba na Jesenicah prosi, da se na podlagi predloženega projekta razpiše ediktalni postopek v svrhu podelitve stavbenega dovoljenja za gradnjo hidro-centrale ob Radovni na parceli št. 365/1 d. o. Zasp ter koncesijo za izrabo padca na Radovni od že obstoječe centrale na Radovni, last Kranjske industrijske družbe, pa do Save pri Zaspu.

S tem projektom se zamišlja, zajeti Radovno s pomočjo avtomatičnega jezika tik pod že obstoječo hidrocentralo in združiti izrabljeno vodo iz odtočnega kanala ter vso neizrabljeno odvisno vodo iz potoka Radovne. Za dovod vode za centralo sta predvideni dve trasi, in sicer se bo projektant odločil za ono, ki bo v geološkem oziru prikladnejša. Vtok leži na desnem bregu in dovaja obratno vodo po betonskem rovu skozi hrib Sv. Katarine do vodostaja pri Zaspu. Vodostan bo izravnal morebitne sunke v tlačnih ceveh, ter valovanje vodnih gladin. Od vodostaja naprej do centrale so predvidene železne cevi za transport vode. Strojnica leži blizu desnega brega Save, in sicer na parceli št. 365/1 odnosno 397 d. o. Zasp. Odtočni kanal je projektiran iz betona ter je njegova okolica ob Savi zavarovana z močnimi betonskimi zidovi.

Projektirana vodna naprava bo proizvajala pri normalni vodi in pri čistem padcu ca 5 km približno 8100 KS.

Sresko načelstvo v Radovljici razpisuje v smislu § 60 vodopravnega zakona za bivšo Kranjsko

vodopravno razpravo na 30. oktobra 1930. s sestankom ob 11. uri pri obstoječi centrali K. I. D. pod Vintgarjem.

Projekt je na vpogled med uradnimi urami pri sreskem načelstvu v Radovljici ter v občinski pisarni v Gorjah.

To se naznanja s pripombo, da se morajo morebitni ugovori uveljaviti ustno ali pismeno pri podpisnem oblastvu ali najkasneje pri komisijski razpravi, sicer se bo smatralo, da udeleženci soglašajo z namerovano napravo in s potrebnim obstojem ali obremenitvijo zemljiške lastnine, ter se bo izrekla razsodba brez ozira na poznejše ugovore.

Sresko načelstvo v Radovljici,

dne 25. septembra 1930.

Štev. 8674/II. 2303—2—1

Razpis.

Direkcija državnega rudnika Velenje razpisuje za dan 13. oktobra 1930. ob 11. uri nabavo

150 m³ vodnega peska.

Popoji se dobe pri podpisani.

Direkcija državnega rudnika Velenje,

dne 30. septembra 1930.

Štev. 8675/II. 2304—2—1

Razpis.

Direkcija državnega rudnika Velenje razpisuje za dan 13. oktobra 1930. ob 11. uri nabavo

100 kom. železnih drogov z ojačeno glavo.

Pogoji in skice se dobe pri podpisani.

Direkcija državnega rudnika Velenje,

dne 30. septembra 1930.

Opr. št. 1000/13—1930—2.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.**RAZPIS.**

Osrednji urad za zavarovanje delavcev v Zagrebu, zastopan po Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev v Ljubljani bo oddal pri gradnji uradnega poslojja ekspoziture v Mariboru dobavo in izpeljavo električnih napeljav.

Ponudbe, kolkovane s kolekom Din 100— in z vsemi predpisanimi prilogi naj ponudniki vložijo v posebnih zapečatenih ovojih z napisom »Ponudba za dobavo in izpeljavo električnih napeljav pri gradbi uradnega poslojja ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Mariboru opr. 1000/13—1930—2.«

Vse ponudbe naj se vložijo v okolišču Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 20, soba št. 205.

do 20. oktobra 1930., do 10. ure dopoldne.

Javna ponudna licitacija za ta dela se vrši dne 20. oktobra 1930. ob 10. uri dopoldne v pisarni Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani, soba št. 200.

Ponudbe, ki ne bi odgovarjale vsem stavljenim pogojem, kakor tudi vse naknadno došle ali brzojavno prijavljene ponudbe se ne bodo upoštevale.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani ni dolžan sprejeti niti ene ponudbe in tudi najcenejše ne, in ni dolžan utemeljiti izvolitve zdražitelja.

Vse za razpis potrebne pripomočke dobe reflektanti v pisarni Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani za Din 100—.

Načrti za izpeljavo električnih napeljav se lahko vpogledajo v pisarni Okrožnega urada za zavarovanje delavcev, soba št. 201, odnosno pri nadzornem inženjerju arh. Saši Dev-u v Mariboru, Maistrova ulica št. 1/I.

Ljubljana, dne 4. oktobra 1930.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

555

Razne objave**Objava.**

Izgubil sem šofersko izpričevalo, izdano od Pokrajinske vlade v Ljubljani iz leta 1919., in vozni list, izdan od policijskega ravateljstva v Ljubljani iz leta 1928., oboje na ime: Maršner Emerik, rodom iz Ljubljane.

Proglašam jih za neveljavna.

Maršner Emerik, s. r.

Bilanca delniške družbe A. Westen v Celju

Aktiva z dne 31. decembra 1929. Pasiva

	Din		Din
Nepremičnine	1,912.300—	Delniška glavica	20,000.000—
Premičnine	2,858.600—	Splošni rezervni sklad	400.239-95
Blagajna	893.761-78	Posebni rezervni sklad	400.239-95
Rimese	7,997.665-50	Dubiozni rezervni sklad	750.000—
Efekte	84.450—	Davčna rezerva	464.575-80
Dolžniki	15,012.837-65	Upniki	27,484.712-37
Zaloga blaga	24,305.451-26	Prenos dobička iz leta 1928	4.319-14
		Čisti dobiček za leto 1929	3,560.978-93
			53,065.066-14

Debet Račun izgube in dobička. Kredit

	Din		Din
Odpisi	968.725-21	Prenos dobička iz leta 1928	4.319-14
Plače in remuneracije	3,809.752—	Kosmatni dobiček za leto 1929	14,763.016-73
Režijski stroški	1,876.012-45		
Davki in doklade	2,766.532-65		
Zavarovalnine	915.111-94		
Obresti	669.762-40		
Dubiozne terjatve	206.141-15		
Prenos dobička iz leta 1928	4.319-14		
Čisti dobiček za leto 1929	3,560.978-93		
	14,767.335-87		14,767.335-87

2308 Ponatis se na Upravni odbor.

Čista bilanca tovarne verig d. d. v Lescah pri Bledu

Aktiva k 31. decembru 1929. Pasiva

	Din		Din
1. Blagajna in dobroimetje pri Poštni hranilnici	197.955-49	1. Delniška glavica	2,500.000—
2. Dolžniki	1,432.236-92	2. Rezervni sklad	504.638-68
3. Stavbe in zemljišča	1,169.273-88	3. Upniki	2,750.523-13
4. Stroj in električne naprave	554.275-35	4. Prenos dobička iz leta 1928	1.858-31
5. Inventar	104.355-80	5. Dobiček v letu 1929	182.608-57
6. Zaloga surovin, polizdelkov in izdelkov	2,336.430-64		184.466-88
7. Tehnične obratne potrebščine	145.100-61		
	5,939.628-69		5,939.628-69

S knjigami primerjali in v soglasju našli:

Nadzorstveni svet:

Rihard Schwinger l. r.

Dr. Joža Basaj l. r.

Josip Globočnik l. r.

Debet Račun izgube in dobička k 31. decembru 1929. Kredit

	Din		Din
1. Plače in mezde	2,041.166-95	1. Brutto-prebitek	4,476.314-13
2. Davki in pristojbine	131.827-40		
3. Obresti in provizije	432.232-07		
4. Odpisi na strojih, nepremičninah in premičninah	299.961-36		
5. Upravni stroški	1,386.659-47		
6. Prenos dobička iz leta 1928	1.858-31		
7. Čisti dobiček v letu 1929	182.608-57		
	4,476.314-13		4,476.314-13

S knjigami primerjali in v soglasju našli:

Nadzorstveni svet:

Rihard Schwinger l. r.

Dr. Joža Basaj l. r.

Josip Globočnik l. r.

Objava.

Po sklepu VIII. rednega občnega zbora z dne 29. aprila 1930. bo izplačevala Tovarna verig d. d. v Lescah pri Bledu za leto 1929.

6% dividendo, t. j. Din 6— po delnici za V Lescah pri Bledu, dne 29. aprila 1930.

Upravni svet.